ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

മഹർഷി വേദവ്യാസപ്രണീതം ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ സപ്തമഃ സ്കന്ധഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

വിഷയസൂചീ

1	പ്രഥമോऽധ്യായഃ	2
2	ദ്വിതീയോऽധ്യായഃ	8
3	തൃതീയോऽധ്യായഃ	16
4	ചതുർഥോऽധ്യായഃ	21
5	പഞ്ചമോऽധ്യായഃ	27
6	ഷഷ്ഠോऽധ്യായഃ	34
7	സപ്തമോऽധ്യായഃ	39
8	അഷ്ടമോऽധ്യായഃ	46
9	നവമോऽധ്യായഃ	56
10	ദശമോऽധ്യായഃ	65
11	ഏകാദശോऽധ്യായഃ	74
12	ദ്വാദശോऽധ്യായഃ	79
13	ത്രയോദശോऽധ്യായഃ	83
14	ചതുർദശോऽധ്യായഃ	89
15	പഞ്ചദശോऽധ്യായഃ	94

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ സപ്തമസ്കന്ധേ പ്രഥമോഽധ്യായഃ ॥

രാജോവാച

സമഃ പ്രിയഃ സുഹൃദ്ബ്രഹ്മൻ ഭൂതാനാം ഭഗവാൻ സ്വയം ।
ഇന്ദ്രസ്യാർഥേ കഥം ദൈത്യാനവധീദ്വിഷമോ യഥാ ॥ **1** ॥ 1

ന ഹ്യസ്യാർഥഃ സുരഗണൈഃ സാക്ഷാന്നിഃശ്രേയസാത്മനഃ ।
നൈവാസുരേഭ്യോ വിദ്വേഷോ നോദ്വേഗശ്ചാഗുണസ്യ ഹി ॥ **2** ॥ 2

ഇതി നഃ സുമഹാഭാഗ നാരായണഗുണാൻ പ്രതി ।
സംശയഃ സുമഹാഞ്ജാതസ്തദ്ഭവാംശ്ഛേത്തുമർഹതി ॥ **3** ॥ 3

ശ്രീശുക ഉവാച

സാധു പൃഷ്ടം മഹാരാജ ഹരേശ്ചരിതമദ്ഭുതം ।
യദ് ഭാഗവതമാഹാത്മ്യം ഭഗവദ്ഭക്തിവർധനം ॥ **4** ॥ 4

ഗീയതേ പരമം പുണ്യമൃഷിഭിർനാരദാദിഭിഃ ।
നത്വാ കൃഷ്ണായ മുനയേ കഥയിഷ്യേ ഹരേഃ കഥാം ॥ **5** ॥ 5

നിർഗുണോഽപി ഹ്യജോഽവ്യക്തോ ഭഗവാൻ പ്രകൃതേഃ പരഃ ।
സ്വമായാഗുണമാവിശ്യ ബാധ്യബാധകതാം ഗതഃ ॥ **6** ॥ 6

സത്ത്വം രജസ്തമ ഇതി പ്രകൃതേർനാത്മനോ ഗുണാഃ ।
ന തേഷാം യുഗപദ്രാജൻ ഹ്രാസ ഉല്ലാസ ഏവ വാ ॥ **7** ॥ 7

ജയകാലേ തു സത്ത്വസ്യ ദേവർഷീൻ രജസോഽസുരാൻ।
തമസോ യക്ഷരക്ഷാംസി തത്കാലാനുഗുണോഽഭജത് ॥ **8** ॥ 8

ജ്യോതിരാദിരിവാഭാതി സംഘാതാന്ന വിവിച്യതേ।
വിദന്ത്യാത്മാനമാത്മസ്ഥം മഥിത്വാ കവയോഽന്തതഃ ॥ **9** ॥ 9

യദാ സിസൃക്ഷുഃ പുര ആത്മനഃ പരോ
രജഃ സൃജത്യേഷ പൃഥക് സ്വമായയാ।
സത്ത്വം വിചിത്രാസു രിരംസുരീശ്വരഃ
ശയിഷ്യമാണസ്തമ ഈരയത്യസൗ ॥ **10** ॥ 10

കാലം ചരന്തം സൃജതീശ ആശ്രയം
പ്രധാനപുംഭ്യാം നരദേവ സത്യകൃത്।
യ ഏഷ രാജന്നപി കാല ഈശിതാ
സത്ത്വം സുരാനീകമിവൈധയത്യതഃ।
തത്പ്രത്യനീകാനസുരാൻ സുരപ്രിയോ
രജസ്തമസ്കാൻ പ്രമിണോത്യുരുശ്രവാഃ ॥ **11** ॥ 11

അത്രൈവോദാഹൃതഃ പൂർവമിതിഹാസഃ സുരർഷിണാ।
പ്രീത്യാ മഹാക്രതൗ രാജൻ പൃച്ഛതേഽജാതശത്രവേ ॥ **12** ॥ 12

ദൃഷ്ട്വാ മഹാദ്ഭുതം രാജാ രാജസൂയേ മഹാക്രതൗ।
വാസുദേവേ ഭഗവതി സായുജ്യം ചേദിഭൂഭുജഃ ॥ **13** ॥ 13

തത്രാസീനം സുരഋഷിം രാജാ പാണ്ഡുസുതഃ ക്രതൗ।
പപ്രച്ഛ വിസ്മിതമനാ മുനീനാം ശൃണ്വതാമിദം ॥ **14** ॥ 14

യുധിഷ്ഠിര ഉവാച
അഹോ അത്യദ്ഭുതം ഹ്യേതദ്ദുർലഭൈകാന്തിനാമപി।
വാസുദേവേ പരേ തത്ത്വേ പ്രാപ്തിശ്ചൈദ്യസ്യ വിദ്വിഷഃ ॥ **15** ॥ 15

ഏതദ്വേദിതുമിച്ഛാമഃ സർവ ഏവ വയം മുനേ।
ഭഗവന്നിന്ദയാ വേനോ ദ്വിജൈസ്തമസി പാതിതഃ ॥ **16** ॥ 16

ദമഘോഷസുതഃ പാപ ആരഭ്യ കലഭാഷണാത്।
സമ്പ്രത്യമർഷീ ഗോവിന്ദേ ദന്തവക്ത്രശ്ച ദുർമതിഃ ॥ **17** ॥ 17

ശപതോരസകൃദ്വിഷ്ണും യദ്ബ്രഹ്മ പരമവ്യയം।
ശ്വിത്രോ ന ജാതോ ജിഹ്വായാം നാന്ധം വിവിശതുസ്തമഃ ॥ **18** ॥ 18

കഥം തസ്മിൻ ഭഗവതി ദുരവഗ്രാഹധാമനി।
പശ്യതാം സർവലോകാനാം ലയമീയതുരഞ്ജസാ ॥ **19** ॥ 19

ഏതദ് ഭ്രാമ്യതി മേ ബുദ്ധിർദീപാർചിരിവ വായുനാ।
ബ്രൂഹ്യേതദദ്ഭുതതമം ഭഗവാംസ്തത്ര കാരണം ॥ **20** ॥ 20

ശ്രീശുക ഉവാച
രാജ്ഞസ്തദ്വച ആകർണ്യ നാരദോ ഭഗവാനൃഷിഃ।
തുഷ്ടഃ പ്രാഹ തമാഭാഷ്യ ശൃണ്വത്യാസ്തത്സദഃ കഥാഃ ॥ **21** ॥ 21

നാരദ ഉവാച
നിന്ദനസ്തവസത്കാരൻയക്കാരാർഥം കലേവരം।
പ്രധാനപരയോ രാജന്നവിവേകേന കൽപിതം ॥ **22** ॥ 22

ഹിംസാ തദഭിമാനേന ദണ്ഡപാരുഷ്യയോർയഥാ।
വൈഷമ്യമിഹ ഭൂതാനാം മമാഹമിതി പാർഥിവ ॥ **23** ॥ 23

യന്നിബദ്ധോഽഭിമാനോഽയം തദ്വധാത്പ്രാണിനാം വധഃ।
തഥാ ന യസ്യ കൈവൽയാദഭിമാനോഽഖിലാത്മനഃ।
പരസ്യ ദമകർതുർഹി ഹിംസാ കേനാസ്യ കൽപ്യതേ ॥ **24** ॥ 24

തസ്മാദ്വൈരാനുബന്ധേന
നിർവൈരേണ ഭയേന വാ।
സ്നേഹാത്കാമേന വാ യുഞ്ജ്യാത്
കഥഞ്ചിന്നേക്ഷതേ പൃഥക് ॥ **25** ॥ 25

യഥാ വൈരാനുബന്ധേന മർത്യസ്തൻമയതാമിയാത്।
ന തഥാ ഭക്തിയോഗേന ഇതി മേ നിശ്ചിതാ മതിഃ ॥ **26** ॥ 26

കീടഃ പേശസ്കൃതാ രുദ്ധഃ കുഡ്യായാം തമനുസ്മരൻ।
സംരംഭഭയയോഗേന വിന്ദതേ തത്സരൂപതാം ॥ **27** ॥ 27

ഏവം കൃഷ്ണേ ഭഗവതി മായാമനുജ ഈശ്വരേ।
വൈരേണ പൂതപാപ്മാനസ്തമാപുരനുചിന്തയാ ॥ **28** ॥ 28

കാമാദ് ദ്വേഷാദ്ഭയാത്സ്നേഹാദ്യഥാ ഭക്ത്യേശ്വരേ മനഃ।
ആവേശ്യ തദഘം ഹിത്വാ ബഹവസ്തദ്ഗതിം ഗതാഃ ॥ **29** ॥ 29

ഗോപ്യഃ കാമാദ്ഭയാത്കംസോ
ദ്വേഷാച്ചൈദ്യാദയോ നൃപാഃ।
സംബന്ധാദ് വൃഷ്ണയഃ സ്നേഹാദ് -
യൂയം ഭക്ത്യാ വയം വിഭോ ॥ **30** ॥ 30

കതമോഽപി ന വേനഃ സ്യാത്പഞ്ചാനാം പുരുഷം പ്രതി।
തസ്മാത് കേനാപ്യുപായേന മനഃ കൃഷ്ണേ നിവേശയേത് ॥ **31** ॥ 31

മാതൃഷ്വസേയോ വശ്ചൈദ്യോ ദന്തവക്ത്രശ്ച പാണ്ഡവ।
പാർഷദപ്രവരൗ വിഷ്ണോർവിപ്രശാപാത്പദാച്ച്യുതൗ ॥ **32** ॥ 32

യുധിഷ്ഠിര ഉവാച
കീദൃശഃ കസ്യ വാ ശാപോ ഹരിദാസാഭിമർശനഃ।
അശ്രദ്ധേയ ഇവാഭാതി ഹരേരേകാന്തിനാം ഭവഃ ॥ **33** ॥ 33

ദേഹേന്ദ്രിയാസുഹീനാനാം വൈകുംഠപുരവാസിനാം ।
ദേഹസംബന്ധസംബദ്ധമേതദാഖ്യാതുമർഹസി ॥ **34** ॥ 34

നാരദ ഉവാച
ഏകദാ ബ്രഹ്മണഃ പുത്രാ വിഷ്ണോർലോകം യദൃച്ഛയാ ।
സനന്ദനാദയോ ജഗ്മുശ്ചരന്തോ ഭുവനത്രയം ॥ **35** ॥ 35

പഞ്ചഷഡ്ഡായനാർഭാഭാഃ പൂർവേഷാമപി പൂർവജാഃ ।
ദിഗ്വാസസഃ ശിശൂൻ മത്വാ ദ്വാഃസ്ഥൗ താൻ പ്രത്യഷേധതാം ॥ **36** ॥ 36

അശപൻ കുപിതാ ഏവം യുവാം വാസം ന ചാർഹഥഃ ।
രജസ്തമോഭ്യാം രഹിതേ പാദമൂലേ മധുദ്വിഷഃ ।
പാപിഷ്ഠാമാസുരീം യോനിം ബാലിശൗ യാതമാശ്വതഃ ॥ **37** ॥ 37

ഏവം ശപ്തൗ സ്വഭവനാത്
പതന്തൗ തൈഃ കൃപാലുഭിഃ ।
പ്രോക്തൗ പുനർജന്മഭിർവാം
ത്രിഭിർലോകായ കൽപതാം ॥ **38** ॥ 38

ജജ്ഞാതേ തൗ ദിതേഃ പുത്രൗ
ദൈത്യദാനവവന്ദിതൗ ।
ഹിരണ്യകശിപുർജ്യേഷ്ഠോ
ഹിരണ്യാക്ഷോऽനുജസ്തതഃ ॥ **39** ॥ 39

ഹതോ ഹിരണ്യകശിപുർഹരിണാ സിംഹരൂപിണാ ।
ഹിരണ്യാക്ഷോ ധരോദ്ധാരേ ബിഭ്രതാ സൗകരം വപുഃ ॥ **40** ॥ 40

ഹിരണ്യകശിപുഃ പുത്രം പ്രഹ്ലാദം കേശവപ്രിയം ।
ജിഘാംസുരകരോന്നാനാ യാതനാ മൃത്യുഹേതവേ ॥ **41** ॥ 41

സർവഭൂതാത്മഭൂതം തം പ്രശാന്തം സമദർശനം ।
ഭഗവത്തേജസാ സ്പൃഷ്ടം നാശക്നോദ്ധന്തുമുദ്യമൈഃ ॥ **42** ॥ 42

തതസ്തൗ രാക്ഷസൗ ജാതൗ കേശിൻയാം വിശ്രവഃസുതൗ ।
രാവണഃ കുംഭകർണശ്ച സർവലോകോപതാപനൗ ॥ **43** ॥ 43

തത്രാപി രാഘവോ ഭൂത്വാ ൻയഹനച്ഛാപമുക്തയേ ।
രാമവീർയം ശ്രോഷ്യസി ത്വം മാർകണ്ഡേയമുഖാത് പ്രഭോ ॥ **44** ॥ 44

താവേവ ക്ഷത്രിയൗ ജാതൗ മാതൃഷ്വസ്രാത്മജൗ തവ ।
അധുനാ ശാപനിർമുക്തൗ കൃഷ്ണചക്രഹതാംഹസൗ ॥ **45** ॥ 45

വൈരാനുബന്ധതീവ്രേണ ധ്യാനേനാച്യുതസാത്മതാം ।
നീതൗ പുനർഹരേഃ പാർശ്വം ജഗ്മതുർവിഷ്ണുപാർഷദൗ ॥ **46** ॥ 46

യുധിഷ്ഠിര ഉവാച
വിദ്വേഷോ ദയിതേ പുത്രേ കഥമാസീൻമഹാത്മനി ।
ബ്രൂഹി മേ ഭഗവൻയേന പ്രഹ്ലാദസ്യാച്യുതാത്മതാ ॥ **47** ॥ 47

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
സപ്തമസ്കന്ധേ പ്രഹ്ലാദചരിതോപക്രമേ പ്രഥമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ സപ്തമസ്കന്ധേ ദ്വിതീയോऽധ്യായഃ ॥

നാരദ ഉവാച

ഭ്രാതർയേവം വിനിഹതേ ഹരിണാ ക്രോഡമൂർതിനാ ।
ഹിരൺയകശിപൂ രാജൻ പർയതപ്യദ്രുഷാ ശുചാ ॥ **1** ॥ 48

ആഹ ചേദം രുഷാ ഘൂർണഃ സന്ദഷ്ടദശനച്ഛദഃ ।
കോപോജ്ജ്വലദ്ഭ്യാം ചക്ഷുർഭ്യാം നിരീക്ഷൻ ധൂമ്രമംബരം ॥ **2** ॥ 49

കരാലദംഷ്ട്രോഗ്രദൃഷ്ട്യാ ദുഷ്പ്രേക്ഷ്യഭ്രുകുടീമുഖഃ ।
ശൂലമുദ്യമ്യ സദസി ദാനവാനിദമബ്രവീത് ॥ **3** ॥ 50

ഭോ ഭോ ദാനവദൈതേയാ ദ്വിമൂർധംസ്തർയക്ഷ ശംബര ।
ശതബാഹോ ഹയഗ്രീവ നമുചേ പാക ഇൽവല ॥ **4** ॥ 51

വിപ്രചിത്തേ മമ വചഃ പുലോമൻ ശകുനാദയഃ ।
ശൃണുതാനന്തരം സർവേ ക്രിയതാമാശു മാ ചിരം ॥ **5** ॥ 52

സപത്നൈർഘാതിതഃ ക്ഷുദ്രൈർഭ്രാതാ മേ ദയിതഃ സുഹൃത് ।
പാർഷ്ണിഗ്രാഹേണ ഹരിണാ സമേനാപ്യുപധാവനൈഃ ॥ **6** ॥ 53

തസ്യ ത്യക്തസ്വഭാവസ്യ ഘൃണേർമായാവനൗകസഃ ।
ഭജന്തം ഭജമാനസ്യ ബാലസ്യേവാസ്ഥിരാത്മനഃ ॥ **7** ॥ 54

മച്ഛൂലഭിന്നഗ്രീവസ്യ ഭൂരിണാ രുധിരേണ വൈ ।
രുധിരപ്രിയം തർപയിഷ്യേ ഭ്രാതരം മേ ഗതവ്യഥഃ ॥ **8** ॥ 55

തസ്മിൻ കൂടേഽഹിതേ നഷ്ടേ കൃത്തമൂലേ വനസ്പതൗ ।
വിടപാ ഇവ ശുഷ്യന്തി വിഷ്ണുപ്രാണാ ദിവൗകസഃ ॥ **9** ॥ 56

താവദ്യാത ഭുവം യൂയം വിപ്രക്ഷത്രസമേധിതാം ।
സൂദയധ്വം തപോയജ്ഞസ്വാധ്യായവ്രതദാനിനഃ ॥ **10** ॥ 57

വിഷ്ണുർദ്വിജക്രിയാമൂലോ യജ്ഞോ ധർമമയഃ പുമാൻ ।
ദേവർഷിപിതൃഭൂതാനാം ധർമസ്യ ച പരായണം ॥ **11** ॥ 58

യത്ര യത്ര ദ്വിജാ ഗാവോ വേദാ വർണാശ്രമാഃ ക്രിയാഃ ।
തം തം ജനപദം യാത സന്ദീപയത വൃശ്ചത ॥ **12** ॥ 59

ഇതി തേ ഭർതൃനിർദേശമാദായ ശിരസാഽഽദൃതാഃ ।
തഥാ പ്രജാനാം കദനം വിദധുഃ കദനപ്രിയാഃ ॥ **13** ॥ 60

പുരഗ്രാമവ്രജോദ്യാനക്ഷേത്രാരാമാശ്രമാകരാൻ ।
ഖേടഖർവടഘോഷാംശ്ച ദദഹുഃ പത്തനാനി ച ॥ **14** ॥ 61

കേചിത്ഖനിത്രൈർബിഭിദുഃ
സേതുപ്രാകാരഗോപുരാൻ ।
ആജീവ്യാംശ്ചിച്ഛിദുർവൃക്ഷാൻ
കേചിത്പരശുപാണയഃ ।
പ്രാദഹഞ് ശരണാൻയൻയേ
പ്രജാനാം ജ്വലിതോൽമുകൈഃ ॥ **15** ॥ 62

ഏവം വിപ്രകൃതേ ലോകേ ദൈത്യേന്ദ്രാനുചരൈർമുഹുഃ ।
ദിവം ദേവാഃ പരിത്യജ്യ ഭുവി ചേരുരലക്ഷിതാഃ ॥ **16** ॥ 63

ഹിരണ്യകശിപുർഭ്രാതുഃ സമ്പരേതസ്യ ദുഃഖിതഃ।
കൃത്വാ കടോദകാദീനി ഭ്രാതൃപുത്രാനസാന്ത്വയത് ॥ **17** ॥ 64

ശകുനിം ശംബരം ധൃഷ്ടം ഭൂതസന്താപനം വൃകം।
കാലനാഭം മഹാനാഭം ഹരിശ്മശ്രുമഥോത്കചം ॥ **18** ॥ 65

തൻമാതരം രുഷാഭാനും ദിതിം ച ജനനീം ഗിരാ।
ശ്ലക്ഷ്ണയാ ദേശകാലജ്ഞ ഇദമാഹ ജനേശ്വര ॥ **19** ॥ 66

ഹിരണ്യകശിപുരുവാച
അംബാംബ ഹേ വധൂഃ പുത്രാ വീരം മാർഹഥ ശോചിതും।
രിപോരഭിമുഖേ ശ്ലാഘ്യഃ ശൂരാണാം വധ ഈപ്സിതഃ ॥ **20** ॥ 67

ഭൂതാനാമിഹ സംവാസഃ പ്രപായാമിവ സുവ്രതേ।
ദൈവേനൈകത്ര നീതാനാമുന്നീതാനാം സ്വകർമഭിഃ ॥ **21** ॥ 68

നിത്യ ആത്മാവ്യയഃ ശുദ്ധഃ സർവഗഃ സർവവിത്പരഃ।
ധത്തേഽസാവാത്മനോ ലിംഗം മായയാ വിസൃജൻഗുണാൻ ॥ **22** ॥ 69

യഥാംഭസാ പ്രചലതാ തരവോഽപി ചലാ ഇവ।
ചക്ഷുഷാ ഭ്രാമ്യമാണേന ദൃശ്യതേ ചലതീവ ഭൂഃ ॥ **23** ॥ 70

ഏവം ഗുണൈർഭ്രാമ്യമാണേ മനസ്യവികലഃ പുമാൻ।
യാതി തത്സാമ്യതാം ഭദ്രേ ഹ്യലിംഗോ ലിംഗവാനിവ ॥ **24** ॥ 71

ഏഷ ആത്മവിപർയാസോ ഹ്യലിംഗേ ലിംഗഭാവനാ।
ഏഷ പ്രിയാപ്രിയൈർയോഗോ വിയോഗഃ കർമസംസൃതിഃ ॥ **25** ॥ 72

സംഭവശ്ച വിനാശശ്ച ശോകശ്ച വിവിധഃ സ്മൃതഃ।
അവിവേകശ്ച ചിന്താ ച വിവേകാസ്മൃതിരേവ ച ॥ **26** ॥ 73

അത്രാപ്യുദാഹരന്തീമമിതിഹാസം പുരാതനം।
യമസ്യ പ്രേതബന്ധൂനാം സംവാദം തം നിബോധത ॥ **27** ॥ 74

ഉശീനരേഷ്വഭൂദ്രാജാ സുയജ്ഞ ഇതി വിശ്രുതഃ।
സപത്നൈർനിഹതോ യുദ്ധേ ജ്ഞാതയസ്തമുപാസത ॥ **28** ॥ 75

വിശീർണരത്നകവചം വിഭ്രഷ്ടാഭരണസ്രജം।
ശരനിർഭിന്നഹൃദയം ശയാനമസൃഗാവിലം ॥ **29** ॥ 76

പ്രകീർണകേശം ധ്വസ്താക്ഷം രഭസാ ദഷ്ടദച്ഛദം।
രജഃകുംഠമുഖാംഭോജം ഛിന്നായുധഭുജം മൃധേ ॥ **30** ॥ 77

ഉശീനരേന്ദ്രം വിധിനാ തഥാ കൃതം
പതിം മഹിഷ്യഃ പ്രസമീക്ഷ്യ ദുഃഖിതാഃ।
ഹതാഃ സ്മ നാഥേതി കരൈരുരോ ഭൃശം
ഘ്നന്ത്യോ മുഹുസ്തത്പദയോരുപാപതൻ ॥ **31** ॥ 78

രുദത്യ ഉച്ചൈർദയിതാംഘ്രിപങ്കജം
സിഞ്ചന്ത്യ അസ്രൈഃ കുചകുങ്കുമാരുണൈഃ।
വിസ്രസ്തകേശാഭരണാഃ ശുചം നൃണാം
സൃജന്ത്യ ആക്രന്ദനയാ വിലേപിരേ ॥ **32** ॥ 79

അഹോ വിധാത്രാകരുണേന നഃ പ്രഭോ
ഭവാൻ പ്രണീതോ ദൃഗഗോചരാം ദശാം।
ഉശീനരാണാമസി വൃത്തിദഃ പുരാ
കൃതോഽധുനാ യേന ശുചാം വിവർധനഃ ॥ **33** ॥ 80

ത്വയാ കൃതജ്ഞേന വയം മഹീപതേ
കഥം വിനാ സ്യാമ സുഹൃത്തമേന തേ।

തത്രാനുയാനം തവ വീര പാദയോഃ
ശുശ്രൂഷതീനാം ദിശ യത്ര യാസ്യസി ॥ **34** ॥ 81

ഏവം വിലപതീനാം വൈ പരിഗൃഹ്യ മൃതം പതിം ।
അനിച്ഛതീനാം നിർഹാരമർകോഽസ്തം സന്ന്യവർതത ॥ **35** ॥ 82

തത്ര ഹ പ്രേതബന്ധൂനാമാശ്രുത്യ പരിദേവിതം ।
ആഹ താൻ ബാലകോ ഭൂത്വാ യമഃ സ്വയമുപാഗതഃ ॥ **36** ॥ 83

യമ ഉവാച
അഹോ അമീഷാം വയസാധികാനാം
വിപശ്യതാം ലോകവിധിം വിമോഹഃ ।
യത്രാഗതസ്തത്ര ഗതം മനുഷ്യം
സ്വയം സധർമാ അപി ശോചന്ത്യപാർഥം ॥ **37** ॥ 84

അഹോ വയം ധൻയതമാ യദത്ര
ത്യക്താഃ പിതൃഭ്യാം ന വിചിന്തയാമഃ ।
അഭക്ഷ്യമാണാ അബലാ വൃകാദിഭിഃ
സ രക്ഷിതാ രക്ഷതി യോ ഹി ഗർഭേ ॥ **38** ॥ 85

യ ഇച്ഛയേശഃ സൃജതീദമവ്യയോ
യ ഏവ രക്ഷത്യവലുമ്പതേ ച യഃ ।
തസ്യാബലാഃ ക്രീഡനമാഹുരീശിതു -
ശ്ചരാചരം നിഗ്രഹസംഗ്രഹേ പ്രഭുഃ ॥ **39** ॥ 86

പഥി ച്യുതം തിഷ്ഠതി ദിഷ്ടരക്ഷിതം
ഗൃഹേ സ്ഥിതം തദ്വിഹതം വിനശ്യതി ।
ജീവത്യനാഥോഽപി തദീക്ഷിതോ വനേ
ഗൃഹേഽപി ഗുപ്തോഽസ്യ ഹതോ ന ജീവതി ॥ **40** ॥ 87

ഭൂതാനി ദൈവസ്തൈർനിജയോനികർമഭി -
ർഭവന്തി കാലേ ന ഭവന്തി സർവശഃ।
ന തത്ര ഹാത്മാ പ്രകൃതാവപി സ്ഥിത -
സ്തസ്യാ ഗുണൈരന്യതമോ നിബധ്യതേ ॥ **41** ॥ 88

ഇദം ശരീരം പുരുഷസ്യ മോഹജം
യഥാ പൃഥഗ്ഭൗതികമീയതേ ഗൃഹം।
യഥൗദകൈഃ പാർഥിവതൈജസൈർജനഃ
കാലേന ജാതോ വികൃതോ വിനശ്യതി ॥ **42** ॥ 89

യഥാനലോ ദാരുഷു ഭിന്ന ഈയതേ
യഥാനിലോ ദേഹഗതഃ പൃഥക് സ്ഥിതഃ।
യഥാ നഭഃ സർവഗതം ന സജ്ജതേ
തഥാ പുമാൻ സർവഗുണാശ്രയഃ പരഃ ॥ **43** ॥ 90

സുയജ്ഞോ നന്വയം ശേതേ മൂഢാ യമനുശോചഥ।
യഃ ശ്രോതാ യോഽനുവക്തേഹ സ ന ദൃശ്യേത കർഹിചിത് ॥ **44** ॥ 91

ന ശ്രോതാ നാനുവക്തായം മുഖ്യോഽപ്യത്ര മഹാനസുഃ।
യസ്ത്വിഹേന്ദ്രിയവാനാത്മാ സ ചാന്യഃ പ്രാണദേഹയോഃ ॥ **45** ॥ 92

ഭൂതേന്ദ്രിയമനോലിംഗാൻ ദേഹാനുച്ചാവചാൻ വിഭുഃ।
ഭജത്യുത്സൃജതി ഹ്യന്യസ്തച്ചാപി സ്വേന തേജസാ ॥ **46** ॥ 93

യാവൽലിംഗാൻവിതോ ഹ്യാത്മാ താവത് കർമ നിബന്ധനം।
തതോ വിപർയയഃ ക്ലേശോ മായായോഗോഽനുവർതതേ ॥ **47** ॥ 94

വിതഥാഭിനിവേശോഽയം യദ് ഗുണേഷ്വർഥദൃഗ്വചഃ।
യഥാ മനോരഥഃ സ്വപ്നഃ സർവമൈന്ദ്രിയകം മൃഷാ ॥ **48** ॥ 95

അഥ നിത്യമനിത്യം വാ നേഹ ശോചന്തി തദ്വിദഃ।
നാൻയഥാ ശക്യതേ കർതും സ്വഭാവഃ ശോചതാമിതി ॥ **49** ॥ 96

ലുബ്ധകോ വിപിനേ കശ്ചിത്പക്ഷിണാം നിർമിതോഽന്തകഃ।
വിതത്യ ജാലം വിദധേ തത്ര തത്ര പ്രലോഭയൻ ॥ **50** ॥ 97

കുലിംഗമിഥുനം തത്ര വിചരത്സമദൃശ്യത।
തയോഃ കുലിംഗീ സഹസാ ലുബ്ധകേന പ്രലോഭിതാ ॥ **51** ॥ 98

സാസജ്ജത ശിചസ്തന്ത്യാം മഹിഷീ കാലയന്ത്രിതാ।
കുലിംഗസ്താം തഥാഽഽപന്നാം നിരീക്ഷ്യ ഭൃശദുഃഖിതഃ।
സ്നേഹാദകൽപഃ കൃപണഃ കൃപണാം പർയദേവയത് ॥ **52** ॥ 99

അഹോ അകരുണോ ദേവഃ സ്ത്രിയാഽഽകരുണയാ വിഭുഃ।
കൃപണം മാനുശോചന്ത്യാ ദീനയാ കിം കരിഷ്യതി ॥ **53** ॥ 100

കാമം നയതു മാം ദേവഃ കിമർധേനാത്മനോ ഹി മേ।
ദീനേന ജീവതാ ദുഃഖമനേന വിധുരായുഷാ ॥ **54** ॥ 101

കഥം ത്വജാതപക്ഷാംസ്താൻ മാതൃഹീനാൻ ബിഭർമ്യഹം।
മന്ദഭാഗ്യാഃ പ്രതീക്ഷന്തേ നീഡേ മേ മാതരം പ്രജാഃ ॥ **55** ॥ 102

ഏവം കുലിംഗം വിലപന്തമാരാത്
പ്രിയാവിയോഗാതുരമശ്രുകംഠം।
സ ഏവ തം ശാകുനികഃ ശരേണ
വിവ്യാധ കാലപ്രഹിതോ വിലീനഃ ॥ **56** ॥ 103

ഏവം യൂയമപശ്യന്ത്യ ആത്മാപായമബുദ്ധയഃ।
നൈനം പ്രാപ്സ്യഥ ശോചന്ത്യഃ പതിം വർഷശതൈരപി ॥ **57** ॥ 104

ഹിരൺയകശിപുരുവാച
ബാല ഏവം പ്രവദതി സർവേ വിസ്മിതചേതസഃ।
ജ്ഞാതയോ മേനിരേ സർവമനിത്യമയഥോത്ഥിതം ॥ **58** ॥ 105

യമ ഏതദുപാഖ്യായ തത്രൈവാന്തരധീയത।
ജ്ഞാതയോऽപി സുയജ്ഞസ്യ ചക്രുർയത്സാമ്പരായികം ॥ **59** ॥ 106

തതഃ ശോചത മാ യൂയം പരം ചാത്മാനമേവ ച।
ക ആത്മാ കഃ പരോ വാത്ര സ്വീയഃ പാരക്യ ഏവ വാ।
സ്വപരാഭിനിവേശേന വിനാജ്ഞാനേന ദേഹിനാം ॥ **60** ॥ 107

ശ്രീനാരദ ഉവാച
ഇതി ദൈത്യപതേർവാക്യം ദിതിരാകർണ്യ സസ്നുഷാ।
പുത്രശോകം ക്ഷണാത്ത്യക്ത്വാ തത്ത്വേ ചിത്തമധാരയത് ॥ **61** ॥ 108

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
സപ്തമസ്കന്ധേ ദിതിശോകാപനയനം നാമ ദ്വിതീയോऽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ സപ്തമസ്കന്ധേ തൃതീയോഽധ്യായഃ ॥

നാരദ ഉവാച

ഹിരണ്യകശിപൂ രാജന്നജേയമജരാമരം ।
ആത്മാനമപ്രതിദ്വന്ദ്വമേകരാജം വ്യധിത്സത ॥ **1** ॥ 109

സ തേപേ മന്ദരദ്രോണ്യാം തപഃ പരമദാരുണം ।
ഊർധ്വബാഹുർനഭോദൃഷ്ടിഃ പാദാംഗുഷ്ഠാശ്രിതാവനിഃ ॥ **2** ॥ 110

ജടാദീധിതിഭീ രേജേ സംവർതാർക ഇവാംശുഭിഃ ।
തസ്മിംസ്തപസ്തപ്യമാനേ ദേവാഃ സ്ഥാനാനി ഭേജിരേ ॥ **3** ॥ 111

തസ്യ മൂർധ്നഃ സമുദ്ഭൂതഃ സധൂമോഽഗ്നിസ്തപോമയഃ ।
തിർയഗൂർധ്വമധോലോകാനതപദ്വിഷ്വഗീരിതഃ ॥ **4** ॥ 112

ചുക്ഷുഭുർനദ്യുദന്വന്തഃ സദ്വീപാദ്രിശ്ചചാല ഭൂഃ ।
നിപേതുഃ സഗ്രഹാസ്താരാ ജജ്വലുശ്ച ദിശോ ദശ ॥ **5** ॥ 113

തേന തപ്താ ദിവം ത്യക്ത്വാ ബ്രഹ്മലോകം യയുഃ സുരാഃ ।
ധാത്രേ വിജ്ഞാപയാമാസുർദേവദേവ ജഗത്പതേ ॥ **6** ॥ 114

ദൈത്യേന്ദ്രതപസാ തപ്താ ദിവി സ്ഥാതും ന ശക്നുമഃ ।
തസ്യ ചോപശമം ഭൂമൻ വിധേഹി യദി മന്യസേ ।
ലോകാ ന യാവന്നങ്ക്ഷ്യന്തി ബലിഹാരാസ്തവാഭിഭൂഃ ॥ **7** ॥ 115

തസ്യായം കില സങ്കൽപശ്ചരതോ ദുശ്ചരം തപഃ।
ശ്രൂയതാം കിം ന വിദിതസ്തവാഥാപി നിവേദിതഃ ॥ **8** ॥ 116

സൃഷ്ട്വാ ചരാചരമിദം തപോയോഗസമാധിനാ।
അധ്യാസ്തേ സർവധിഷ്ണ്യേഭ്യഃ പരമേഷ്ഠീ നിജാസനം ॥ **9** ॥ 117

തദഹം വർധമാനേന തപോയോഗസമാധിനാ।
കാലാത്മനോശ്ച നിത്യത്വാത്സാധയിഷ്യേ തഥാഽഽത്മനഃ ॥ **10** ॥ 118

അൻയഥേദം വിധാസ്യേഽഹ -
മയഥാപൂർവമോജസാ।
കിമൻയൈഃ കാലനിർധൂതൈഃ
കൽപാന്തേ വൈഷ്ണവാദിഭിഃ ॥ **11** ॥ 119

ഇതി ശുശ്രുമ നിർബന്ധം തപഃ പരമമാസ്ഥിതഃ।
വിധത്സ്വാനന്തരം യുക്തം സ്വയം ത്രിഭുവനേശ്വര ॥ **12** ॥ 120

തവാസനം ദ്വിജഗവാം പാരമേഷ്ഠ്യം ജഗത്പതേ।
ഭവായ ശ്രേയസേ ഭൂത്യൈ ക്ഷേമായ വിജയായ ച ॥ **13** ॥ 121

ഇതി വിജ്ഞാപിതോ ദേവൈർഭഗവാനാത്മഭൂർനൃപ।
പരീതോ ഭൃഗുദക്ഷാദ്യൈർയയൗ ദൈത്യേശ്വരാശ്രമം ॥ **14** ॥ 122

ന ദദർശ പ്രതിച്ഛന്നം വൽമീകതൃണകീചകൈഃ।
പിപീലികാഭിരാചീർണമേദസ്ത്വങ്മാംസശോണിതം ॥ **15** ॥ 123

തപന്തം തപസാ ലോകാൻ യഥാഭ്രാപിഹിതം രവിം।
വിലക്ഷ്യ വിസ്മിതഃ പ്രാഹ പ്രഹസൻ ഹംസവാഹനഃ ॥ **16** ॥ 124

ബ്രഹ്മോവാച
ഉത്തിഷ്ഠോത്തിഷ്ഠ ഭദ്രം തേ തപഃസിദ്ധോഽസി കാശ്യപ ।
വരദോഽഹമനുപ്രാപ്തോ വ്രിയതാമീപ്സിതോ വരഃ ॥ **17** ॥ 125

അദ്രാക്ഷമഹമേതത്തേ ഹൃത്സാരം മഹദദ്ഭുതം ।
ദംശഭക്ഷിതദേഹസ്യ പ്രാണാ ഹ്യസ്ഥിഷു ശേരതേ ॥ **18** ॥ 126

നൈതത്പൂർവർഷയശ്ചക്രുർന കരിഷ്യന്തി ചാപരേ ।
നിരംബുർധാരയേത്പ്രാണാൻ കോ വൈ ദിവ്യസമാഃ ശതം ॥ **19** ॥ 127

വ്യവസായേന ത്യേനേന ദുഷ്കരേണ മനസ്വിനാം ।
തപോനിഷ്ഠേന ഭവതാ ജിതോഽഹം ദിതിനന്ദന ॥ **20** ॥ 128

തതസ്ത ആശിഷഃ സർവാ ദദാമ്യസുരപുംഗവ ।
മർത്യസ്യ തേ അമർത്യസ്യ ദർശനം നാഫലം മമ ॥ **21** ॥ 129

നാരദ ഉവാച
ഇത്യുക്ത്വാഽഽദിഭവോ ദേവോ ഭക്ഷിതാംഗം പിപീലികൈഃ ।
കമണ്ഡലുജലേനൗക്ഷദ്ദിവ്യേനാമോഘരാധസാ ॥ **22** ॥ 130

സ തത്കീചകവൽമീകാത് സഹ ഓജോബലാൻവിതഃ ।
സർവാവയവസമ്പന്നോ വജ്രസംഹനനോ യുവാ ।
ഉത്ഥിതസ്തപ്തഹേമാഭോ വിഭാവസുരിവൈധസഃ ॥ **23** ॥ 131

സ നിരീക്ഷ്യാംബരേ ദേവം ഹംസവാഹമവസ്ഥിതം ।
നനാമ ശിരസാ ഭൂമൗ തദ്ദർശനമഹോത്സവഃ ॥ **24** ॥ 132

ഉത്ഥായ പ്രാഞ്ജലിഃ പ്രഹ്വ ഈക്ഷമാണോ ദൃശാ വിഭും ।
ഹർഷാശ്രുപുലകോദ്ഭേദോ ഗിരാ ഗദ്ഗദയാഗൃണാത് ॥ **25** ॥ 133

ഹിരൺയകശിപുരുവാച

കൽപാന്തേ കാലസൃഷ്ടേന യോഽന്ധേന തമസാഽവൃതം।
അഭിവ്യനഗ് ജഗദിദം സ്വയഞ്ജ്യോതിഃ സ്വരോചിഷാ ॥ **26** ॥ 134

ആത്മനാ ത്രിവൃതാ ചേദം സൃജത്യവതി ലുമ്പതി।
രജഃസത്ത്വതമോധാമ്നേ പരായ മഹതേ നമഃ ॥ **27** ॥ 135

നമ ആദ്യായ ബീജായ ജ്ഞാനവിജ്ഞാനമൂർതയേ।
പ്രാണേന്ദ്രിയമനോബുദ്ധിവികാരൈർവ്യക്തിമീയുഷേ ॥ **28** ॥ 136

ത്വമീശിഷേ ജഗതസ്തസ്ഥുഷശ്ച
പ്രാണേന മുഖ്യേന പതിഃ പ്രജാനാം।
ചിത്തസ്യ ചിത്തേർമന -ഇന്ദ്രിയാണാം
പതിർമഹാൻ ഭൂതഗുണാശയേശഃ ॥ **29** ॥ 137

ത്വം സപ്തതന്തൂൻ വിതനോഷി തൻവാ
ത്രയ്യാ ചാതുർഹോത്രകവിദ്യയാ ച।
ത്വമേക ആത്മാഽത്മവതാമനാദി -
രനന്തപാരഃ കവിരന്തരാത്മാ ॥ **30** ॥ 138

ത്വമേവ കാലോഽനിമിഷോ ജനാനാ -
മായുർലവാദ്യാവയവൈഃ ക്ഷിണോഷി।
കൂടസ്ഥ ആത്മാ പരമേഷ്ഠ്യജോ മഹാം -
സ്ത്വം ജീവലോകസ്യ ച ജീവ ആത്മാ ॥ **31** ॥ 139

ത്വത്തഃ പരം നാപരമപ്യനേജ -
ദേജച്ച കിഞ്ചിദ് വ്യതിരിക്തമസ്തി।
വിദ്യാഃ കലാസ്തേ തനവശ്ച സർവാ
ഹിരൺയഗർഭോഽസി ബൃഹത്ത്രിപൃഷ്ഠഃ ॥ **32** ॥ 140

വ്യക്തം വിഭോ സ്ഥൂലമിദം ശരീരം
യേനേന്ദ്രിയപ്രാണമനോഗുണാംസ്ത്വം ।
ഭുങ്ക്ഷേ സ്ഥിതോ ധാമനി പാരമേഷ്ഠ്യ
അവ്യക്ത ആത്മാ പുരുഷഃ പുരാണഃ ॥ **33** ॥ 141

അനന്താവ്യക്തരൂപേണ യേനേദമഖിലം തതം ।
ചിദചിച്ഛക്തിയുക്തായ തസ്മൈ ഭഗവതേ നമഃ ॥ **34** ॥ 142

യദി ദാസ്യസ്യഭിമതാൻ വരാൻമേ വരദോത്തമ ।
ഭൂതേഭ്യസ്ത്വദ്വിസൃഷ്ടേഭ്യോ മൃത്യുർമാ ഭൂൻമമ പ്രഭോ ॥ **35** ॥ 143

നാന്തർബഹിർദിവാ നക്തമൻയസ്മാദപി ചായുധൈഃ ।
ന ഭൂമൗ നാംബരേ മൃത്യുർന നരൈർന മൃഗൈരപി ॥ **36** ॥ 144

വ്യസുഭിർവാസുമദ്ഭിർവാ സുരാസുരമഹോരഗൈഃ ।
അപ്രതിദ്വന്ദ്വതാം യുദ്ധേ ഐകപത്യം ച ദേഹിനാം ॥ **37** ॥ 145

സർവേഷാം ലോകപാലാനാം മഹിമാനം യഥാഽഽത്മനഃ ।
തപോയോഗപ്രഭാവാണാം യന്ന രിഷ്യതി കർഹിചിത് ॥ **38** ॥ 146

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം സപ്തമസ്കന്ധേ ഹിരൺയകശിപോർവരയാചനം നാമ തൃതീയോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ സപ്തമസ്കന്ധേ ചതുർഥോഽധ്യായഃ ॥

നാരദ ഉവാച

ഏവം വൃതഃ ശതധൃതിർഹിരൺയകശിപോരഥ ।
പ്രാദാത്തത്തപസാ പ്രീതോ വരാംസ്തസ്യ സുദുർലഭാൻ ॥ **1** ॥ 147

ബ്രഹ്മോവാച

താതേമേ ദുർലഭാഃ പുംസാം യാൻ വൃണീഷേ വരാൻ മമ ।
തഥാപി വിതരാമ്യംഗ വരാൻ യദപി ദുർലഭാൻ ॥ **2** ॥ 148

തതോ ജഗാമ ഭഗവാനമോഘാനുഗ്രഹോ വിഭുഃ ।
പൂജിതോഽസുരവർയേണ സ്തൂയമാനഃ പ്രജേശ്വരൈഃ ॥ **3** ॥ 149

ഏവം ലബ്ധവരോ ദൈത്യോ ബിഭ്രദ്ധേമമയം വപുഃ ।
ഭഗവത്യകരോദ് ദ്വേഷം ഭ്രാതുർവധമനുസ്മരൻ ॥ **4** ॥ 150

സ വിജിത്യ ദിശഃ സർവാ ലോകാംശ്ച ത്രീൻ മഹാസുരഃ ।
ദേവാസുരമനുഷ്യേന്ദ്രാൻ ഗന്ധർവഗരുഡോരഗാൻ ॥ **5** ॥ 151

സിദ്ധചാരണവിദ്യാധ്രാന്യൃഷീൻ പിതൃപതീൻ മനൂൻ ।
യക്ഷരക്ഷഃപിശാചേശാൻ പ്രേതഭൂതപതീനഥ ॥ **6** ॥ 152

സർവസത്ത്വപതീഞ്ജിത്വാ വശമാനീയ വിശ്വജിത് ।
ജഹാര ലോകപാലാനാം സ്ഥാനാനി സഹ തേജസാ ॥ **7** ॥ 153

ദേവോദ്യാനശ്രിയാ ജുഷ്ടമധ്യാസ്തേ സ്മ ത്രിവിഷ്ടപം ।
മഹേന്ദ്രഭവനം സാക്ഷാന്നിർമിതം വിശ്വകർമണാ ।
ത്രൈലോക്യലക്ഷ്മ്യായതനമധ്യുവാസാഖിലർദ്ധിമത് ॥ **8** ॥ 154

യത്ര വിദ്രുമസോപാനാ മഹാമാരകതാ ഭുവഃ ।
യത്ര സ്ഫാടികകുഡ്യാനി വൈദൂർയസ്തംഭപങ്ക്തയഃ ॥ **9** ॥ 155

യത്ര ചിത്രവിതാനാനി പദ്മരാഗാസനാനി ച ।
പയഃഫേനനിഭാഃ ശയ്യാ മുക്തതാദാമപരിച്ഛദാഃ ॥ **10** ॥ 156

കൂജദ്ഭിർനൂപുരൈർദേവ്യഃ ശബ്ദയന്ത്യ ഇതസ്ততഃ ।
രത്നസ്ഥലീഷു പശ്യന്തി സുദതീഃ സുന്ദരം മുഖം ॥ **11** ॥ 157

തസ്മിൻമഹേന്ദ്രഭവനേ മഹാബലോ
മഹാമനാ നിർജിതലോക ഏകരാട് ।
രേമേഽഭിവന്ദ്യാംഘ്രിയുഗഃ സുരാദിഭിഃ
പ്രതാപിതൈരൂർജിതചണ്ഡശാസനഃ ॥ **12** ॥ 158

തമംഗ മത്തം മധുനോരുഗന്ധിനാ
വിവൃത്തതാമ്രാക്ഷമശേഷധിഷ്ണ്യപാഃ ।
ഉപാസതോപായനപാണിഭിർവിനാ
ത്രിഭിസ്തപോയോഗബലൗജസാം പദം ॥ **13** ॥ 159

ജഗുർമഹേന്ദ്രാസനമോജസാ സ്ഥിതം
വിശ്വാവസുസ്തുംബുരുരസ്മദാദയഃ ।
ഗന്ധർവസിദ്ധാ ഋഷയോഽസ്തുവൻമുഹു -
ർവിദ്യാധരാ അപ്സരസശ്ച പാണ്ഡവ ॥ **14** ॥ 160

സ ഏവ വർണാശ്രമിഭിഃ ക്രതുഭിർഭൂരിദക്ഷിണൈഃ ।
ഇജ്യമാനോ ഹവിർഭാഗാനഗ്രഹീത് സ്വേന തേജസാ ॥ **15** ॥ 161

അകൃഷ്ടപച്യാ തസ്യാസീത് സപ്തദ്വീപവതീ മഹീ ।
തഥാ കാമദുഘാ ദ്യൗസ്തു നാനാശ്ചര്യപദം നഭഃ ॥ **16** ॥ 162

രത്നാകരാശ്ച രത്നൗഘാംസ്തത്പത്യശ്ചോഹുരൂർമിഭിഃ ।
ക്ഷാരസീധുഘൃതക്ഷൗദ്രദധിക്ഷീരാമൃതോദകാഃ ॥ **17** ॥ 163

ശൈലാ ദ്രോണീഭിരാക്രീഡം സർവർതുഷു ഗുണാൻ ദ്രുമാഃ ।
ദധാര ലോകപാലാനാമേക ഏവ പൃഥഗ്ഗുണാൻ ॥ **18** ॥ 164

സ ഇത്ഥം നിർജിതകകുബേകരാഡ് വിഷയാൻ പ്രിയാൻ ।
യഥോപജോഷം ഭുഞ്ജാനോ നാതൃപ്യദജിതേന്ദ്രിയഃ ॥ **19** ॥ 165

ഏവമൈശ്വർയമത്തസ്യ ദൃപ്തസ്യോച്ചാസ്ത്രവർതിനഃ ।
കാലോ മഹാൻ വ്യതീയായ ബ്രഹ്മശാപമുപേയുഷഃ ॥ **20** ॥ 166

തസ്യോഗ്രദണ്ഡസംവിഗ്നാഃ സർവേ ലോകാഃ സപാലകാഃ ।
അൻയത്രാലബ്ധശരണാഃ ശരണം യയുരച്യുതം ॥ **21** ॥ 167

തസ്യൈ നമോഽസ്തു കാഷ്ഠായൈ യത്രാത്മാ ഹരിരീശ്വരഃ ।
യദ്ഗത്വാ ന നിവർതന്തേ ശാന്താഃ സന്ന്യാസിനോഽമലാഃ ॥ **22** ॥ 168

ഇതി തേ സംയതാത്മാനഃ സമാഹിതധിയോഽമലാഃ ।
ഉപതസ്ഥുർഹൃഷീകേശം വിനിദ്രാ വായുഭോജനാഃ ॥ **23** ॥ 169

തേഷാമാവിരഭൂദ്വാണീ അരൂപാ മേഘനിഃസ്വനാ ।
സന്നാദയന്തീ ককുഭഃ സാധൂനാമഭയങ്കരീ ॥ **24** ॥ 170

മാ ഭൈഷ്ട വിബുധശ്രേഷ്ഠാഃ സർവേഷാം ഭദ്രമസ്തു വഃ ।
മദ്ദർശനം ഹി ഭൂതാനാം സർവശ്രേയോപപത്തയേ ॥ **25** ॥ 171

ജ്ഞാതമേതസ്യ ദൗരാത്മ്യം ദൈതേയാപസദസ്യ ച ।
തസ്യ ശാന്തിം കരിഷ്യാമി കാലം താവത്പ്രതീക്ഷത ॥ **26** ॥ 172

യദാ ദേവേഷു വേദേഷു ഗോഷു വിപ്രേഷു സാധുഷു ।
ധർമേ മയി ച വിദ്വേഷഃ സ വാ ആശു വിനശ്യതി ॥ **27** ॥ 173

നിർവൈരായ പ്രശാന്തായ സ്വസുതായ മഹാത്മനേ ।
പ്രഹ്ലാദായ യദാ ദ്രുഹ്യേദ്ധനിഷ്യേഽപി വരോർജിതം ॥ **28** ॥ 174

നാരദ ഉവാച
ഇത്യുക്തോ ലോകഗുരുണാ തം പ്രണമ്യ ദിവൗകസഃ ।
ൻയവർതന്ത ഗതോദ്വേഗാ മേനിരേ ചാസുരം ഹതം ॥ **29** ॥ 175

തസ്യ ദൈത്യപതേഃ പുത്രാശ്ചത്വാരഃ പരമാദ്ഭുതാഃ ।
പ്രഹ്ലാദോഽഭൂൻമഹാംസ്തേഷാം ഗുണൈർമഹദുപാസകഃ ॥ **30** ॥ 176

ബ്രഹ്മൺയഃ ശീലസമ്പന്നഃ സത്യസന്ധോ ജിതേന്ദ്രിയഃ ।
ആത്മവത്സർവഭൂതാനാമേകഃ പ്രിയസുഹൃത്തമഃ ॥ **31** ॥ 177

ദാസവത്സന്നതാർയാംഘ്രിഃ പിതൃവദ്ദീനവത്സലഃ ।
ഭ്രാതൃവത്സദൃശേ സ്നിഗ്ധോ ഗുരുഷ്വീശ്വരഭാവനഃ ।
വിദ്യാർഥരൂപജൻമാഢ്യോ മാനസ്തംഭവിവർജിതഃ ॥ **32** ॥ 178

നോദ്വിഗ്നചിത്തോ വ്യസനേഷു നിഃസ്പൃഹഃ
ശ്രുതേഷു ദൃഷ്ടേഷു ഗുണേഷ്വവസ്തുദൃക് ।
ദാന്തേന്ദ്രിയപ്രാണശരീരധീഃ സദാ
പ്രശാന്തകാമോ രഹിതാസുരോഽസുരഃ ॥ **33** ॥ 179

യസ്മിൻമഹദ്ഗുണാ രാജൻ ഗൃഹ്യന്തേ കവിഭിർമുഹുഃ ।
ന ത്യേധുനാപിധീയന്തേ യഥാ ഭഗവതീശ്വരേ ॥ **34** ॥ 180

യം സാധുഗാഥാസദസി രിപവോഽപി സുരാ നൃപ ।
പ്രതിമാനം പ്രകുർവന്തി കിമുതാൻയേ ഭവാദൃശാഃ ॥ **35** ॥ 181

ഗുണൈരലമസംഖ്യേയൈർമാഹാത്മ്യം തസ്യ സൂച്യതേ।
വാസുദേവേ ഭഗവതി യസ്യ നൈസർഗികീ രതിഃ ॥ **36** ॥ 182

ൻയസ്തക്രീഡനകോ ബാലോ ജഡവത്തൻമനസ്തയാ।
കൃഷ്ണഗ്രഹഗൃഹീതാത്മാ ന വേദ ജഗദീദൃശം ॥ **37** ॥ 183

ആസീനഃ പർയടന്നശ്നൻ ശയാനഃ പ്രപിബൻ ബ്രുവൻ।
നാനുസന്ധത്ത ഏതാനി ഗോവിന്ദപരിരംഭിതഃ ॥ **38** ॥ 184

ക്വചിദ്രുദതി വൈകുംഠചിന്താശബലചേതനഃ।
ക്വചിദ്ധസതി തച്ചിന്താഹ്ലാദ ഉദ്ഗായതി ക്വചിത് ॥ **39** ॥ 185

നദതി ക്വചിദുത്കംഠോ വിലജ്ജോ നൃത്യതി ക്വചിത്।
ക്വചിത്തദ്ഭാവനായുക്തസ്തൻമയോഽനുചകാര ഹ ॥ **40** ॥ 186

ക്വചിദുത്പുലകസ്തൂഷ്ണീമാസ്തേ സംസ്പർശനിർവൃതഃ।
അസ്പന്ദപ്രണയാനന്ദസലിലാമീലിതേക്ഷണഃ ॥ **41** ॥ 187

സ ഉത്തമശ്ലോകപദാരവിന്ദയോ -
ർനിഷേവയാകിഞ്ചനസംഗലബ്ധയാ।
തൻവൻ പരാം നിർവൃതിമാത്മനോ മുഹു -
ർദുഃസംഗദീനാൻയമനഃശമം വ്യധാത് ॥ **42** ॥ 188

തസ്മിൻമഹാഭാഗവതേ മഹാഭാഗേ മഹാത്മനി।
ഹിരൺയകശിപൂ രാജന്നകരോദഘമാത്മജേ ॥ **43** ॥ 189

യുധിഷ്ഠിര ഉവാച
ദേവർഷ ഏതദിച്ഛാമോ വേദിതും തവ സുവ്രത।
യദാത്മജായ ശുദ്ധായ പിതാദാത് സാധവേ ഹ്യഘം ॥ **44** ॥ 190

പുത്രാൻ വിപ്രതികൂലാൻ സ്വാൻ പിതരഃ പുത്രവത്സലാഃ ।
ഉപാലഭന്തേ ശിക്ഷാർഥം നൈവാഘമപരോ യഥാ ॥ **45** ॥ 191

കിമുതാനുവശാൻ സാധൂംസ്താദൃശാൻ ഗുരുദേവതാൻ ।
ഏതത് കൗതൂഹലം ബ്രഹ്മന്നസ്മാകം വിധമ പ്രഭോ ।
പിതുഃ പുത്രായ യദ് ദ്വേഷോ മരണായ പ്രയോജിതഃ ॥ **46** ॥ 192

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
സപ്തമസ്കന്ധേ പ്രഹ്ലാദചരിതേ ചതുർഥോऽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ സപ്തമസ്കന്ധേ പഞ്ചമോഽധ്യായഃ ॥

നാരദ ഉവാച

പൗരോഹിത്യായ ഭഗവാൻ വൃതഃ കാവ്യഃ കിലാസുരൈഃ।
ശണ്ഡാമർകൗ സുതൗ തസ്യ ദൈത്യരാജഗൃഹാന്തികേ ॥ **1** ॥ 193

തൗ രാജ്ഞാ പ്രാപിതം ബാലം പ്രഹ്ലാദം നയകോവിദം।
പാഠയാമാസതുഃ പാഠ്യാനന്യാംശ്ചാസുരബാലകാൻ ॥ **2** ॥ 194

യത്തത്ര ഗുരുണാ പ്രോക്തം ശുശ്രുവേഽനുപപാഠ ച।
ന സാധു മനസാ മേനേ സ്വപരാസദ്ഗ്രഹാശ്രയം ॥ **3** ॥ 195

ഏകദാസുരരാട് പുത്രമങ്കമാരോപ്യ പാണ്ഡവ।
പപ്രച്ഛ കഥ്യതാം വത്സ മന്യതേ സാധു യദ്ഭവാൻ ॥ **4** ॥ 196

പ്രഹ്ലാദ ഉവാച

തത്സാധു മന്യേഽസുരവര്യ ദേഹിനാം
സദാ സമുദ്വിഗ്നധിയാമസദ്ഗ്രഹാത്।
ഹിത്വാഽഽത്മപാതം ഗൃഹമന്ധകൂപം
വനം ഗതോ യദ്ധരിമാശ്രയേത ॥ **5** ॥ 197

നാരദ ഉവാച

ശ്രുത്വാ പുത്രഗിരോ ദൈത്യഃ പരപക്ഷസമാഹിതാഃ।
ജഹാസ ബുദ്ധിർബാലാനാം ഭിദ്യതേ പരബുദ്ധിഭിഃ ॥ **6** ॥ 198

സമ്യഗ്വിധാർയതാം ബാലോ ഗുരുഗേഹേ ദ്വിജാതിഭിഃ।
വിഷ്ണുപക്ഷൈഃ പ്രതിച്ഛന്നൈർന ഭിദ്യേതാസ്യ ധീർയഥാ ॥ **7** ॥ 199

ഗൃഹമാനീതമാഹൂയ പ്രഹ്ലാദം ദൈത്യയാജകാഃ।
പ്രശസ്യ ശ്ലക്ഷ്ണയാ വാചാ സമപൃച്ഛന്ത സാമഭിഃ ॥ **8** ॥ 200

വത്സ പ്രഹ്ലാദ ഭദ്രം തേ സത്യം കഥയ മാ മൃഷാ।
ബാലാനതി കുതസ്തുഭ്യമേഷ ബുദ്ധിവിപർയയഃ ॥ **9** ॥ 201

ബുദ്ധിഭേദഃ പരകൃത ഉതാഹോ തേ സ്വതോഽഭവത്।
ഭണ്യതാം ശ്രോതുകാമാനാം ഗുരൂണാം കുലനന്ദന ॥ **10** ॥ 202

പ്രഹ്ലാദ ഉവാച
സ്വഃ പരശ്ചേത്യസദ്ഗ്രാഹഃ പുംസാം യൻമായയാ കൃതഃ।
വിമോഹിതധിയാം ദൃഷ്ടസ്തസ്മൈ ഭഗവതേ നമഃ ॥ **11** ॥ 203

സ യദാനുവ്രതഃ പുംസാം പശുബുദ്ധിർവിഭിദ്യതേ।
അൻയ ഏഷ തഥാൻയോഽഹമിതി ഭേദഗതാസതീ ॥ **12** ॥ 204

സ ഏഷ ആത്മാ സ്വപരേത്യബുദ്ധിഭി -
ർദുരത്യയാനുക്രമണോ നിരൂപ്യതേ।
മുഹ്യന്തി യദ്വർത്മനി വേദവാദിനോ
ബ്രഹ്മാദയോ ഹ്യേഷ ഭിനത്തി മേ മതിം ॥ **13** ॥ 205

യഥാ ഭ്രാമ്യത്യയോ ബ്രഹ്മൻ സ്വയമാകർഷസന്നിധൗ।
തഥാ മേ ഭിദ്യതേ ചേതശ്ചക്രപാണേർയദൃച്ഛയാ ॥ **14** ॥ 206

നാരദ ഉവാച
ഏതാവദ്ബ്രാഹ്മണായോക്ത്വാ വിരരാമ മഹാമതിഃ।
തം നിർഭർത്സ്യാഥ കുപിതഃ സ ദീനോ രാജസേവകഃ ॥ **15** ॥ 207

ആനീയതാമരേ വേത്രമസ്മാകമയശസ്കരഃ।
കുലാംഗാരസ്യ ദുർബുദ്ധേശ്ചതുർഥോഽസ്യോദിതോ ദമഃ ॥ **16** ॥ 208

ദൈതേയചന്ദനവനേ ജാതോഽയം കണ്ടകദ്രുമഃ।
യൻമൂലോൻമൂലപരശോർവിഷ്ണോർനാലായിതോഽർഭകഃ ॥ **17** ॥ 209

ഇതി തം വിവിധോപായൈർഭീഷയംസ്തർജനാദിഭിഃ।
പ്രഹ്ലാദം ഗ്രാഹയാമാസ ത്രിവർഗസ്യോപപാദനം ॥ **18** ॥ 210

തത ഏനം ഗുരുർജ്ഞാത്വാ ജ്ഞാതജ്ഞേയചതുഷ്ടയം।
ദൈത്യേന്ദ്രം ദർശയാമാസ മാതൃമൃഷ്ടമലങ്കൃതം ॥ **19** ॥ 211

പാദയോഃ പതിതം ബാലം പ്രതിനന്ദ്യാശിഷാസുരഃ।
പരിഷ്വജ്യ ചിരം ദോർഭ്യാം പരമാമാപ നിർവൃതിം ॥ **20** ॥ 212

ആരോപ്യാങ്കമവഘ്രായ മൂർധൻയശ്രുകലാംബുഭിഃ।
ആസിഞ്ചൻ വികസദ്വക്ത്രമിദമാഹ യുധിഷ്ഠിര ॥ **21** ॥ 213

ഹിരൺയകശിപുരുവാച
പ്രഹ്ലാദാനൂച്യതാം താത സ്വധീതം കിഞ്ചിദുത്തമം।
കാലേനൈതാവതാഽയുഷ്മൻ യദശിക്ഷദ് ഗുരോർഭവാൻ ॥ **22** ॥ 214

പ്രഹ്ലാദ ഉവാച
ശ്രവണം കീർതനം വിഷ്ണോഃ സ്മരണം പാദസേവനം।
അർചനം വന്ദനം ദാസ്യം സഖ്യമാത്മനിവേദനം ॥ **23** ॥ 215

ഇതി പുംസാർപിതാ വിഷ്ണൗ ഭക്തിശ്ചേന്നവലക്ഷണാ।
ക്രിയതേ ഭഗവത്യദ്ധാ തൻമൻയേഽധീതമുത്തമം ॥ **24** ॥ 216

നിശമ്യൈതത്സുതവചോ ഹിരൺയകശിപുസ്തദാ।
ഗുരുപുത്രമുവാചേദം രുഷാ പ്രസ്ഫുരിതാധരഃ ॥ **25** ॥ 217

ബ്രഹ്മബന്ധോ കിമേതത്തേ വിപക്ഷം ശ്രയതാസതാ।
അസാരം ഗ്രാഹിതോ ബാലോ മാമനാദൃത്യ ദുർമതേ ॥ **26** ॥ 218

സന്തി ഹ്യസാധവോ ലോകേ ദുർമൈത്രാശ്ഛദ്മവേഷിണഃ।
തേഷാമുദേത്യഘം കാലേ രോഗഃ പാതകിനാമിവ ॥ **27** ॥ 219

ഗുരുപുത്ര ഉവാച
ന മത്പ്രണീതം ന പരപ്രണീതം
സുതോ വദത്യേഷ തവേന്ദ്രശത്രോ।
നൈസർഗികീയം മതിരസ്യ രാജൻ
നിയച്ഛ മന്യും കദദാഃ സ്മ മാ നഃ ॥ **28** ॥ 220

നാരദ ഉവാച
ഗുരുണൈവം പ്രതിപ്രോക്തോ ഭൂയ ആഹാസുരഃ സുതം।
ന ചേദ്ഗുരുമുഖീയം തേ കുതോഽഭദ്രാസതീ മതിഃ ॥ **29** ॥ 221

പ്രഹ്ലാദ ഉവാച
മതിർന കൃഷ്ണേ പരതഃ സ്വതോ വാ
മിഥോഽഭിപദ്യേത ഗൃഹവ്രതാനാം।
അദാന്തഗോഭിർവിശതാം തമിസ്രം
പുനഃ പുനശ്ചർവിതചർവണാനാം ॥ **30** ॥ 222

ന തേ വിദുഃ സ്വാർഥഗതിം ഹി വിഷ്ണും
ദുരാശയാ യേ ബഹിരർഥമാനിനഃ।
അന്ധാ യഥാന്ധൈരുപനീയമാനാ
വാചീശതന്ത്യാമുരുദാമ്നി ബദ്ധാഃ ॥ **31** ॥ 223

നൈഷാം മതിസ്താവദുരുക്രമാംഘ്രിം
സ്പൃശത്യനർഥാപഗമോ യദർഥഃ।

മഹീയസാം പാദരജോഽഭിഷേകം
നിഷ്കിഞ്ചനാനാം ന വൃണീത യാവത് ॥ **32** ॥ 224

ഇത്യുക്ത്വോപരതം പുത്രം ഹിരണ്യകശിപൂ രുഷാ ।
അന്ധീകൃതാത്മാ സ്വോത്സംഗാന്നിരസ്യത മഹീതലേ ॥ **33** ॥ 225

ആഹാമർഷരുഷാവിഷ്ടഃ കഷായീഭൂതലോചനഃ ।
വധ്യതാമാശ്വയം വധ്യോ നിഃസാരയത നൈരൃതാഃ ॥ **34** ॥ 226

അയം മേ ഭ്രാതൃഹാ സോഽയം
ഹിത്വാ സ്വാൻ സുഹൃദോഽധമഃ ।
പിതൃവ്യഹന്തുർയഃ പാദൗ
വിഷ്ണോർദാസവദർചതി ॥ **35** ॥ 227

വിഷ്ണോർവാ സാധ്വസൗ കിം നു കരിഷ്യത്യസമഞ്ജസഃ ।
സൗഹൃദം ദുസ്ത്യജം പിത്രോരഹാദ്യഃ പഞ്ചഹായനഃ ॥ **36** ॥ 228

പരോഽപ്യപത്യം ഹിതകൃദ്യഥൗഷധം
സ്വദേഹജോഽപ്യാമയവത്സുതോഽഹിതഃ ।
ഛിന്ദ്യാത്തദംഗം യദുതാത്മനോഽഹിതം
ശേഷം സുഖം ജീവതി യദ്വിവർജനാത് ॥ **37** ॥ 229

സർവൈരുപായൈർഹന്തവ്യഃ സംഭോജശയനാസനൈഃ ।
സുഹൃൽലിംഗധരഃ ശത്രുർമുനേർദുഷ്ടമിവേന്ദ്രിയം ॥ **38** ॥ 230

നൈരൃതാസ്തേ സമാദിഷ്ടാ ഭർത്രാ വൈ ശൂലപാണയഃ ।
തിഗ്മദംഷ്ട്രകരാലാസ്യാസ്താമ്രശ്മശ്രുശിരോരുഹാഃ ॥ **39** ॥ 231

നദന്തോ ഭൈരവാന്നാദാംശ്ഛിന്ധി ഭിന്ധീതി വാദിനഃ ।
ആസീനം ചാഹനഞ്ഛൂലൈഃ പ്രഹ്ലാദം സർവമർമസു ॥ **40** ॥ 232

പരേ ബ്രഹ്മണ്യനിർദേശ്യേ ഭഗവത്യഖിലാത്മനി ।
യുക്താത്മന്യഫലാ ആസന്നപുണ്യസ്യേവ സത്ക്രിയാഃ ॥ **41** ॥ 233

പ്രയാസ്യേഽപഹതേ തസ്മിൻ ദൈത്യേന്ദ്രഃ പരിശങ്കിതഃ ।
ചകാര തദ്വധോപായാന്നിർബന്ധേന യുധിഷ്ഠിര ॥ **42** ॥ 234

ദിഗ്ഗജൈർദന്ദശൂകൈശ്ച അഭിചാരാവപാതനൈഃ ।
മായാഭിഃ സന്നിരോധൈശ്ച ഗരദാനൈരഭോജനൈഃ ॥ **43** ॥ 235

ഹിമവായ്വഗ്നിസലിലൈഃ പർവതാക്രമണൈരപി ।
ന ശശാക യദാ ഹന്തുമപാപമസുരഃ സുതം ।
ചിന്താം ദീർഘതമാം പ്രാപ്തസ്തത്കർതും നാഭ്യപദ്യത ॥ **44** ॥ 236

ഏഷ മേ ബഹ്വസാധൂക്തോ
വധോപായാശ്ച നിർമിതാഃ ।
തൈസ്തൈർദ്രോഹൈരസദ്ധർമൈർ -
മുക്തഃ സ്വേനൈവ തേജസാ ॥ **45** ॥ 237

വർതമാനോഽവിദൂരേ വൈ ബാലോഽപ്യജഡധീരയം ।
ന വിസ്മരതി മേഽനാർയം ശുനഃശേപ ഇവ പ്രഭുഃ ॥ **46** ॥ 238

അപ്രമേയാനുഭാവോഽയമകുതശ്ചിദ്ഭയോഽമരഃ ।
നൂനമേതദ്വിരോധേന മൃത്യുർമേ ഭവിതാ ന വാ ॥ **47** ॥ 239

ഇതി തച്ചിന്തയാ കിഞ്ചിൻമ്ലാനശ്രിയമധോമുഖം ।
ശണ്ഡാമർകാവൗശനസൗ വിവിക്ത ഇതി ഹോചതുഃ ॥ **48** ॥ 240

ജിതം ത്വയൈകേന ജഗത്ത്രയം ഭ്രുവോ -
ർവിജൃംഭണത്രസ്തസമസ്തധിഷ്ണ്യപം ।
ന തസ്യ ചിന്ത്യം തവ നാഥ ചക്ഷ്മഹേ
ന വൈ ശിശൂനാം ഗുണദോഷയോഃ പദം ॥ **49** ॥ 241

ഇമം തു പാശൈർവരുണസ്യ ബദ്ധ്വാ
നിധേഹി ഭീതോ ന പലായതേ യഥാ।
ബുദ്ധിശ്ച പുംസോ വയസാഽർയസേവയാ
യാവദ് ഗുരുർഭാർഗവ ആഗമിഷ്യതി ॥ **50** ॥ 242

തഥേതി ഗുരുപുത്രോക്തമനുജ്ഞായേദമബ്രവീത്।
ധർമാ ഹ്യസ്യോപദേഷ്ടവ്യാ രാജ്ഞാം യേ ഗൃഹമേധിനാം ॥ **51** ॥ 243

ധർമമർഥം ച കാമം ച നിതരാം ചാനുപൂർവശഃ।
പ്രഹ്ലാദായോചതൂ രാജൻ പ്രശ്രിതാവനതായ ച ॥ **52** ॥ 244

യഥാ ത്രിവർഗം ഗുരുഭിരാത്മനേ ഉപശിക്ഷിതം।
ന സാധു മേനേ തച്ഛിക്ഷാം ദ്വന്ദ്വാരാമോപവർണിതാം ॥ **53** ॥ 245

യദാഽചാർയഃ പരാവൃത്തോ
ഗൃഹമേധീയകർമസു।
വയസ്യൈർബാലകൈസ്തത്ര
സോപഹൂതഃ കൃതക്ഷണൈഃ ॥ **54** ॥ 246

അഥ താഞ് ശ്ലക്ഷ്ണയാ വാചാ പ്രത്യാഹൂയ മഹാബുധഃ।
ഉവാച വിദ്വാംസ്തന്നിഷ്ഠാം കൃപയാ പ്രഹസന്നിവ ॥ **55** ॥ 247

തേ തു തദ്ഗൗരവാത്സർവേ ത്യക്തക്രീഡാപരിച്ഛദാഃ।
ബാലാ ന ദൂഷിതധിയോ ദ്വന്ദ്വാരാമേരിതേഹിതൈഃ ॥ **56** ॥ 248

പർയുപാസത രാജേന്ദ്ര തന്ന്യസ്തഹൃദയേക്ഷണാഃ।
താനാഹ കരുണോ മൈത്രോ മഹാഭാഗവതോഽസുരഃ ॥ **57** ॥ 249

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
സപ്തമസ്കന്ധേ പ്രഹ്ലാദാനുചരിതേ പഞ്ചമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ സപ്തമസ്കന്ധേ ഷഷ്ഠോഽധ്യായഃ ॥

പ്രഹ്ലാദ ഉവാച

കൗമാര ആചരേത്പ്രാജ്ഞോ ധർമാൻ ഭാഗവതാനിഹ ।
ദുർലഭം മാനുഷം ജൻമ തദപ്യധ്രുവമർഥദം ॥ **1** ॥ 250

യഥാ ഹി പുരുഷസ്യേഹ വിഷ്ണോഃ പാദോപസർപണം ।
യദേഷ സർവഭൂതാനാം പ്രിയ ആത്മേശ്വരഃ സുഹൃത് ॥ **2** ॥ 251

സുഖമൈന്ദ്രിയകം ദൈത്യാ ദേഹയോഗേന ദേഹിനാം ।
സർവത്ര ലഭ്യതേ ദൈവാദ്യഥാ ദുഃഖമയത്നതഃ ॥ **3** ॥ 252

തത്പ്രയാസോ ന കർതവ്യോ യത ആയുർവ്യയഃ പരം ।
ന തഥാ വിന്ദതേ ക്ഷേമം മുകുന്ദചരണാംബുജം ॥ **4** ॥ 253

തതോ യതേത കുശലഃ ക്ഷേമായ ഭയമാശ്രിതഃ ।
ശരീരം പൗരുഷം യാവന്ന വിപദ്യേത പുഷ്കലം ॥ **5** ॥ 254

പുംസോ വർഷശതം ഹ്യായുസ്തദർധം ചാജിതാത്മനഃ ।
നിഷ്ഫലം യദസൗ രാത്ര്യാം ശേതേഽന്ധം പ്രാപിതസ്തമഃ ॥ **6** ॥ 255

മുഗ്ധസ്യ ബാൽയേ കൗമാരേ ക്രീഡതോ യാതി വിംശതിഃ ।
ജരയാ ഗ്രസ്തദേഹസ്യ യാത്യകൽപസ്യ വിംശതിഃ ॥ **7** ॥ 256

ദുരാപൂരേണ കാമേന മോഹേന ച ബലീയസാ।
ശേഷം ഗൃഹേഷു സക്തസ്യ പ്രമത്തസ്യാപയാതി ഹി ॥ **8** ॥ 257

കോ ഗൃഹേഷു പുമാൻസക്തമാത്മാനമജിതേന്ദ്രിയഃ।
സ്നേഹപാശൈർദൃഢൈർബദ്ധമുത്സഹേത വിമോചിതും ॥ **9** ॥ 258

കോ ൻവർഥതൃഷ്ണാം വിസൃജേത്
പ്രാണേഭ്യോഽപി യ ഈപ്സിതഃ।
യം ക്രീണാത്യസുഭിഃ പ്രേഷ്ഠൈസ് -
തസ്കരഃ സേവകോ വണിക് ॥ **10** ॥ 259

കഥം പ്രിയായാ അനുകമ്പിതായാഃ
സംഗം രഹസ്യം രുചിരാംശ്ച മന്ത്രാൻ।
സുഹൃത്സു ച സ്നേഹസിതഃ ശിശൂനാം
കലാക്ഷരാണാമനുരക്തചിത്തഃ ॥ **11** ॥ 260

പുത്രാൻസ്മരംസ്താ ദുഹിതൃർഹൃദയ്യാ
ഭ്രാതൃൻ സ്വസൃർവാ പിതരൗ ച ദീനൗ।
ഗൃഹാൻ മനോജ്ഞോരുപരിച്ഛദാംശ്ച
വൃത്തീശ്ച കുൽയാഃ പശുഭൃത്യവർഗാൻ ॥ **12** ॥ 261

ത്യജേത കോശസ്കൃദിവേഹമാനഃ
കർമാണി ലോഭാദവിതൃപ്തകാമഃ।
ഔപസ്ഥ്യജൈഹ്വ്യം ബഹു മൻയമാനഃ
കഥം വിരജ്യേത ദുരന്തമോഹഃ ॥ **13** ॥ 262

കുടുംബപോഷായ വിയൻ നിജായു -
ർന ബുധ്യതേഽർഥം വിഹതം പ്രമത്തഃ।
സർവത്ര താപത്രയദുഃഖിതാത്മാ
നിർവിദ്യതേ ന സ്വകുടുംബരാമഃ ॥ **14** ॥ 263

വിത്തേഷു നിത്യാഭിനിവിഷ്ടചേതാ
വിദ്വാംശ്ച ദോഷം പരവിത്തഹർതുഃ।
പ്രേത്യേഹ ചാഥാപ്യജിതേന്ദ്രിയസ്ത -
ദശാന്തകാമോ ഹരതേ കുടുംബീ ॥ **15** ॥ 264

വിദ്വാനപീത്ഥം ദനുജാഃ കുടുംബം
പുഷ്ണൻസ്വലോകായ ന കൽപതേ വൈ।
യഃ സ്വീയപാരക്യവിഭിന്നഭാവ -
സ്തമഃ പ്രപദ്യേത യഥാ വിമൂഢഃ ॥ **16** ॥ 265

യതോ ന കശ്ചിത് ക്വ ച കുത്രചിദ് വാ
ദീനഃ സ്വമാത്മാനമലം സമർഥഃ।
വിമോചിതും കാമദൃശാം വിഹാര -
ക്രീഡാമൃഗോ യന്നിഗഡോ വിസർഗഃ ॥ **17** ॥ 266

തതോ വിദൂരാത് പരിഹൃത്യ ദൈത്യാ
ദൈത്യേഷു സംഗം വിഷയാത്മകേഷു।
ഉപേത നാരായണമാദിദേവം
സ മുക്തസംഗൈരിഷിതോഽപവർഗഃ ॥ **18** ॥ 267

ന ഹ്യച്യുതം പ്രീണയതോ ബഹ്വായാസോഽസുരാത്മജാഃ।
ആത്മത്വാത് സർവഭൂതാനാം സിദ്ധത്വാദിഹ സർവതഃ ॥ **19** ॥ 268

പരാവരേഷു ഭൂതേഷു ബ്രഹ്മാന്തസ്ഥാവരാദിഷു।
ഭൗതികേഷു വികാരേഷു ഭൂതേഷ്വഥ മഹത്സു ച ॥ **20** ॥ 269

ഗുണേഷു ഗുണസാമ്യേ ച ഗുണവ്യതികരേ തഥാ।
ഏക ഏവ പരോ ഹ്യാത്മാ ഭഗവാനീശ്വരോഽവ്യയഃ ॥ **21** ॥ 270

പ്രത്യഗാത്മസ്വരൂപേണ ദൃശ്യരൂപേണ ച സ്വയം।
വ്യാപ്യവ്യാപകനിർദേശ്യോ ഹ്യനിർദേശ്യോഽവികൽപിതഃ ॥ **22** ॥ 271

കേവലാനുഭവാനന്ദസ്വരൂപഃ പരമേശ്വരഃ।
മായയാന്തർഹിതൈശ്വർയ ഈയതേ ഗുണസർഗയാ ॥ **23** ॥ 272

തസ്മാത് സർവേഷു ഭൂതേഷു ദയാം കുരുത സൗഹൃദം।
ആസുരം ഭാവമുൻമുച്യ യയാ തുഷ്യത്യധോക്ഷജഃ ॥ **24** ॥ 273

തുഷ്ടേ ച തത്ര കിമലഭ്യമനന്ത ആദ്യേ
കിം തൈർഗുണവ്യതികരാദിഹ യേ സ്വസിദ്ധാഃ।
ധർമാദയഃ കിമഗുണേന ച കാങ്ക്ഷിതേന
സാരഞ്ജുഷാം ചരണയോരുപഗായതാം നഃ ॥ **25** ॥ 274

ധർമാർഥകാമ ഇതി യോഽഭിഹിതസ്ത്രിവർഗ
ഈക്ഷാ ത്രയീ നയദമൗ വിവിധാ ച വാർതാ।
മൻയേ തദേതദഖിലം നിഗമസ്യ സത്യം
സ്വാത്മാർപണം സ്വസുഹൃദഃ പരമസ്യ പുംസഃ ॥ **26** ॥ 275

ജ്ഞാനം തദേതദമലം ദുരവാപമാഹ
നാരായണോ നരസഖഃ കില നാരദായ।
ഏകാന്തിനാം ഭഗവതസ്തദകിഞ്ചനാനാം
പാദാരവിന്ദരജസാഽഽപ്ലുതദേഹിനാം സ്യാത് ॥ **27** ॥ 276

ശ്രുതമേതൻമയാ പൂർവം ജ്ഞാനം വിജ്ഞാനസംയുതം।
ധർമം ഭാഗവതം ശുദ്ധം നാരദാദ് ദേവദർശനാത് ॥ **28** ॥ 277

ദൈത്യപുത്രാ ഊചുഃ
പ്രഹ്ലാദ ത്വം വയം ചാപി നർത്യേൻയം വിദ്മഹേ ഗുരും।
ഏതാഭ്യാം ഗുരുപുത്രാഭ്യാം ബാലാനാമപി ഹീശ്വരൗ ॥ **29** ॥ 278

ബാലസ്യാന്തഃപുരസ്ഥസ്യ മഹത്സംഗോ ദുരൻവയഃ।
ഛിന്ധി നഃ സംശയം സൗമ്യ സ്യാച്ചേദ്വിശ്രംഭകാരണം ॥ **30** ॥ 279

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
സപ്തമസ്കന്ധേ പ്രഹ്ലാദാനുചരിതേ ഷഷ്ഠോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ സപ്തമസ്കന്ധേ സപ്തമോഽധ്യായഃ ॥

നാരദ ഉവാച

ഏവം ദൈത്യസുതൈഃ പൃഷ്ടോ മഹാഭാഗവതോഽസുരഃ ।
ഉവാച സ്മയമാനസ്താൻസ്മരൻ മദനുഭാഷിതം ॥ **1** ॥ 280

പ്രഹ്ലാദ ഉവാച

പിതരി പ്രസ്ഥിതേഽസ്മാകം തപസേ മന്ദരാചലം ।
യുദ്ധോദ്യമം പരം ചക്രുർവിബുധാ ദാനവാൻപ്രതി ॥ **2** ॥ 281

പിപീലികൈരഹിരിവ ദിഷ്ട്യാ ലോകോപതാപനഃ ।
പാപേന പാപോഽഭക്ഷീതി വാദിനോ വാസവാദയഃ ॥ **3** ॥ 282

തേഷാമതിബലോദ്യോഗം നിശമ്യാസുരയൂഥപാഃ ।
വധ്യമാനാഃ സുരൈർഭീതാ ദുദ്രുവുഃ സർവതോദിശം ॥ **4** ॥ 283

കലത്രപുത്രമിത്രാപ്താൻഗൃഹാൻപശുപരിച്ഛദാൻ ।
നാവേക്ഷ്യമാണാസ്ത്വരിതാഃ സർവേ പ്രാണപരീപ്സവഃ ॥ **5** ॥ 284

വ്യലുമ്പൻ രാജശിബിരമമരാ ജയകാങ്ക്ഷിണഃ ।
ഇന്ദ്രസ്തു രാജമഹിഷീം മാതരം മമ ചാഗ്രഹീത് ॥ **6** ॥ 285

നീയമാനാം ഭയോദ്വിഗ്നാം രുദതീം കുരരീമിവ ।
യദൃച്ഛയാഽഗതസ്തത്ര ദേവർഷിർദദൃശേ പഥി ॥ **7** ॥ 286

പ്രാഹ മൈനാം സുരപതേ നേതുമർഹസ്യനാഗസം।
മുഞ്ച മുഞ്ച മഹാഭാഗ സതീം പരപരിഗ്രഹം ॥ **8** ॥ 287

ഇന്ദ്ര ഉവാച
ആസ്തേഽസ്യാ ജഠരേ വീർയമവിഷഹ്യം സുരദ്വിഷഃ।
ആസ്യതാം യാവത്പ്രസവം മോക്ഷ്യേഽർഥപദവീം ഗതഃ ॥ **9** ॥ 288

നാരദ ഉവാച
അയം നിഷ്കിൽബിഷഃ സാക്ഷാൻമഹാഭാഗവതോ മഹാൻ।
ത്വയാ ന പ്രാപ്സ്യതേ സംസ്ഥാമനന്താനുചരോ ബലീ ॥ **10** ॥ 289

ഇത്യുക്തസ്താം വിഹായേന്ദ്രോ ദേവർഷേർമാനയൻവചഃ।
അനന്തപ്രിയഭക്ത്യൈനാം പരിക്രമ്യ ദിവം യയൗ ॥ **11** ॥ 290

തതോ നോ മാതരമൃഷിഃ സമാനീയ നിജാശ്രമം।
ആശ്വാസ്യേഹോഷ്യതാം വത്സേ യാവത് തേ ഭർതുരാഗമഃ ॥ **12** ॥ 291

തഥേത്യവാത്സീദ് ദേവർഷേരന്തി സാപ്യകുതോഭയാ।
യാവദ് ദൈത്യപതിർഘോരാത് തപസോ ന ൻയവർതത ॥ **13** ॥ 292

ഋഷിം പർയചരത് തത്ര ഭക്ത്യാ പരമയാ സതീ।
അന്തർവത്നീ സ്വഗർഭസ്യ ക്ഷേമായേച്ഛാപ്രസൂതയേ ॥ **14** ॥ 293

ഋഷിഃ കാരുണികസ്തസ്യാഃ പ്രാദാദുഭയമീശ്വരഃ।
ധർമസ്യ തത്ത്വം ജ്ഞാനം ച മാമപ്യുദ്ദിശ്യ നിർമലം ॥ **15** ॥ 294

തത്തു കാലസ്യ ദീർഘത്വാത്
സ്ത്രീത്വാൻമാതുസ്തിരോദധേ।
ഋഷിണാനുഗൃഹീതം മാം
നാധുനാപ്യജഹാത് സ്മൃതിഃ ॥ **16** ॥ 295

ഭവതാമപി ഭൂയാൻമേ യദി ശ്രദ്ദധതേ വചഃ।
വൈശാരദീ ധീഃ ശ്രദ്ധാതഃ സ്ത്രീബാലാനാം ച മേ യഥാ ॥ **17** ॥ 296

ജൻമാദ്യാഃ ഷഡിമേ ഭാവാ ദൃഷ്ടാ ദേഹസ്യ നാത്മനഃ।
ഫലാനാമിവ വൃക്ഷസ്യ കാലേനേശ്വരമൂർതിനാ ॥ **18** ॥ 297

ആത്മാ നിത്യോഽവ്യയഃ ശുദ്ധ ഏകഃ ക്ഷേത്രജ്ഞ ആശ്രയഃ।
അവിക്രിയഃ സ്വദൃഗ് ഹേതുർവ്യാപകോഽസംഗ്യനാവൃതഃ ॥ **19** ॥ 298

ഏതൈർദ്വാദശഭിർവിദ്വാനാത്മനോ ലക്ഷണൈഃ പരൈഃ।
അഹം മമേത്യസദ്ഭാവം ദേഹാദൗ മോഹജം ത്യജേത് ॥ **20** ॥ 299

സ്വർണം യഥാ ഗ്രാവസു ഹേമകാരഃ
ക്ഷേത്രേഷു യോഗൈസ്തദഭിജ്ഞ ആപ്നുയാത്।
ക്ഷേത്രേഷു ദേഹേഷു തഥാഽഽത്മയോഗൈ -
രധ്യാത്മവിദ് ബ്രഹ്മഗതിം ലഭേത ॥ **21** ॥ 300

അഷ്ടൗ പ്രകൃതയഃ പ്രോക്താസ്ത് -
രയ ഏവ ഹി തദ് ഗുണാഃ।
വികാരാഃ ഷോഡശാചാർയൈഃ
പുമാനേകഃ സമൻവയാത് ॥ **22** ॥ 301

ദേഹസ്തു സർവസംഘാതോ ജഗത് തസ്ഥുരിതി ദ്വിധാ।
അത്രൈവ മൃഗ്യഃ പുരുഷോ നേതി നേതീത്യതത്ത്യജൻ ॥ **23** ॥ 302

അൻവയവ്യതിരേകേണ വിവേകേനോശതാഽഽത്മനാ।
സർഗസ്ഥാനസമാമ്നായൈർവിമൃശദ്ഭിരസത്ത്വരൈഃ ॥ **24** ॥ 303

ബുദ്ധേർജാഗരണം സ്വപ്നഃ സുഷുപ്തിരിതി വൃത്തയഃ।
താ യേനൈവാനുഭൂയന്തേ സോഽധ്യക്ഷഃ പുരുഷഃ പരഃ ॥ **25** ॥ 304

ഏഭിസ്ത്രിവർണ്ണൈഃ പർയസ്തൈർ -
ബുദ്ധിഭേദൈഃ ക്രിയോദ്ഭവൈഃ।
സ്വരൂപമാത്മനോ ബുധ്യേദ്
ഗണ്ഡൈർവായുമിവാൻവയാത് ॥ **26** ॥ 305

ഏതദ്ദ്വാരോ ഹി സംസാരോ ഗുണകർമനിബന്ധനഃ।
അജ്ഞാനമൂലോഽപാർഥോഽപി പുംസഃ സ്വപ്ന ഇവേഷ്യതേ ॥ **27** ॥ 306

തസ്മാദ്ഭവദ്ഭിഃ കർതവ്യം കർമണാം ത്രിഗുണാത്മനാം।
ബീജനിർഹരണം യോഗഃ പ്രവാഹോപരമോ ധിയഃ ॥ **28** ॥ 307

തത്രോപായസഹസ്രാണാമയം ഭഗവതോദിതഃ।
യദീശ്വരേ ഭഗവതി യഥാ യൈരഞ്ജസാ രതിഃ ॥ **29** ॥ 308

ഗുരുശുശ്രൂഷയാ ഭക്ത്യാ സർവലബ്ധാർപണേന ച।
സംഗേന സാധുഭക്താനാമീശ്വരാരാധനേന ച ॥ **30** ॥ 309

ശ്രദ്ധയാ തത്കഥായാം ച കീർതനൈർഗുണകർമണാം।
തത്പാദാംബുരുഹധ്യാനാത് തൽലിംഗേക്ഷാർഹണാദിഭിഃ ॥ **31** ॥ 310

ഹരിഃ സർവേഷു ഭൂതേഷു ഭഗവാനാസ്ത ഈശ്വരഃ।
ഇതി ഭൂതാനി മനസാ കാമൈസ്തൈഃ സാധു മാനയേത് ॥ **32** ॥ 311

ഏവം നിർജിതഷഡ്വർഗൈഃ ക്രിയതേ ഭക്തിരീശ്വരേ।
വാസുദേവേ ഭഗവതി യയാ സംലഭതേ രതിം ॥ **33** ॥ 312

നിശമ്യ കർമാണി ഗുണാനതുൽയാൻ
വീർയാണി ലീലാതനുഭിഃ കൃതാനി।
യദാതിഹർഷോത്പുലകാശ്രുഗദ്ഗദം
പ്രോത്കംഠ ഉദ്ഗായതി രൗതി നൃത്യതി ॥ **34** ॥ 313

യദാ ഗ്രഹഗ്രസ്ത ഇവ ക്വചിദ്ധസ -
ത്യാക്രന്ദതേ ധ്യായതി വന്ദതേ ജനം।
മുഹുഃ ശ്വസൻവക്ക്തി ഹരേ ജഗത്പതേ
നാരായണേത്യാത്മമതിർഗതത്രപഃ ॥ **35** ॥ 314

തദാ പുമാൻമുക്ക്തസമസ്തബന്ധന -
സ്തദ്ഭാവഭാവാനുകൃതാശയാകൃതിഃ।
നിർദഗ്ധബീജാനുശയോ മഹീയസാ
ഭക്ക്തിപ്രയോഗേണ സമേത്യധോക്ഷജം ॥ **36** ॥ 315

അധോക്ഷജാലംഭമിഹാശുഭാത്മനഃ
ശരീരിണഃ സംസൃതിചക്രശാതനം।
തദ് ബ്രഹ്മനിർവാണസുഖം വിദുർബുധാ -
സ്തതോ ഭജധ്വം ഹൃദയേ ഹൃദീശ്വരം ॥ **37** ॥ 316

കോഽതിപ്രയാസോഽസുരബാലകാ ഹരേ -
രുപാസനേ സ്വേ ഹൃദി ഛിദ്രവത് സതഃ।
സ്വസ്യാത്മനഃ സഖ്യുരശേഷദേഹിനാം
സാമാൻയതഃ കിം വിഷയോപപാദനൈഃ ॥ **38** ॥ 317

രായഃ കലത്രം പശവഃ സുതാദയോ
ഗൃഹാ മഹീ കുഞ്ജരകോശഭൂതയഃ।
സർവേഽർഥകാമാഃ ക്ഷണഭംഗുരായുഷഃ
കുർവന്തി മർത്യസ്യ കിയത് പ്രിയം ചലാഃ ॥ **39** ॥ 318

ഏവം ഹി ലോകാഃ ക്രതുഭിഃ കൃതാ അമീ
ക്ഷയിഷ്ണവഃ സാതിശയാ ന നിർമലാഃ।
തസ്മാദദൃഷ്ടശ്രുതദൂഷണം പരം
ഭക്ക്ത്യൈകയേശം ഭജതാത്മലബ്ധയേ ॥ **40** ॥ 319

യദധ്യർത്ഥേഹ കർമാണി വിദ്വൻമാൻയസകൃന്നരഃ।
കരോത്യതോ വിപർയാസമമോഘം വിന്ദതേ ഫലം ॥ **41** ॥ 320

സുഖായ ദുഃഖമോക്ഷായ സങ്കൽപ ഇഹ കർമിണഃ।
സദാഽഽപ്നോതീഹയാ ദുഃഖമനീഹായാഃ സുഖാവൃതഃ ॥ **42** ॥ 321

കാമാൻകാമയതേ കാമ്യൈർയദർഥമിഹ പൂരുഷഃ।
സ വൈ ദേഹസ്തു പാരക്യോ ഭംഗുരോ യാത്യുപൈതി ച ॥ **43** ॥ 322

കിമു വ്യവഹിതാപത്യദാരാഗാരധനാദയഃ।
രാജ്യം കോശഗജാമാത്യഭൃത്യാപ്താ മമതാസ്പദാഃ ॥ **44** ॥ 323

കിമേതൈരാത്മനസ്തുച്ഛൈഃ സഹ ദേഹേന നശ്വരൈഃ।
അനർഥൈരർഥസങ്കാശൈർനിത്യാനന്ദമഹോദധേഃ ॥ **45** ॥ 324

നിരൂപ്യതാമിഹ സ്വാർഥഃ കിയാന്ദേഹഭൃതോഽസുരാഃ।
നിഷേകാദിഷ്വവസ്ഥാസു ക്ലിശ്യമാനസ്യ കർമഭിഃ ॥ **46** ॥ 325

കർമാൺയാരഭതേ ദേഹീ ദേഹേനാത്മാനുവർതിനാ।
കർമഭിസ്തനുതേ ദേഹമുഭയം ത്വവിവേകതഃ ॥ **47** ॥ 326

തസ്മാദർഥാശ്ച കാമാശ്ച ധർമാശ്ച യദപാശ്രയാഃ।
ഭജതാനീഹയാഽഽത്മാനമനീഹം ഹരിമീശ്വരം ॥ **48** ॥ 327

സർവേഷാമപി ഭൂതാനാം ഹരിരാത്മേശ്വരഃ പ്രിയഃ।
ഭൂതൈർമഹദ്ഭിഃ സ്വകൃതൈഃ കൃതാനാം ജീവസംജ്ഞിതഃ ॥ **49** ॥ 328

ദേവോഽസുരോ മനുഷ്യോ വാ യക്ഷോ ഗന്ധർവ ഏവ ച।
ഭജൻ മുകുന്ദചരണം സ്വസ്തിമാൻ സ്യാദ് യഥാ വയം ॥ **50** ॥ 329

നാലം ദ്വിജത്വം ദേവത്വമൃഷിത്വം വാസുരാത്മജാഃ।
പ്രീണനായ മുകുന്ദസ്യ ന വൃത്തം ന ബഹുജ്ഞതാ ॥ **51** ॥ 330

ന ദാനം ന തപോ നേജ്യാ ന ശൗചം ന വ്രതാനി ച ।
പ്രീയതേഽമലയാ ഭക്ത്യാ ഹരിരന്യദ് വിഡംബനം ॥ **52** ॥ 331

തതോ ഹരൗ ഭഗവതി ഭക്തിം കുരുത ദാനവാഃ ।
ആത്മൗപമ്യേന സർവത്ര സർവഭൂതാത്മനീശ്വരേ ॥ **53** ॥ 332

ദൈതേയാ യക്ഷരക്ഷാംസി സ്ത്രിയഃ ശൂദ്രാ വ്രജൗകസഃ ।
ഖഗാ മൃഗാഃ പാപജീവാഃ സന്തി ഹ്യച്യുതതാം ഗതാഃ ॥ **54** ॥ 333

ഏതാവാനേവ ലോകേഽസ്മിൻ -
പുംസഃ സ്വാർഥഃ പരഃ സ്മൃതഃ ।
ഏകാന്തഭക്തിർഗോവിന്ദേ
യത് സർവത്ര തദീക്ഷണം ॥ **55** ॥ 334

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
സപ്തമസ്കന്ധേ പ്രഹ്ലാദാനുചരിതേ ദൈത്യപുത്രാനുശാസനം
നാമ സപ്തമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ സപ്തമസ്കന്ധേ അഷ്ടമോഽധ്യായഃ ॥

നാരദ ഉവാച

അഥ ദൈത്യസുതാഃ സർവേ ശ്രുത്വാ തദനുവർണിതം ।
ജഗൃഹുർനിരവദ്യത്വാന്നൈവ ഗുർവനുശിക്ഷിതം ॥ **1** ॥ 335

അഥാചാർയസുതസ്തേഷാം ബുദ്ധിമേകാന്തസംസ്ഥിതാം ।
ആലക്ഷ്യ ഭീതസ്ത്വരിതോ രാജ്ഞ ആവേദയദ് യഥാ ॥ **2** ॥ 336

ശ്രുത്വാ തദപ്രിയം ദൈത്യോ ദുഃസഹം തനയാനയം ।
കോപാവേശചലദ്ഗാത്രഃ പുത്രം ഹന്തും മനോ ദധേ ॥ **3** ॥ 337

ക്ഷിപ്ത്വാ പരുഷയാ വാചാ പ്രഹ്ലാദമതദർഹണം ।
ആഹേക്ഷമാണഃ പാപേന തിരശ്ചീനേന ചക്ഷുഷാ ॥ **4** ॥ 338

പ്രശ്രയാവനതം ദാന്തം ബദ്ധാഞ്ജലിമവസ്ഥിതം ।
സർപഃ പദാഹത ഇവ ശ്വസൻപ്രകൃതിദാരുണഃ ॥ **5** ॥ 339

ഹേ ദുർവിനീത മന്ദാത്മൻകുലഭേദകരാധമ ।
സ്തബ്ധം മച്ഛാസനോദ്ധൂതം നേഷ്യേ ത്വാദ്യ യമക്ഷയം ॥ **6** ॥ 340

ക്രുദ്ധസ്യ യസ്യ കമ്പന്തേ ത്രയോ ലോകാഃ സഹേശ്വരാഃ ।
തസ്യ മ്യേഽഭീതവൻമൂഢ ശാസനം കിം ബലോഽത്യഗാഃ ॥ **7** ॥ 341

പ്രഹ്ലാദ ഉവാച
ന കേവലം മേ ഭവതശ്ച രാജൻ
സ വൈ ബലം ബലിനാം ചാപരേഷാം।
പരേഽവരേഽമീ സ്ഥിരജംഗമാ യേ
ബ്രഹ്മാദയോ യേന വശം പ്രണീതാഃ ॥ **8** ॥ 342

സ ഈശ്വരഃ കാല ഉരുക്രമോഽസാ -
വോജഃസഹഃസത്ത്വബലേന്ദ്രിയാത്മാ।
സ ഏവ വിശ്വം പരമഃ സ്വശക്തിഭിഃ
സൃജത്യവത്യത്തി ഗുണത്രയേശഃ ॥ **9** ॥ 343

ജഹ്യാസുരം ഭാവമിമം ത്വമാത്മനഃ
സമം മനോ ധത്സ്വ ന സന്തി വിദ്വിഷഃ।
ഋതേഽജിതാദാത്മന ഉത്പഥസ്ഥിതാത്
തദ്ധി ഹ്യനന്തസ്യ മഹത് സമർഹണം ॥ **10** ॥ 344

ദസ്യൂൻപുരാ ഷണ്ണ വിജിത്യ ലുമ്പതോ
മന്യന്ത ഏകേ സ്വജിതാ ദിശോ ദശ।
ജിതാത്മനോ ജ്ഞസ്യ സമസ്യ ദേഹിനാം
സാധോഃ സ്വമോഹപ്രഭവാഃ കുതഃ പരേ ॥ **11** ॥ 345

ഹിരണ്യകശിപുരുവാച
വ്യക്തം ത്വം മർതുകാമോഽസി യോഽതിമാത്രം വികത്ഥസേ।
മുമൂർഷൂണാം ഹി മന്ദാത്മൻ നനു സ്യുർവിപ്ലവാ ഗിരഃ ॥ **12** ॥ 346

യസ്ത്വയാ മന്ദഭാഗ്യോക്തോ മദന്യോ ജഗദീശ്വരഃ।
ക്വാസൗ യദി സ സർവത്ര കസ്മാത് സ്തംഭേ ന ദൃശ്യതേ ॥ **13** ॥ 347

സോഽഹം വികത്ഥമാനസ്യ ശിരഃ കായാദ്ധരാമി തേ।
ഗോപായേത ഹരിസ്ത്വാദ്യ യസ്തേ ശരണമീപ്സിതം ॥ **14** ॥ 348

ഏവം ദുരുക്തൈർമുഹുരർദയൻരുഷാ
സുതം മഹാഭാഗവതം മഹാസുരഃ।
ഖഡ്ഗം പ്രഗൃഹ്യോത്പതിതോ വരാസനാത്
സ്തംഭം തതാഡാതിബലഃ സ്വമുഷ്ടിനാ ॥ **15** ॥ 349

തദൈവ തസ്മിൻ നിനദോഽതിഭീഷണോ
ബഭൂവ യേനാണ്ഡകടാഹമസ്ഫുടത്।
യം വൈ സ്വധിഷ്ണ്യോപഗതം ത്വജാദയഃ
ശ്രുത്വാ സ്വധാമാപ്യയമംഗ മേനിരേ ॥ **16** ॥ 350

സ വിക്രമൻ പുത്രവധേപ്സുരോജസാ
നിശമ്യ നിർഹ്രാദമപൂർവമദ്ഭുതം।
അന്തഃസഭായാം ന ദദർശ തത്പദം
വിതത്രസുർയേന സുരാരിയൂഥപാഃ ॥ **17** ॥ 351

സത്യം വിധാതും നിജഭൃത്യഭാഷിതം
വ്യാപ്തിം ച ഭൂതേഷ്വഖിലേഷു ചാത്മനഃ।
അദൃശ്യതാത്യദ്ഭുതരൂപമുദ്വഹൻ
സ്തംഭേ സഭായാം ന മൃഗം ന മാനുഷം ॥ **18** ॥ 352

സ സത്ത്വമേനം പരിതോഽപി പശ്യൻ
സ്തംഭസ്യ മധ്യാദനു നിർജിഹാനം।
നായം മൃഗോ നാപി നരോ വിചിത്ര -
മഹോ കിമേതന്നൃമൃഗേന്ദ്രരൂപം ॥ **19** ॥ 353

മീമാംസമാനസ്യ സമുത്ഥിതോഽഗ്രതോ
നൃസിംഹരൂപസ്തദലം ഭയാനകം।
പ്രതപ്തചാമീകരചണ്ഡലോചനം
സ്ഫുരത്സടാകേസരജൃംഭിതാനനം ॥ **20** ॥ 354

കരാലദംഷ്ട്രം കരവാലചഞ്ചല -
ക്ഷുരാന്തജിഹ്വം ഭ്രുകുടീമുഖോൽബണം।
സ്തബ്ധോർധ്വകർണം ഗിരികന്ദരാദ്ഭുത -
വ്യാത്താസ്യനാസം ഹനുഭേദഭീഷണം ॥ **21** ॥ 355

ദിവിസ്പൃശത്കായമദീർഘപീവര -
ഗ്രീവോരുവക്ഷഃസ്ഥലമൽപമധ്യമം।
ചന്ദ്രാംശുഗൗരൈശ്ചുരിതം തനൂരുഹൈ -
ർവിഷ്വഗ്ഭുജാനീകശതം നഖായുധം ॥ **22** ॥ 356

ദുരാസദം സർവനിജേതരായുധ -
പ്രവേകവിദ്രാവിതദൈത്യദാനവം।
പ്രായേണ മേഽയം ഹരിണോരുമായിനാ
വധഃ സ്മൃതോഽനേന സമുദ്യതേന കിം ॥ **23** ॥ 357

ഏവം ബ്രുവംസ്ത്വഭ്യപതദ് ഗദായുധോ
നദൻ നൃസിംഹം പ്രതി ദൈത്യകുഞ്ജരഃ।
അലക്ഷിതോഽഗ്നൗ പതിതഃ പതംഗമോ
യഥാ നൃസിംഹൗജസി സോഽസുരസ്തദാ ॥ **24** ॥ 358

ന തദ് വിചിത്രം ഖലു സത്ത്വധാമനി
സ്വതേജസാ യോ നു പുരാപിബത് തമഃ।
തതോഽഭിപദ്യാഭ്യഹനൻമഹാസുരോ
രുഷാ നൃസിംഹം ഗദയോരുവേഗയാ ॥ **25** ॥ 359

തം വിക്രമന്തം സഗദം ഗദാധരോ
മഹോരഗം താർക്ഷ്യസുതോ യഥാഗ്രഹീത്।
സ തസ്യ ഹസ്തോത്കലിതസ്തദാസുരോ
വിക്രീഡതോ യദ്വദഹിർഗരുത്മതഃ ॥ **26** ॥ 360

അസാധ്വമൻയന്ത ഹൃതൗകസോഽമരാ
ഘനച്ഛദാ ഭാരത സർവധിഷ്ണ്യപാഃ ।
തം മൻയമാനോ നിജവീർയശങ്കിതം
യദ്ധസ്തമുക്തോ നൃഹരിം മഹാസുരഃ ।
പുനസ്തമാസജ്ജത ഖഡ്ഗചർമണീ
പ്രഗൃഹ്യ വേഗേന ജിതശ്രമോ മൃധേ ॥ **27** ॥ 361

തം ശ്യേനവേഗം ശതചന്ദ്രവർത്മഭി -
ശ്ചരന്തമച്ഛിദ്രമുപർയധോ ഹരിഃ ।
കൃത്വാട്ടഹാസം ഖരമുത്സ്വനോൽബണം
നിമീലിതാക്ഷം ജഗൃഹേ മഹാജവഃ ॥ **28** ॥ 362

വിഷ്വക്സ്ഫുരന്തം ഗ്രഹണാതുരം ഹരി -
ർവ്യാലോ യഥാഽഖും കുലിശാക്ഷതത്വചം ।
ദ്വാർയൂര ആപാത്യ ദദാര ലീലയാ
നഖൈർയഥാഹിം ഗരുഡോ മഹാവിഷം ॥ **29** ॥ 363

സംരംഭദുഷ്പ്രേക്ഷ്യകരാലലോചനോ
വ്യാത്താനനാന്തം വിലിഹൻസ്വജിഹ്വയാ ।
അസൃഗ്ലവാക്തോരുണകേസരാനനോ
യഥാന്ത്രമാലീ ദ്വിപഹത്യയാ ഹരിഃ ॥ **30** ॥ 364

നഖാങ്കുരോത്പാടിതഹൃത്സരോരുഹം
വിസൃജ്യ തസ്യാനുചരാനുദായുധാൻ ।
അഹൻ സമന്താന്നഖശസ്ത്രപാർഷ്ണിഭി -
ർദോർദണ്ഡയൂഥോഽനുപഥാൻ സഹസ്രശഃ ॥ **31** ॥ 365

സടാവധൂതാ ജലദാഃ പരാപതൻ
ഗ്രഹാശ്ച തദ്ദൃഷ്ടിവിമുഷ്ടരോചിഷഃ ।

അംഭോധയഃ ശ്വാസഹതാ വിചുക്ഷുഭു -
ർനിർഹ്രാദഭീതാ ദിഗിഭാ വിചുക്രുശുഃ ॥ **32** ॥ 366

ദ്യൗസ്തത്സടോത്ക്ഷിപ്തവിമാനസങ്കുലാ
പ്രോത്സർപത ക്ഷ്മാ ച പദാതിപീഡിതാ ।
ശൈലാഃ സമുത്പേതുരമുഷ്യ രംഹസാ
തത്തേജസാ ഖം കകുഭോ ന രേജിരേ ॥ **33** ॥ 367

തതഃ സഭായാമുപവിഷ്ടമുത്തമേ
നൃപാസനേ സംഭൃതതേജസം വിഭും ।
അലക്ഷിതദ്വൈരഥമത്യമർഷണം
പ്രചണ്ഡവക്ത്രം ന ബഭാജ കശ്ചന ॥ **34** ॥ 368

നിശാമ്യ ലോകത്രയമസ്തകജ്വരം
തമാദിദൈത്യം ഹരിണാ ഹതം മൃധേ ।
പ്രഹർഷവേഗോത്കലിതാനനാ മുഹുഃ
പ്രസൂനവർഷൈർവവൃഷുഃ സുരസ്ത്രിയഃ ॥ **35** ॥ 369

തദാ വിമാനാവലിഭിർനഭസ്തലം
ദിദൃക്ഷതാം സങ്കുലമാസ നാകിനാം ।
സുരാനകാ ദുന്ദുഭയോഽഥ ജഘ്നിരേ
ഗന്ധർവമുഖ്യാ നനൃതുർജഗുഃ സ്ത്രിയഃ ॥ **36** ॥ 370

തത്രോപവ്രജ്യ വിബുധാ ബ്രഹ്മേന്ദ്രഗിരിശാദയഃ ।
ഋഷയഃ പിതരഃ സിദ്ധാ വിദ്യാധരമഹോരഗാഃ ॥ **37** ॥ 371

മനവഃ പ്രജാനാം പതയോ ഗന്ധർവാപ്സരചാരണാഃ ।
യക്ഷാഃ കിമ്പുരുഷാസ്താത വേതാലാഃ സിദ്ധകിന്നരാഃ ॥ **38** ॥ 372

തേ വിഷ്ണുപാർഷദാഃ സർവേ സുനന്ദകുമുദാദയഃ।
മൂർധ്നി ബദ്ധാഞ്ജലിപുടാ ആസീനം തീവ്രതേജസം।
ഈഡിരേ നരശാർദുലം നാതിദൂരചരാഃ പൃഥക് ॥ **39** ॥ 373

ബ്രഹ്മോവാച
നതോഽസ്മ്യനന്തായ ദുരന്തശക്തയേ
വിചിത്രവീർയായ പവിത്രകർമണേ।
വിശ്വസ്യ സർഗസ്ഥിതിസംയമാൻ ഗുണൈഃ
സ്വലീലയാ സന്ദധതേഽവ്യയാത്മനേ ॥ **40** ॥ 374

ശ്രീരുദ്ര ഉവാച
കോപകാലോ യുഗാന്തസ്തേ ഹതോഽയമസുരോഽൽപകഃ।
തത്സുതം പാഹ്യുപസൃതം ഭക്തം തേ ഭക്തവത്സല ॥ **41** ॥ 375

ഇന്ദ്ര ഉവാച
പ്രത്യാനീതാഃ പരമ ഭവതാ ത്രായതാ നഃ സ്വഭാഗാ
ദൈത്യാക്രാന്തം ഹൃദയകമലം ത്വദ്ഗൃഹം പ്രത്യബോധി।
കാലഗ്രസ്തം കിയദിദമഹോ നാഥ ശുശ്രൂഷതാം തേ
മുക്തിസ്തേഷാം ന ഹി ബഹുമതാ നാരസിംഹാപരൈഃ കിം ॥ **42** ॥ 376

ഋഷയ ഊചുഃ
ത്വം നസ്തപഃ പരമമാത്ഥ യദാത്മതേജോ
യേനേദമാദിപുരുഷാത്മഗതം സസർജ।
തദ് വിപ്രലുപ്തമമുനാദ്യ ശരൺയപാല
രക്ഷാഗൃഹീതവപുഷാ പുനരൻവമംസ്ഥാഃ ॥ **43** ॥ 377

പിതര ഊചുഃ
ശ്രാദ്ധാനി നോഽധിബുഭുജേ പ്രസഭം തനൂജൈ -
ർദത്താനി തീർഥസമയേഽപ്യപിബത് തിലാംബു।

തസ്യോദരാന്നഖവിദീർണവപാദ് യ ആർച്ഛത്
തസ്മൈ നമോ നൃഹരയേഽഖിലധർമഗോപ്ത്രേ ॥ **44** ॥ 378

സിദ്ധാ ഊചുഃ
യോ നോ ഗതിം യോഗസിദ്ധാമസാധു -
രഹാർഷീദ് യോഗതപോബലേന ।
നാനാദർപം തം നഖൈർനിർദദാര
തസ്മൈ തുഭ്യം പ്രണതാഃ സ്മോ നൃസിംഹ ॥ **45** ॥ 379

വിദ്യാധരാ ഊചുഃ
വിദ്യാം പൃഥഗ്ധാരണയാനുരാദ്ധാം
ൻയഷേധദജ്ഞോ ബലവീർയദൃപ്തഃ ।
സ യേന സംഖ്യേ പശുവദ്ധതസ്തം
മായാനൃസിംഹം പ്രണതാഃ സ്മ നിത്യം ॥ **46** ॥ 380

നാഗാ ഊചുഃ
യേന പാപേന രത്നാനി സ്ത്രീരത്നാനി ഹൃതാനി നഃ ।
തദ്വക്ഷഃപാടനേനാസാം ദത്താനന്ദ നമോഽസ്തു തേ ॥ **47** ॥ 381

മനവ ഊചുഃ
മനവോ വയം തവ നിദേശകാരിണോ
ദിതിജേന ദേവ പരിഭൂതസേതവഃ ।
ഭവതാ ഖലഃ സ ഉപസംഹൃതഃ പ്രഭോ
കരവാമ തേ കിമനുശാധി കിങ്കരാൻ ॥ **48** ॥ 382

പ്രജാപതയ ഊചുഃ
പ്രജേശാ വയം തേ പരേശാഭിസൃഷ്ടാ
ന യേന പ്രജാ വൈ സൃജാമോ നിഷിദ്ധാഃ ।

സ ഏഷ ത്വയാ ഭിന്നവക്ഷാ നു ശേതേ
ജഗൻമംഗലം സത്ത്വമൂർതേ്ऽവതാരഃ ॥ **49** ॥ 383

ഗന്ധർവാ ഊചുഃ
വയം വിഭോ തേ നടനാട്യഗായകാ
യേനാത്മസാദ് വീർയബലൗജസാ കൃതാഃ ।
സ ഏഷ നീതോ ഭവതാ ദശാമിമാം
കിമുത്പഥസ്ഥഃ കുശലായ കൽപതേ ॥ **50** ॥ 384

ചാരണാ ഊചുഃ
ഹരേ തവാംഘ്രിപങ്കജം ഭവാപവർഗമാശ്രിതാഃ ।
യദേഷ സാധുഹൃച്ഛയസ്ത്വയാസുരഃ സമാപിതഃ ॥ **51** ॥ 385

യക്ഷാ ഊചുഃ
വയമനുചരമുഖ്യാഃ കർമഭിസ്തേ മനോജ്ഞൈ -
സ്ത ഇഹ ദിതിസുതേന പ്രാപിതാ വാഹകത്വം ।
സ തു ജനപരിതാപം തത്കൃതം ജാനതാ തേ
നരഹര ഉപനീതഃ പഞ്ചതാം പഞ്ചവിംശ ॥ **52** ॥ 386

കിമ്പുരുഷാ ഊചുഃ
വയം കിമ്പുരുഷാസ്ത്വം തു മഹാപുരുഷ ഈശ്വരഃ ।
അയം കുപുരുഷോ നഷ്ടോ ധിക്കൃതഃ സാധുഭിർയദാ ॥ **53** ॥ 387

വൈതാലികാ ഊചുഃ
സഭാസു സത്രേഷു തവാമലം യശോ
ഗീത്വാ സപർയാം മഹതീം ലഭാമഹേ ।
യസ്താം വ്യനൈഷീദ് ഭൃശമേഷ ദുർജനോ
ദിഷ്ട്യാ ഹതസ്തേ ഭഗവൻയഥാऽऽമയഃ ॥ **54** ॥ 388

കിന്നരാ ഊചുഃ
വയമീശ കിന്നരഗണാസ്തവാനുഗാ
ദിതിജേന വിഷ്ടിമമുനാനു കാരിതാഃ।
ഭവതാ ഹരേ സ വൃജിനോഽവസാദിതോ
നരസിംഹ നാഥ വിഭവായ നോ ഭവ ॥ **55** ॥ 389

വിഷ്ണുപാർഷദാ ഊചുഃ
അദ്യൈതദ്ധരിനരരൂപമദ്ഭുതം തേ
ദൃഷ്ടം നഃ ശരണദ സർവലോകശർമ।
സോഽയം തേ വിധികര ഈശ വിപ്രശപ്ത -
സ്തസ്യേദം നിധനമനുഗ്രഹായ വിദ്മഃ ॥ **56** ॥ 390

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
സപ്തമസ്കന്ധേ പ്രഹ്ലാദാനുചരിതേ ദൈത്യരാജവധേ
നരസിംഹസ്തവോ നാമ അഷ്ടമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ സപ്തമസ്കന്ധേ നവമോഽധ്യായഃ ॥

നാരദ ഉവാച

ഏവം സുരാദയഃ സർവേ ബ്രഹ്മരുദ്രപുരഃസരാഃ ।
നോപൈതുമശകൻമൻയുസംരംഭം സുദുരാസദം ॥ **1** ॥ 391

സാക്ഷാച്ഛ്രീഃ പ്രേഷിതാ ദേവൈർദൃഷ്ട്വാ തൻമഹദദ്ഭുതം ।
അദൃഷ്ടാശ്രുതപൂർവത്വാത് സാ നോപേയായ ശങ്കിതാ ॥ **2** ॥ 392

പ്രഹ്ലാദം പ്രേഷയാമാസ ബ്രഹ്മാവസ്ഥിതമന്തികേ ।
താത പ്രശമയോപേഹി സ്വപിത്രേ കുപിതം പ്രഭും ॥ **3** ॥ 393

തഥേതി ശനകൈ രാജൻമഹാഭാഗവതോഽർഭകഃ ।
ഉപേത്യ ഭുവി കായേന നനാമ വിധൃതാഞ്ജലിഃ ॥ **4** ॥ 394

സ്വപാദമൂലേ പതിതം തമർഭകം
വിലോക്യ ദേവഃ കൃപയാ പരിപ്ലുതഃ ।
ഉത്ഥാപ്യ തച്ഛീർഷണ്യദധാത് കരാംബുജം
കാലാഹിവിത്രസ്തധിയാം കൃതാഭയം ॥ **5** ॥ 395

സ തത്കരസ്പർശധുതാഖിലാശുഭഃ
സപദ്യഭിവ്യക്തപരാത്മദർശനഃ ।
തത്പാദപദ്മം ഹൃദി നിർവൃതോ ദധൗ
ഹൃഷ്യത്തനുഃ ക്ലിന്നഹൃദശ്രുലോചനഃ ॥ **6** ॥ 396

അസ്തൗഷീദ്ധരിമേകാഗ്രമനസാ സുസമാഹിതഃ।
പ്രേമഗദ്ഗദയാ വാചാ തന്ന്യസ്തഹൃദയേക്ഷണഃ ॥ **7** ॥ 397

പ്രഹ്ലാദ ഉവാച
ബ്രഹ്മാദയഃ സുരഗണാ മുനയോഽഥ സിദ്ധാഃ
സത്ത്വൈകതാനമതയോ വചസാം പ്രവാഹൈഃ।
നാരാധിതും പുരുഗുണൈരധുനാപി പിപ്രുഃ
കിം തോഷ്ടുമർഹതി സ മേ ഹരിരുഗ്രജാതേഃ ॥ **8** ॥ 398

മൻയേ ധനാഭിജനരൂപതപഃശ്രുതൗജ -
സ്തേജഃപ്രഭാവബലപൗരുഷബുദ്ധിയോഗാഃ।
നാരാധനായ ഹി ഭവന്തി പരസ്യ പുംസോ
ഭക്ത്യാ തുതോഷ ഭഗവാൻഗജയൂഥപായ ॥ **9** ॥ 399

വിപ്രാദ് ദ്വിഷഡ്ഗുണയുതാദരവിന്ദനാഭ -
പാദാരവിന്ദവിമുഖാച്ഛ്വപചം വരിഷ്ഠം।
മൻയേ തദർപിതമനോവചനേഹിതാർഥ -
പ്രാണം പുനാതി സ കുലം ന തു ഭൂരിമാനഃ ॥ **10** ॥ 400

നൈവാത്മനഃ പ്രഭുരയം നിജലാഭപൂർണോ
മാനം ജനാദവിദുഷഃ കരുണോ വൃണീതേ।
യദ് യജ്ജനോ ഭഗവതേ വിദധീത മാനം
തച്ചാത്മനേ പ്രതിമുഖസ്യ യഥാ മുഖശ്രീഃ ॥ **11** ॥ 401

തസ്മാദഹം വിഗതവിക്ലവ ഈശ്വരസ്യ
സർവാത്മനാ മഹി ഗൃണാമി യഥാമനീഷം।
നീചോഽജയാ ഗുണവിസർഗമനുപ്രവിഷ്ടഃ
പൂയേത യേന ഹി പുമാനനുവർണിതേന ॥ **12** ॥ 402

സർവേ ഹ്യമീ വിധികരാസ്തവ സത്ത്വധാമ്നോ
ബ്രഹ്മാദയോ വയമിവേശ ന ചോദ്വിജന്തഃ।
ക്ഷേമായ ഭൂതയ ഉതാത്മസുഖായ ചാസ്യ
വിക്രീഡിതം ഭഗവതോ രുചിരാവതാരൈഃ ॥ **13** ॥ 403

തദ് യച്ച മൻയുമസുരശ്ച ഹതസ്ത്വയാദ്യ
മോദേത സാധുരപി വൃശ്ചികസർപഹത്യാ।
ലോകാശ്ച നിർവൃതിമിതാഃ പ്രതിയന്തി സർവേ
രൂപം നൃസിംഹ വിഭയായ ജനാഃ സ്മരന്തി ॥ **14** ॥ 404

നാഹം ബിഭേമ്യജിത ത്വേതിഭയാനകാസ്യ -
ജിഹ്വാർകനേത്രഭ്രുകുടീരഭസോഗ്രദംഷ്ട്രാത്।
ആന്ത്രസ്രജഃക്ഷതജകേസരശങ്കുകർണാ -
ന്നിർഹ്രാദഭീതദിഗിഭാദരിഭിന്നഖാഗ്രാത് ॥ **15** ॥ 405

ത്രസ്തോഽസ്മ്യഹം കൃപണവത്സല ദുഃസഹോഗ്ര -
സംസാരചക്രകദനാദ് ഗ്രസതാം പ്രണീതഃ।
ബദ്ധഃ സ്വകർമഭിരുശത്തമ ത്വേംഘ്രിമൂലം
പ്രീതോപവർഗശരണം ഹ്വയസേ കദാ നു ॥ **16** ॥ 406

യസ്മാത് പ്രിയാപ്രിയവിയോഗസയോഗജൻമ -
ശോകാഗ്നിനാ സകലയോനിഷു ദഹ്യമാനഃ।
ദുഃഖൗഷധം തദപി ദുഃഖമതദ്ധിയാഹം
ഭൂമൻഭ്രമാമി വദ മേ തവ ദാസ്യയോഗം ॥ **17** ॥ 407

സോഽഹം പ്രിയസ്യ സുഹൃദഃ പരദേവതായാ
ലീലാകഥാസ്തവ നൃസിംഹ വിരിഞ്ചഗീതാഃ।
അഞ്ജസ്തിതർമ്യനുഗൃണൻഗുണവിപ്രമുക്തോ
ദുർഗാണി തേ പദയുഗാലയഹംസസംഗഃ ॥ **18** ॥ 408

ബാലസ്യ നേഹ ശരണം പിതരൗ നൃസിംഹ
നാർതസ്യ ചാഗദമുദൻവതി മജ്ജതോ നൗഃ।
തപ്തസ്യ തത്പ്രതിവിധിർയ ഇഹാഞ്ജസേഷ്ട -
സ്താവദ് വിഭോ തനുഭൃതാം ത്വദുപേക്ഷിതാനാം ॥ **19** ॥ 409

യസ്മിൻയതോ യർഹി യേന ച യസ്യ യസ്മാദ്
യസ്മൈ യഥാ യദുത യസ്ത്വപരഃ പരോ വാ।
ഭാവഃ കരോതി വികരോതി പൃഥക്സ്വഭാവഃ
സഞ്ചോദിതസ്തദഖിലം ഭവതഃ സ്വരൂപം ॥ **20** ॥ 410

മായാ മനഃ സൃജതി കർമമയം ബലീയഃ
കാലേന ചോദിതഗുണാനുമതേന പുംസഃ।
ഛന്ദോമയം യദജയാർപിതഷോഡശാരം
സംസാരചക്രമജ കോऽതിതരേത് ത്വദൻയഃ ॥ **21** ॥ 411

സ ത്വം ഹി നിത്യവിജിതാത്മഗുണഃ സ്വധാമ്നാ
കാലോ വശീകൃതവിസൃജ്യവിസർഗശക്തിഃ।
ചക്രേ വിസൃഷ്ടമജയേശ്വര ഷോഡശാരേ
നിഷ്പീഡ്യമാനമുപകർഷ വിഭോ പ്രപന്നം ॥ **22** ॥ 412

ദൃഷ്ടാ മയാ ദിവി വിഭോऽഖിലധിഷ്ണ്യപാനാ -
മായുഃ ശ്രിയോ വിഭവ ഇച്ഛതി യാഞ്ജനോऽയം।
യേऽസ്മത്പിതുഃ കുപിതഹാസവിജൃംഭിതഭ്രൂ -
വിസ്ഫൂർജിതേന ലുലിതാഃ സ തു തേ നിരസ്തഃ ॥ **23** ॥ 413

തസ്മാദമൂസ്തനുഭൃതാമഹമാശിഷോ ജ്ഞ
ആയുഃ ശ്രിയം വിഭവമൈന്ദ്രിയമാവിരിഞ്ച്യാത്।
നേച്ഛാമി തേ വിലുലിതാനുരുവിക്രമേണ
കാലാത്മനോപനയ മാം നിജഭൃത്യപാർശ്വം ॥ **24** ॥ 414

കുത്രാശിഷഃ ശ്രുതിസുഖാ മൃഗതൃഷ്ണിരൂപാഃ
ക്വേദം കലേവരമശേഷരുജാം വിരോഹഃ।
നിർവിദ്യതേ ന തു ജനോ യദപീതി വിദ്വാൻ
കാമാനലം മധുലവൈഃ ശമയന്ദുരാപൈഃ ॥ **25** ॥ 415

ക്വാഹം രജഃപ്രഭവ ഈശ തമോऽധികേऽസ്മിൻ
ജാതഃ സുരേതരകുലേ ക്വ തവാനുകമ്പാ।
ന ബ്രഹ്മണോ ന തു ഭവസ്യ ന വൈ രമായാ
യൻമേऽർപിതഃ ശിരസി പദ്മകരഃ പ്രസാദഃ ॥ **26** ॥ 416

നൈഷാ പരാവരമതിർഭവതോ നനു സ്യാ -
ജ്ജന്തോർയഥാऽऽത്മസുഹൃദോ ജഗതസ്തഥാപി।
സംസേവയാ സുരതരോരിവ തേ പ്രസാദഃ
സേവാനുരൂപമുദയോ ന പരാവരത്വം ॥ **27** ॥ 417

ഏവം ജനം നിപതിതം പ്രഭവാഹികൂപേ
കാമാഭികാമമനു യഃ പ്രപതൻപ്രസംഗാത്।
കൃത്വാऽऽത്മസാത് സുരർഷിണാ ഭഗവൻ ഗൃഹീതഃ
സോऽഹം കഥം നു വിസൃജേ തവ ഭൃത്യസേവാം ॥ **28** ॥ 418

മത്പ്രാണരക്ഷണമനന്ത പിതുർവധശ്ച
മൻയേ സ്വഭൃത്യഋഷിവാക്യമൃതം വിധാതും।
ഖഡ്ഗം പ്രഗൃഹ്യ യദവോചദസദ്വിധിത്സു -
സ്ത്വാമീശ്വരോ മദപരോऽവതു കം ഹരാമി ॥ **29** ॥ 419

ഏകസ്ത്വമേവ ജഗദേതദമുഷ്യ യത് ത്വ -
മാദ്യന്തയോഃ പൃഥഗവസ്യസി മധ്യതശ്ച।
സൃഷ്ട്വാ ഗുണവ്യതികരം നിജമായയേദം
നാനേവ തൈരവസിതസ്തദനുപ്രവിഷ്ടഃ ॥ **30** ॥ 420

ത്വം വാ ഇദം സദസദീശ ഭവാംസ്തതോഽന്യോ
മായാ യദാത്മപരബുദ്ധിരിയം ഹ്യപാർഥാ।
യദ് യസ്യ ജന്മ നിധനം സ്ഥിതിരീക്ഷണം ച
തദ് വൈ തദേവ വസുകാലവദഷ്ടിതർവോഃ ॥ **31** ॥ 421

ന്യസ്യേദമാത്മനി ജഗദ് വിലയാംബുമധ്യേ
ശേഷേഽഽത്മനാ നിജസുഖാനുഭവോ നിരീഹഃ।
യോഗേന മീലിതദൃഗാത്മനിപീതനിദ്ര -
സ്തുർയേ സ്ഥിതോ ന തു തമോ ന ഗുണാംശ്ച യുങ്ക്ഷേ ॥ **32** ॥ 422

തസ്യൈവ തേ വപുരിദം നിജകാലശക്ത്യാ
സഞ്ചോദിതപ്രകൃതിധർമണ ആത്മഗൂഢം।
അംഭസ്യനന്തശയനാദ് വിരമത്സമാധേ -
ർനാഭേരഭൂത് സ്വകണികാവടവൻമഹാബ്ജം ॥ **33** ॥ 423

തത്സംഭവഃ കവിരതോഽന്യദപശ്യമാന -
സ്ത്വാം ബീജമാത്മനി തതം സ്വബഹിർവിചിന്ത്യ।
നാവിന്ദദബ്ദശതമപ്സു നിമജ്ജമാനോ
ജാതേഽങ്കുരേ കഥമു ഹോപലഭേത ബീജം ॥ **34** ॥ 424

സ ത്വാത്മയോനിരതിവിസ്മിത ആസ്ഥിതോഽബ്ജം
കാലേന തീവ്രതപസാ പരിശുദ്ധഭാവഃ।
ത്വാമാത്മനീശ ഭുവി ഗന്ധമിവാതിസൂക്ഷ്മം
ഭൂതേന്ദ്രിയാശയമയേ വിതതം ദദർശ ॥ **35** ॥ 425

ഏവം സഹസ്രവദനാംഘ്രിശിരഃകരോരു -
നാസാസ്യകർണനയനാഭരണായുധാഢ്യം
മായാമയം സദുപലക്ഷിതസന്നിവേശം
ദൃഷ്ട്വാ മഹാപുരുഷമാപ മുദം വിരിഞ്ചഃ ॥ **36** ॥ 426

തസ്മൈ ഭവാൻഹയശിരസ്തനുവം ച ബിഭ്രദ്
വേദദ്രുഹാവതിബലൗ മധുകൈടഭാഖ്യൗ ।
ഹത്വാഽഽനയച്ഛ്രുതിഗണാംസ്തു രജസ്തമശ്ച
സത്ത്വം തവ പ്രിയതമാം തനുമാമനന്തി ॥ **37** ॥ 427

ഇത്ഥം നൃതിർയഗൃഷിദേവഝഷാവതാരൈ -
ർലോകാൻ വിഭാവയസി ഹംസി ജഗത്പ്രതീപാൻ ।
ധർമം മഹാപുരുഷ പാസി യുഗാനുവൃത്തം
ഛന്നഃ കലൗ യദഭവസ്ത്രിയുഗോഽഥ സ ത്വം ॥ **38** ॥ 428

നൈതൻമനസ്തവ കഥാസു വികുംഠനാഥ
സമ്പ്രീയതേ ദുരിതദുഷ്ടമസാധു തീവ്രം ।
കാമാതുരം ഹർഷശോകഭയൈഷണാർതം
തസ്മിൻകഥം തവ ഗതിം വിമൃശാമി ദീനഃ ॥ **39** ॥ 429

ജിഹ്വൈകതോഽച്യുത വികർഷതി മാവിതൃപ്താ
ശിശ്നോഽന്യതസ്ത്വഗുദരം ശ്രവണം കുതശ്ചിത് ।
ഘ്രാണോഽന്യതശ്ചപലദൃക് ക്വ ച കർമശക്തി -
ർബഹ്വ്യഃ സപത്ന്യ ഇവ ഗേഹപതിം ലുനന്തി ॥ **40** ॥ 430

ഏവം സ്വകർമപതിതം ഭവവൈതരണ്യാ -
മന്യോന്യജന്മമരണാശനഭീതഭീതം ।
പശ്യഞ്ജനം സ്വപരവിഗ്രഹവൈരമൈത്രം
ഹന്തേതി പാരചര പീപൃഹി മൂഢമദ്യ ॥ **41** ॥ 431

കോ ന്വത്ര ത്വേഖിലഗുരോ ഭഗവൻപ്രയാസ
ഉത്താരണ്യേഽസ്യ ഭവസംഭവലോപഹേതോഃ ।
മൂഢേഷു വൈ മഹദനുഗ്രഹ ആർതബന്ധോ
കിം തേന തേ പ്രിയജനാനനുസേവതാം നഃ ॥ **42** ॥ 432

നൈവോദ്വിജേ പര ദുരത്യയവൈതരണ്യാ -
സ്ത്വദ്വീർയഗായനമഹാമൃതമഗ്നചിത്തഃ।
ശോചേ തതോ വിമുഖചേതസ ഇന്ദ്രിയാർഥ -
മായാസുഖായ ഭരമുദ്വഹതോ വിമൂഢാൻ ॥ **43** ॥ 433

പ്രായേണ ദേവ മുനയഃ സ്വവിമുക്തികാമാ
മൗനം ചരന്തി വിജനേ ന പരാർഥനിഷ്ഠാഃ।
നൈതാൻവിഹായ കൃപണാൻവിമുമുക്ഷ ഏകോ
നാന്യം ത്വദസ്യ ശരണം ഭ്രമതോഽനുപശ്യേ ॥ **44** ॥ 434

യൻമൈഥുനാദി ഗൃഹമേധിസുഖം ഹി തുച്ഛം
കണ്ഡൂയനേന കരയോരിവ ദുഃഖദുഃഖം।
തൃപ്യന്തി നേഹ കൃപണാ ബഹുദുഃഖഭാജഃ
കണ്ഡൂതിവൻമനസിജം വിഷഹേത ധീരഃ ॥ **45** ॥ 435

മൗനവ്രതശ്രുതതപോഽധ്യയനസ്വധർമ -
വ്യാഖ്യാരഹോജപസമാധയ ആപവർഗ്യാഃ।
പ്രായഃ പരം പുരുഷ തേ ത്വജിതേന്ദ്രിയാണാം
വാർതാ ഭവന്ത്യുത ന വാത്ര തു ദാംഭികാനാം ॥ **46** ॥ 436

രൂപേ ഇമേ സദസതീ തവ വേദസൃഷ്ടേ
ബീജാങ്കുരാവിവ ന ചാന്യദരൂപകസ്യ।
യുക്താഃ സമക്ഷമുഭയത്ര വിചിന്വതേ ത്വാം
യോഗേന വഹ്നിമിവ ദാരുഷു നാന്യതഃ സ്യാത് ॥ **47** ॥ 437

ത്വം വായുരഗ്നിരവനിർവിയദംബുമാത്രാഃ
പ്രാണേന്ദ്രിയാണി ഹൃദയം ചിദനുഗ്രഹശ്ച।
സർവം ത്വമേവ സഗുണോ വിഗുണശ്ച ഭൂമൻ
നാന്യത് ത്വദസ്ത്യപി മനോവചസാ നിരുക്തം ॥ **48** ॥ 438

നൈതേ ഗുണാ ന ഗുണിനോ മഹദാദയോ യേ
സർവേ മനഃപ്രഭൃതയഃ സഹദേവമർത്യാഃ।
ആദ്യന്തവന്ത ഉരുഗായ വിദന്തി ഹി ത്വാ -
മേവം വിമൃശ്യ സുധിയോ വിരമന്തി ശബ്ദാത് ॥ **49** ॥ 439

തത് ത്വേഽർഹത്തമ നമഃ സ്തുതികർമപൂജാഃ
കർമ സ്മൃതിശ്ചരണയോഃ ശ്രവണം കഥായാം।
സംസേവയാ ത്വയി വിനേതി ഷഡംഗയാ കിം
ഭക്തിം ജനഃ പരമഹംസഗതൗ ലഭേത ॥ **50** ॥ 440

നാരദ ഉവാച
ഏതാവദ്വർണിതഗുണോ ഭക്ത്യാ ഭക്തേന നിർഗുണഃ।
പ്രഹ്ലാദം പ്രണതം പ്രീതോ യതമന്യുരഭാഷത ॥ **51** ॥ 441

ശ്രീഭഗവാനുവാച
പ്രഹ്ലാദ ഭദ്ര ഭദ്രം തേ പ്രീതോഽഹം ത്വേഽസുരോത്തമ।
വരം വൃണീഷ്വാഭിമതം കാമപൂരോഽസ്മ്യഹം നൃണാം ॥ **52** ॥ 442

മാമപ്രീണത ആയുഷ്മന്ദർശനം ദുർലഭം ഹി മേ।
ദൃഷ്ട്വാ മാം ന പുനർജന്തുരാത്മാനം തപ്തുമർഹതി ॥ **53** ॥ 443

പ്രീണന്തി ഹ്യഥ മാം ധീരാഃ സർവഭാവേന സാധവഃ।
ശ്രേയസ്കാമാ മഹാഭാഗാഃ സർവാസാമാശിഷാം പതിം ॥ **54** ॥ 444

ഏവം പ്രലോഭ്യമാനോഽപി വരൈർലോകപ്രലോഭനൈഃ।
ഏകാന്തിത്വാദ് ഭഗവതി നൈച്ഛത് താനസുരോത്തമഃ ॥ **55** ॥ 445

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
സപ്തമസ്കന്ധേ പ്രഹ്ലാദചരിതേ ഭഗവത്സ്തവോ
നാമ നവമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ സപ്തമസ്കന്ധേ ദശമോऽധ്യായഃ ॥

നാരദ ഉവാച
ഭക്തിയോഗസ്യ തത് സർവമന്തരായതയാർഭകഃ।
മൻയമാനോ ഹൃഷീകേശം സ്മയമാന ഉവാച ഹ ॥ **1** ॥ 446

പ്രഹ്ലാദ ഉവാച
മാ മാം പ്രലോഭയോത്പത്ത്യാऽऽ -
സക്തങ്കാമേഷു തൈർവരൈഃ।
തത്സംഗഭീതോ നിർവിണ്ണോ
മുമുക്ഷുസ്ത്വാമുപാശ്രിതഃ ॥ **2** ॥ 447

ഭൃത്യലക്ഷണജിജ്ഞാസുർഭക്തം കാമേഷ്വചോദയത്।
ഭവാൻ സംസാരബീജേഷു ഹൃദയഗ്രന്ഥിഷു പ്രഭോ ॥ **3** ॥ 448

നാൻയഥാ ത്വേഖിലഗുരോ
ഘടേത കരുണാത്മനഃ।
യസ്ത ആശിഷ ആശാസ്തേ
ന സ ഭൃത്യഃ സ വൈ വണിക് ॥ **4** ॥ 449

ആശാസാനോ ന വൈ ഭൃത്യഃ സ്വാമിൻയാശിഷ ആത്മനഃ।
ന സ്വാമീ ഭൃത്യതഃ സ്വാമ്യമിച്ഛൻ യോ രാതി ചാശിഷഃ ॥ **5** ॥ 450

അഹം ത്വകാമസ്ത്വദ്ഭക്തസ്ത്വം ച സ്വാമ്യനപാശ്രയഃ।
നാൻയഥേഹാവയോരർഥോ രാജസേവകയോരിവ ॥ **6** ॥ 451

യദി രാസീശ മേ കാമാൻ വരാംസ്ത്വം വരദർഷഭ।
കാമാനാം ഹൃദ്യസംരോഹം ഭവതസ്തു വൃണേ വരം ॥ **7** ॥ 452

ഇന്ദ്രിയാണി മനഃ പ്രാണ ആത്മാ ധർമോ ധൃതിർമതിഃ।
ഹ്രീഃ ശ്രീസ്തേജഃ സ്മൃതിഃ സത്യം യസ്യ നശ്യന്തി ജൻമനാ ॥ **8** ॥ 453

വിമുഞ്ചതി യദാ കാമാൻമാനവോ മനസി സ്ഥിതാൻ।
തർഹ്യേവ പുണ്ഡരീകാക്ഷ ഭഗവത്ത്വായ കൽപതേ ॥ **9** ॥ 454

നമോ ഭഗവതേ തുഭ്യം പുരുഷായ മഹാത്മനേ।
ഹരയേഽദ്ഭുതസിംഹായ ബ്രഹ്മണേ പരമാത്മനേ ॥ **10** ॥ 455

നൃസിംഹ ഉവാച
നൈകാന്തിനോ മേ മയി ജാത്വിഹാശിഷ
ആശാസതേഽമുത്ര ച യേ ഭവദ്വിധാഃ।
അഥാപി മൻവന്തരമേതദത്ര
ദൈത്യേശ്വരാണാമനുഭുങ്ക്ഷ്വ ഭോഗാൻ ॥ **11** ॥ 456

കഥാ മദീയാ ജുഷമാണഃ പ്രിയാസ്ത്വ -
മാവേശ്യ മാമാത്മനി സന്തമേകം।
സർവേഷു ഭൂതേഷ്വധിയജ്ഞമീശം
യജസ്വ യോഗേന ച കർമ ഹിൻവൻ ॥ **12** ॥ 457

ഭോഗേന പുൺയം കുശലേന പാപം
കലേവരം കാലജവേന ഹിത്വാ।
കീർതിം വിശുദ്ധാം സുരലോകഗീതാം
വിതായ മാമേഷ്യസി മുക്തബന്ധഃ ॥ **13** ॥ 458

യ ഏതത് കീർതയേൻമഹ്യം ത്വയാ ഗീതമിദം നരഃ।
ത്വാം ച മാം ച സ്മരൻകാലേ കർമബന്ധാത്പ്രമുച്യതേ ॥ **14** ॥ 459

പ്രഹ്ലാദ ഉവാച
വരം വരയ ഏതത് തേ വരദേശാൻമഹേശ്വര।
യദനിന്ദത് പിതാ മേ ത്വാമവിദ്വാംസ്തേജ ഐശ്വരം ॥ **15** ॥ 460

വിദ്ധാമർഷാശയഃ സാക്ഷാത് സർവലോകഗുരും പ്രഭും।
ഭ്രാതൃഹേതി മൃഷാദൃഷ്ടിസ്ത്വദ്ഭക്തേ മയി ചാഘവാൻ ॥ **16** ॥ 461

തസ്മാത് പിതാ മേ പൂയേത ദുരന്താദ് ദുസ്തരാദഘാത്।
പൂതസ്ത്വേഽപാംഗസന്ദൃഷ്ടസ്തദാ കൃപണവത്സല ॥ **17** ॥ 462

ശ്രീഭഗവാനുവാച
ത്രിഃസപ്തഭിഃ പിതാ പൂതഃ പിതൃഭിഃ സഹ ത്വേഽനഘ।
യത് സാധ്വോഽസ്യ ഗൃഹേ ജാതോ ഭവാൻവൈ കുലപാവനഃ ॥ **18** ॥ 463

യത്ര യത്ര ച മദ്ഭക്താഃ പ്രശാന്താഃ സമദർശിനഃ।
സാധവഃ സമുദാചാരാസ്തേ പൂയന്ത്യപി കീകടാഃ ॥ **19** ॥ 464

സർവാത്മനാ ന ഹിംസന്തി ഭൂതഗ്രാമേഷു കിഞ്ചന।
ഉച്ചാവചേഷു ദൈത്യേന്ദ്ര മദ്ഭാവേന ഗതസ്പൃഹാഃ ॥ **20** ॥ 465

ഭവന്തി പുരുഷാ ലോകേ മദ്ഭക്താസ്ത്വാമനുവ്രതാഃ।
ഭവാൻമേ ഖലു ഭക്താനാം സർവേഷാം പ്രതിരൂപധൃക് ॥ **21** ॥ 466

കുരു ത്വം പ്രേതകാർയാണി പിതുഃ പൂതസ്യ സർവശഃ।
മദംഗസ്പർശനേനാംഗ ലോകാൻയാസ്യതി സുപ്രജാഃ ॥ **22** ॥ 467

പിത്ര്യം ച സ്ഥാനമാതിഷ്ഠ യഥോക്തം ബ്രഹ്മവാദിഭിഃ।
മയ്യാവേശ്യ മനസ്താത കുരു കർമാണി മത്പരഃ ॥ **23** ॥ 468

നാരദ ഉവാച
പ്രഹ്ലാദോഽപി തഥാ ചക്രേ പിതുർയത്സാമ്പരായികം ।
യഥാഽഹ ഭഗവാൻ രാജന്നഭിഷിക്തോ ദ്വിജോത്തമൈഃ ॥ **24** ॥ 469

പ്രസാദസുമുഖം ദൃഷ്ട്വാ ബ്രഹ്മാ നരഹരിം ഹരിം ।
സ്തുത്വാ വാഗ്ഭിഃ പവിത്രാഭിഃ പ്രാഹ ദേവാദിഭിർവൃതഃ ॥ **25** ॥ 470

ബ്രഹ്മോവാച
ദേവദേവാഖിലാധ്യക്ഷ ഭൂതഭാവന പൂർവജ ।
ദിഷ്ട്യാ തേ നിഹതഃ പാപോ ലോകസന്താപനോഽസുരഃ ॥ **26** ॥ 471

യോഽസൗ ലബ്ധവരോ മത്തോ ന വധ്യോ മമ സൃഷ്ടിഭിഃ ।
തപോയോഗബലോന്നദ്ധഃ സമസ്തനിഗമാനഹൻ ॥ **27** ॥ 472

ദിഷ്ട്യാസ്യ തനയഃ സാധുർമഹാഭാഗവതോഽർഭകഃ ।
ത്വയാ വിമോചിതോ മൃത്യോർദിഷ്ട്യാ ത്വാം സമിതോഽധുനാ ॥ **28** ॥ 473

ഏതദ് വപുസ്തേ ഭഗവന്ധ്യായതഃ പ്രയതാത്മനഃ ।
സർവതോ ഗോപ്തൃ സന്ത്രാസാൻമൃത്യോരപി ജിഘാംസതഃ ॥ **29** ॥ 474

നൃസിംഹ ഉവാച
മൈവം വരോഽസുരാണാം തേ പ്രദേയഃ പദ്മസംഭവ ।
വരഃ ക്രൂരനിസർഗാണാമഹീനാമമൃതം യഥാ ॥ **30** ॥ 475

നാരദ ഉവാച
ഇത്യുക്ത്വാ ഭഗവാൻരാജംസ്തത്രൈവാന്തർദധേ ഹരിഃ ।
അദൃശ്യഃ സർവഭൂതാനാം പൂജിതഃ പരമേഷ്ഠിനാ ॥ **31** ॥ 476

തതഃ സമ്പൂജ്യ ശിരസാ വവന്ദേ പരമേഷ്ഠിനം ।
ഭവം പ്രജാപതീന്ദേവാൻപ്രഹ്ലാദോ ഭഗവത്കലാഃ ॥ **32** ॥ 477

തതഃ കാവ്യാദിഭിഃ സാർധം മുനിഭിഃ കമലാസനഃ।
ദൈത്യാനാം ദാനവാനാം ച പ്രഹ്ലാദമകരോത് പതിം ॥ **33** ॥ 478

പ്രതിനന്ദ്യ തതോ ദേവാഃ പ്രയുജ്യ പരമാശിഷഃ।
സ്വധാമാനി യയൂ രാജൻബ്രഹ്മാദ്യാഃ പ്രതിപൂജിതാഃ ॥ **34** ॥ 479

ഏവം തൗ പാർഷദൗ വിഷ്ണോഃ പുത്രത്വം പ്രാപിതൗ ദിതേഃ।
ഹൃദി സ്ഥിതേന ഹരിണാ വൈരഭാവേന തൗ ഹതൗ ॥ **35** ॥ 480

പുനശ്ച വിപ്രശാപേന രാക്ഷസൗ തൗ ബഭൂവതുഃ।
കുംഭകർണദശഗ്രീവൗ ഹതൗ തൗ രാമവിക്രമൈഃ ॥ **36** ॥ 481

ശയാനൗ യുധി നിർഭിന്നഹൃദയൗ രാമസായകൈഃ।
തച്ചിത്തൗ ജഹതുർദേഹം യഥാ പ്രാക്തനജൻമനി ॥ **37** ॥ 482

താവിഹാഥ പുനർജാതൗ ശിശുപാലകരൂഷജൗ।
ഹരൗ വൈരാനുബന്ധേന പശ്യതസ്തേ സമീയതുഃ ॥ **38** ॥ 483

ഏനഃ പൂർവകൃതം യത് തദ് രാജാനഃ കൃഷ്ണവൈരിണഃ।
ജഹുസ്ത്വന്തേ തദാത്മാനഃ കീടഃ പേശസ്കൃതോ യഥാ ॥ **39** ॥ 484

യഥാ യഥാ ഭഗവതോ ഭക്ത്യാ പരമയാഭിദാ।
നൃപാശ്ചൈദ്യാദയഃ സാത്മ്യം ഹരേസ്തച്ചിന്തയാ യയുഃ ॥ **40** ॥ 485

ആഖ്യാതം സർവമേതത് തേ യൻമാം ത്വം പരിപൃഷ്ടവാൻ।
ദമഘോഷസുതാദീനാം ഹരേഃ സാത്മ്യമപി ദ്വിഷാം ॥ **41** ॥ 486

ഏഷാ ബ്രഹ്മൺയദേവസ്യ കൃഷ്ണസ്യ ച മഹാത്മനഃ।
അവതാരകഥാ പുൺയാ വധോ യത്രാദിദൈത്യയോഃ ॥ **42** ॥ 487

പ്രഹ്ലാദസ്യാനുചരിതം
മഹാഭാഗവതസ്യ ച।

ഭക്തിർജ്ഞാനം വിരക്തിശ്ച
യാഥാത്മ്യം ചാസ്യ വൈ ഹരേഃ ॥ **43** ॥ 488

സർഗസ്ഥിത്യപ്യയേശസ്യ ഗുണകർമാനുവർണനം ।
പരാവരേഷാം സ്ഥാനാനാം കാലേന വ്യത്യയോ മഹാൻ ॥ **44** ॥ 489

ധർമോ ഭാഗവതാനാം ച ഭഗവാൻയേന ഗമ്യതേ ।
ആഖ്യാനേഽസ്മിൻസമാമ്നാതമാധ്യാത്മികമശേഷതഃ ॥ **45** ॥ 490

യ ഏതത് പുണ്യമാഖ്യാനം
വിഷ്ണോർവീർയോപബൃംഹിതം ।
കീർതയേച്ഛ്രദ്ധയാ ശ്രുത്വാ
കർമപാശൈർവിമുച്യതേ ॥ **46** ॥ 491

ഏതദ് യ ആദിപുരുഷസ്യ മൃഗേന്ദ്രലീലാം
ദൈത്യേന്ദ്രയൂഥപവധം പ്രയതഃ പഠേത ।
ദൈത്യാത്മജസ്യ ച സതാം പ്രവരസ്യ പുണ്യം
ശ്രുത്വാനുഭാവമകുതോഭയമേതി ലോകം ॥ **47** ॥ 492

യൂയം നൃലോകേ ബത ഭൂരിഭാഗാ
ലോകം പുനാനാ മുനയോഽഭിയന്തി ।
യേഷാം ഗൃഹാനാവസതീതി സാക്ഷാദ്
ഗൂഢം പരം ബ്രഹ്മ മനുഷ്യലിംഗം ॥ **48** ॥ 493

സ വാ അയം ബ്രഹ്മ മഹദ്വിമൃഗ്യ -
കൈവൽയനിർവാണസുഖാനുഭൂതിഃ ।
പ്രിയഃ സുഹൃദ് വഃ ഖലു മാതുലേയ
ആത്മാർഹണീയോ വിധികൃദ് ഗുരുശ്ച ॥ **49** ॥ 494

ന യസ്യ സാക്ഷാദ് ഭവപദ്മജാദിഭി
രൂപം ധിയാ വസ്തുതയോപവർണിതം ।
മൗനേന ഭക്ത്യോപശമേന പൂജിതഃ
പ്രസീദതാമേഷ സ സാത്വതാം പതിഃ ॥ **50** ॥ 495

സ ഏഷ ഭഗവാൻ രാജൻവ്യതനോദ് വിഹതം യശഃ ।
പുരാ രുദ്രസ്യ ദേവസ്യ മയേനാനന്തമായിനാ ॥ **51** ॥ 496

രാജോവാച
കസ്മിൻ കർമണി ദേവസ്യ മയോഽഹഞ്ജഗദീശിതുഃ ।
യഥാ ചോപചിതാ കീർതിഃ കൃഷ്ണേനാനേന കഥ്യതാം ॥ **52** ॥ 497

നാരദ ഉവാച
നിർജിതാ അസുരാ ദേവൈർയുധ്യനേനോപബൃംഹിതൈഃ ।
മായിനാം പരമാചാർയം മയം ശരണമായയുഃ ॥ **53** ॥ 498

സ നിർമായ പുരസ്തിസ്രോ ഹൈമീരൗപ്യായസീർവിഭുഃ ।
ദുർലക്ഷ്യാപായസംയോഗാ ദുർവിതർക്യപരിച്ഛദാഃ ॥ **54** ॥ 499

താഭിസ്ത്വേഽസുരസേനാൻയോ
ലോകാംസ്ത്രീൻ സേശ്വരാൻ നൃപ ।
സ്മരന്തോ നാശയാഞ്ചക്രുഃ
പൂർവവൈരമലക്ഷിതാഃ ॥ **55** ॥ 500

തതസ്തേ സേശ്വരാ ലോകാ ഉപാസാദ്യേശ്വരം വിഭോ ।
ത്രാഹി നസ്താവകാന്ദേവ വിനഷ്ടാംസ്ത്രിപുരാലയൈഃ ॥ **56** ॥ 501

അഥാനുഗൃഹ്യ ഭഗവാൻമാ ഭൈഷ്ടേതി സുരാൻവിഭുഃ ।
ശരം ധനുഷി സന്ധായ പുരേഷ്വസ്ത്രം വ്യമുഞ്ചത ॥ **57** ॥ 502

തതോഽഗ്നിവർണാ ഇഷവ ഉത്പേതുഃ സൂർയമണ്ഡലാത്।
യഥാ മയൂഖസന്ദോഹാ നാദൃശ്യന്ത പുരോ യതഃ ॥ **58** ॥ 503

തൈഃ സ്പൃഷ്ടാ വ്യസവഃ സർവേ
നിപേതുഃ സ്മ പുരൗകസഃ।
താനാനീയ മഹായോഗീ
മയഃ കൂപരസ്യേഽക്ഷിപത് ॥ **59** ॥ 504

സിദ്ധാമൃതരസസ്പൃഷ്ടാ വജ്രസാരാ മഹൗജസഃ।
ഉത്തസ്ഥുർമേഘദലനാ വൈദ്യുതാ ഇവ വഹ്നയഃ ॥ **60** ॥ 505

വിലോക്യ ഭഗ്നസങ്കൽപം വിമനസ്കം വൃഷധ്വജം।
തദായം ഭഗവാൻവിഷ്ണുസ്തത്രോപായമകൽപയത് ॥ **61** ॥ 506

വത്സ ആസീത്തദാ ബ്രഹ്മാ സ്വയം വിഷ്ണുരയം ഹി ഗൗഃ।
പ്രവിശ്യ ത്രിപുരം കാലേ രസകൂപാമൃതം പപൗ ॥ **62** ॥ 507

ത്യേഽസുരാ ഹ്യപി പശ്യന്തോ ന ൻയഷേധൻവിമോഹിതാഃ।
തദ് വിജ്ഞായ മഹായോഗീ രസപാലാനിദം ജഗൗ ॥ **63** ॥ 508

സ്വയം വിശോകഃ ശോകാർതാൻസ് -
മരണ്ദൈവഗതിം ച താം।
ദേവോഽസുരോ നരോഽൻയോ വാ
നേശ്വരോഽസ്തീഹ കശ്ചന ॥ **64** ॥ 509

ആത്മനോഽൻയസ്യ വാ ദിഷ്ടം
ദൈവേനാപോഹിതും ദ്വയോഃ।
അഥാസൗ ശക്തിഭിഃ സ്വാഭിഃ
ശംഭോഃ പ്രാധനികം വ്യധാത് ॥ **65** ॥ 510

ധർമജ്ഞാനവിരക്ത്യൃദ്ധിതപോവിദ്യാക്രിയാദിഭിഃ ।
രഥം സൂതം ധ്വജം വാഹാന്ധനുർവർമ ശരാദി യത് ॥ **66** ॥ 511

സന്നദ്ധോ രഥമാസ്ഥായ ശരം ധനുരുപാദദേ ।
ശരം ധനുഷി സന്ധായ മുഹൂർത്തേഽഭിജിതീശ്വരഃ ॥ **67** ॥ 512

ദദാഹ തേന ദുർഭേദ്യാ ഹരോഽഥ ത്രിപുരോ നൃപ ।
ദിവി ദുന്ദുഭയോ നേദുർവിമാനശതസങ്കുലാഃ ॥ **68** ॥ 513

ദേവർഷിപിതൃസിദ്ധേശാ ജയേതി കുസുമോത്കരൈഃ ।
അവാകിരഞ്ജഗുർഹൃഷ്ടാ നനൃതുശ്ചാപ്സരോഗണാഃ ॥ **69** ॥ 514

ഏവം ദഗ്ധ്വാ പുരസ്തിസ്രോ ഭഗവാൻപുരഹാ നൃപ ।
ബ്രഹ്മാദിഭിഃ സ്തൂയമാനഃ സ്വധാമ പ്രത്യപദ്യത ॥ **70** ॥ 515

ഏവംവിധാൻയസ്യ ഹരേഃ സ്വമായയാ
വിഡംബമാനസ്യ നൃലോകമാത്മനഃ ।
വീർയാണി ഗീതാൻയൃഷിഭിർജഗദ്ഗുരോ -
ർലോകാൻ പുനാനാൻയപരം വദാമി കിം ॥ **71** ॥ 516

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
സപ്തമസ്കന്ധേ യുധിഷ്ഠിരനാരദസംവാദേ ത്രിപുരവിജയോ
നാമ ദശമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ സപ്തമസ്കന്ധേ ഏകാദശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
ശ്രുത്വേഹിതം സാധുസഭാസഭാജിതം
മഹത്തമാഗ്രണ്യ ഉരുക്രമാത്മനഃ ।
യുധിഷ്ഠിരോ ദൈത്യപതേർമുദാ യുതഃ
പപ്രച്ഛ ഭൂയസ്തനയം സ്വയംഭുവഃ ॥ **1** ॥ 517

യുധിഷ്ഠിര ഉവാച
ഭഗവംശ്ഛ്രോതുമിച്ഛാമി നൃണാം ധർമം സനാതനം ।
വർണാശ്രമാചാരയുതം യത് പുമാൻവിന്ദതേ പരം ॥ **2** ॥ 518

ഭവാൻപ്രജാപതേഃ സാക്ഷാദാത്മജഃ പരമേഷ്ഠിനഃ ।
സുതാനാം സമ്മതോ ബ്രഹ്മംസ്തപോയോഗസമാധിഭിഃ ॥ **3** ॥ 519

നാരായണപരാ വിപ്രാ ധർമം ഗുഹ്യം പരം വിദുഃ ।
കരുണാഃ സാധവഃ ശാന്താസ്ത്വദ്വിധാ ന തഥാപരേ ॥ **4** ॥ 520

നാരദ ഉവാച
നത്വാ ഭഗവതേഽജായ ലോകാനാം ധർമഹേതവേ ।
വക്ഷ്യേ സനാതനം ധർമം നാരായണമുഖാച്ഛ്രുതം ॥ **5** ॥ 521

യോഽവതീർയാത്മനോംശേന ദാക്ഷായണ്യാം തു ധർമതഃ ।
ലോകാനാം സ്വസ്തയേഽധ്യാസ്തേ തപോ ബദരികാശ്രമേ ॥ **6** ॥ 522

ധർമമൂലം ഹി ഭഗവാൻസർവവേദമയോ ഹരിഃ।
സ്മൃതം ച തദ്വിദാം രാജൻയേന ചാത്മാ പ്രസീദതി ॥ **7** ॥ 523

സത്യം ദയാ തപഃ ശൗചം തിതിക്ഷേക്ഷാ ശമോ ദമഃ।
അഹിംസാ ബ്രഹ്മചർയം ച ത്യാഗഃ സ്വാധ്യായ ആർജവം ॥ **8** ॥ 524

സന്തോഷഃ സമദൃക് സേവാ ഗ്രാമ്യേഹോപരമഃ ശനൈഃ।
നൃണാം വിപർയയേഹേക്ഷാ മൗനമാത്മവിമർശനം ॥ **9** ॥ 525

അന്നാദ്യാദേഃ സംവിഭാഗോ ഭൂതേഭ്യശ്ച യഥാർഹതഃ।
തേഷ്വാത്മദേവതാബുദ്ധിഃ സുതരാം നൃഷു പാണ്ഡവ ॥ **10** ॥ 526

ശ്രവണം കീർതനം ചാസ്യ സ്മരണം മഹതാം ഗതേഃ।
സേവേജ്യാവനതിർദാസ്യം സഖ്യമാത്മസമർപണം ॥ **11** ॥ 527

നൃണാമയം പരോ ധർമഃ സർവേഷാം സമുദാഹൃതഃ।
ത്രിംശൽലക്ഷണവാൻരാജൻസർവാത്മാ യേന തുഷ്യതി ॥ **12** ॥ 528

സംസ്കാരാ യദവിച്ഛിന്നാഃ സ ദ്വിജോഽജോ ജഗാദ യം।
ഇജ്യാധ്യയനദാനാനി വിഹിതാനി ദ്വിജൻമനാം।
ജൻമകർമാവദാതാനാം ക്രിയാശ്ചാശ്രമചോദിതാഃ ॥ **13** ॥ 529

വിപ്രസ്യാധ്യയനാദീനി ഷഡൻയസ്യാപ്രതിഗ്രഹഃ।
രാജ്ഞോ വൃത്തിഃ പ്രജാഗോപ്തുരവിപ്രാദ് വാ കരാദിഭിഃ ॥ **14** ॥ 530

വൈശ്യസ്തു വാർതാവൃത്തിശ്ച നിത്യം ബ്രഹ്മകുലാനുഗഃ।
ശൂദ്രസ്യ ദ്വിജശുശ്രൂഷാ വൃത്തിശ്ച സ്വാമിനോ ഭവേത് ॥ **15** ॥ 531

വാർതാ വിചിത്രാ ശാലീനയായാവരശിലോംഛനം।
വിപ്രവൃത്തിശ്ചതുർധേയം ശ്രേയസീ ചോത്തരോത്തരാ ॥ **16** ॥ 532

ജഘന്യോ നോത്തമാം വൃത്തിമനാപദി ഭജേന്നരഃ।
ഋതേ രാജന്യമാപത്സു സർവേഷാമപി സർവശഃ ॥ **17** ॥ 533

ഋതാമൃതാഭ്യാം ജീവേത മൃതേന പ്രമൃതേന വാ।
സത്യാനൃതാഭ്യാം ജീവേത ന ശ്വവൃത്ത്യാ കഥഞ്ചന ॥ **18** ॥ 534

ഋതമുംഛശിലം പ്രോക്തമമൃതം യദയാചിതം।
മൃതം തു നിത്യയാച്ഞാ സ്യാത് പ്രമൃതം കർഷണം സ്മൃതം ॥ **19** ॥ 535

സത്യാനൃതം തു വാണിജ്യം ശ്വവൃത്തിർനീചസേവനം।
വർജയേത് താം സദാ വിപ്രോ രാജന്യശ്ച ജുഗുപ്സിതാം।
സർവവേദമയോ വിപ്രഃ സർവദേവമയോ നൃപഃ ॥ **20** ॥ 536

ശമോ ദമസ്തപഃ ശൗചം സന്തോഷഃ ക്ഷാന്തിരാർജവം।
ജ്ഞാനം ദയാച്യുതാത്മത്വം സത്യം ച ബ്രഹ്മലക്ഷണം ॥ **21** ॥ 537

ശൗര്യം വീര്യം ധൃതിസ്തേജസ്ത്യാഗ ആത്മജയഃ ക്ഷമാ।
ബ്രഹ്മണ്യതാ പ്രസാദശ്ച രക്ഷാ ച ക്ഷത്രലക്ഷണം ॥ **22** ॥ 538

ദേവഗുർവച്യുതേ ഭക്തിസ്ത്രിവർഗപരിപോഷണം।
ആസ്തിക്യമുദ്യമോ നിത്യം നൈപുണ്യം വൈശ്യലക്ഷണം ॥ **23** ॥ 539

ശൂദ്രസ്യ സന്നതിഃ ശൗചം സേവാ സ്വാമിന്യമായയാ।
അമന്ത്രയജ്ഞോ ഹ്യസ്തേയം സത്യം ഗോവിപ്രരക്ഷണം ॥ **24** ॥ 540

സ്ത്രീണാം ച പതിദേവാനാം തച്ഛുശ്രൂഷാനുകൂലതാ।
തദ്ബന്ധുഷ്വനുവൃത്തിശ്ച നിത്യം തദ്വ്രതധാരണം ॥ **25** ॥ 541

സമ്മാർജനോപലേപാഭ്യാം ഗൃഹമണ്ഡലവർതനൈഃ।
സ്വയം ച മണ്ഡിതാ നിത്യം പരിമൃഷ്ടപരിച്ഛദാ ॥ **26** ॥ 542

കാമൈരുച്ചാവചൈഃ സാധ്വീ
പ്രശ്രയേണ ദമേന ച ।
വാക്യൈഃ സത്യൈഃ പ്രിയൈഃ പ്രേമ്ണാ
കാലേ കാലേ ഭജേത് പതിം ॥ **27** ॥ 543

സന്തുഷ്ടാലോലുപാ ദക്ഷാ
ധർമജ്ഞാ പ്രിയസത്യവാക് ।
അപ്രമത്താ ശുചിഃ സ്നിഗ്ധാ
പതിം ത്വപതിതം ഭജേത് ॥ **28** ॥ 544

യാ പതിം ഹരിഭാവേന ഭജേച്ഛ്രീരിവ തത്പരാ ।
ഹർയാത്മനാ ഹരേർലോകേ പത്യാ ശ്രീരിവ മോദതേ ॥ **29** ॥ 545

വൃത്തിഃ സങ്കരജാതീനാം തത്തത്കുലകൃതാ ഭവേത് ।
അചൗരാണാമപാപാനാമന്ത്യജാന്ത്യേഽവസായിനാം ॥ **30** ॥ 546

പ്രായഃ സ്വഭാവവിഹിതോ നൃണാം ധർമോ യുഗേ യുഗേ ।
വേദദൃഗ്ഭിഃ സ്മൃതോ രാജൻപ്രേത്യ ചേഹ ച ശർമകൃത് ॥ **31** ॥ 547

വൃത്ത്യാ സ്വഭാവകൃതയാ വർതമാനഃ സ്വകർമകൃത് ।
ഹിത്വാ സ്വഭാവജം കർമ ശനൈർനിർഗുണതാമിയാത് ॥ **32** ॥ 548

ഉപ്യമാനം മുഹുഃ ക്ഷേത്രം സ്വയം നിർവീർയതാമിയാത് ।
ന കൽപതേ പുനഃ സൂത്യൈ ഉപ്തം ബീജം ച നശ്യതി ॥ **33** ॥ 549

ഏവം കാമാശയം ചിത്തം കാമാനാമതിസേവയാ ।
വിരജ്യേത യഥാ രാജന്നാഗ്നിവത് കാമബിന്ദുഭിഃ ॥ **34** ॥ 550

യസ്യ യൽലക്ഷണം പ്രോക്തം
പുംസോ വർണാഭിവ്യഞ്ജകം ।

യദന്യത്രാപി ദൃശ്യേത
തത്തേനൈവ വിനിർദിശേത് ॥ 35 ॥ 551

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം സപ്തമസ്കന്ധേ യുധിഷ്ഠിരനാരദസംവാദേ സദാചാരനിർണയോ നാമ ഏകാദശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ സപ്തമസ്കന്ധേ ദ്വാദശോഽധ്യായഃ ॥

നാരദ ഉവാച

ബ്രഹ്മചാരീ ഗുരുകുലേ വസന്ദാന്തോ ഗുരോർഹിതം ।
ആചരന്ദാസവന്നീചോ ഗുരൗ സുദൃഢസൗഹൃദഃ ॥ **1** ॥ 552

സായം പ്രാതരുപാസീത ഗുർവഗ്ന്യർകസുരോത്തമാൻ ।
ഉഭേ സന്ധ്യേ ച യതവാഗ് ജപൻബ്രഹ്മ സമാഹിതഃ ॥ **2** ॥ 553

ഛന്ദാംസ്യധീയീത ഗുരോരാഹൂതശ്ചേത് സുയന്ത്രിതഃ ।
ഉപക്രമ്യേവസാനേ ച ചരണൗ ശിരസാ നമേത് ॥ **3** ॥ 554

മേഖലാജിനവാസാംസി ജടാദണ്ഡകമണ്ഡലൂൻ ।
ബിഭൃയാദുപവീതം ച ദർഭപാണിർയഥോദിതം ॥ **4** ॥ 555

സായം പ്രാതശ്ചരേദ്ഭൈക്ഷം ഗുരവേ തന്നിവേദയേത് ।
ഭുഞ്ജീത യദ്യനുജ്ഞാതോ നോ ചേദുപവസേത് ക്വചിത് ॥ **5** ॥ 556

സുശീലോ മിതഭുഗ് ദക്ഷഃ ശ്രദ്ദധാനോ ജിതേന്ദ്രിയഃ ।
യാവദർഥം വ്യവഹരേത് സ്ത്രീഷു സ്ത്രീനിർജിതേഷു ച ॥ **6** ॥ 557

വർജയേത് പ്രമദാഗാഥാമഗൃഹസ്ഥോ ബൃഹദ്വ്രതഃ ।
ഇന്ദ്രിയാണി പ്രമാഥീനി ഹരന്ത്യപി യതേർമനഃ ॥ **7** ॥ 558

കേശപ്രസാധനോൻമർദസ്നപനാഭ്യഞ്ജനാദികം ।
ഗുരുസ്ത്രീഭിർയുവതിഭിഃ കാരയേന്നാത്മനോ യുവാ ॥ **8** ॥ 559

നൻവഗ്നിഃ പ്രമദാ നാമ ഘൃതകുംഭസമഃ പുമാൻ ।
സുതാമപി രഹോ ജഹ്യാദൻയദാ യാവദർഥകൃത് ॥ **9** ॥ 560

കൽപയിത്വാഽഽത്മനാ യാവദാഭാസമിദമീശ്വരഃ ।
ദ്വൈതം താവന്ന വിരമേത് തതോ ഹ്യസ്യ വിപർയയഃ ॥ **10** ॥ 561

ഏതത് സർവം ഗൃഹസ്ഥസ്യ സമാമ്നാതം യതേരപി ।
ഗുരുവൃത്തിർവികൽപേന ഗൃഹസ്ഥസ്യർതുഗാമിനഃ ॥ **11** ॥ 562

അഞ്ജനാഭ്യഞ്ജനോൻമർദസ്തർയവലേഖാമിഷം മധു ।
സ്രഗ്ഗന്ധലേപാലങ്കാരാംസ്ത്യജേയുർയേ ധൃതവ്രതാഃ ॥ **12** ॥ 563

ഉഷിത്വൈവം ഗുരുകുലേ ദ്വിജോഽധീത്യാവബുധ്യ ച ।
ത്രയീം സാംഗോപനിഷദം യാവദർഥം യഥാബലം ॥ **13** ॥ 564

ദത്ത്വാ വരമനുജ്ഞാതോ ഗുരോഃ കാമം യദീശ്വരഃ ।
ഗൃഹം വനം വാ പ്രവിശേത് പ്രവ്രജേത് തത്ര വാ വസേത് ॥ **14** ॥ 565

അഗ്നൗ ഗുരാവാത്മനി ച സർവഭൂതേഷ്വധോക്ഷജം ।
ഭൂതൈഃ സ്വധാമഭിഃ പശ്യേദപ്രവിഷ്ടം പ്രവിഷ്ടവത് ॥ **15** ॥ 566

ഏവംവിധോ ബ്രഹ്മചാരീ വാനപ്രസ്ഥോ യതിർഗൃഹീ ।
ചരൻവിദിതവിജ്ഞാനഃ പരം ബ്രഹ്മാധിഗച്ഛതി ॥ **16** ॥ 567

വാനപ്രസ്ഥസ്യ വക്ഷ്യാമി നിയമാൻമുനിസമ്മതാൻ ।
യാനാതിഷ്ഠൻ മുനിർഗച്ഛേദൃഷിലോകമിഹാഞ്ജസാ ॥ **17** ॥ 568

ന കൃഷ്ടപച്യമശ്നീയാദകൃഷ്ടം ചാപ്യകാലതഃ ।
അഗ്നിപക്വമഥാമം വാ അർകപക്വമുതാഹരേത് ॥ **18** ॥ 569

വൻയൈശ്ചരുപുരോഡാശാൻ
നിർവപേത് കാലചോദിതാൻ ।
ലബ്ധേ നവേ നവേഽന്നാദ്യേ
പുരാണം തു പരിത്യജേത് ॥ **19** ॥ 570

അഗ്ന്യർഥമേവ ശരണമുടജം വാദ്രികന്ദരാം ।
ശ്രയേത ഹിമവായ്വഗ്നിവർഷാർകാതപഷാട് സ്വയം ॥ **20** ॥ 571

കേശരോമനഖശ്മശ്രുമലാനി ജടിലോ ദധത് ।
കമണ്ഡൽവജിനേ ദണ്ഡവൽകലാഗ്നിപരിച്ഛദാൻ ॥ **21** ॥ 572

ചരേദ് വനേ ദ്വാദശാബ്ദാനഷ്ടൗ വാ ചതുരോ മുനിഃ ।
ദ്വാവേകം വാ യഥാ ബുദ്ധിർന വിപദ്യേത കൃച്ഛ്രതഃ ॥ **22** ॥ 573

യദാകൽപഃ സ്വക്രിയായാം വ്യാധിഭിർജരയാഥവാ ।
ആൻവീക്ഷിക്യാം വാ വിദ്യായാം കുർയാദനശനാദികം ॥ **23** ॥ 574

ആത്മൻയഗ്നീൻ സമാരോപ്യ സന്ന്യസ്യാഹമ്മമാത്മതാം ।
കാരണേഷു ൻയസേത് സമ്യക് സംഘാതം തു യഥാർഹതഃ ॥ **24** ॥ 575

ഖേ ഖാനി വായൗ നിഃശ്വാസാംസ് -
തേജസ്യൂഷ്മാണമാത്മവാൻ ।
അപ്സ്വസൃക്ശ്ലേഷ്മപൂയാനി
ക്ഷിതൗ ശേഷം യഥോദ്ഭവം ॥ **25** ॥ 576

വാചമഗ്നൗ സവക്തവ്യാമിന്ദ്രേ ശിൽപം കരാവപി ।
പദാനി ഗത്യാ വയസി രത്യോപസ്ഥം പ്രജാപതൗ ॥ **26** ॥ 577

മൃത്യൗ പായും വിസർഗം ച യഥാസ്ഥാനം വിനിർദിശേത് ।
ദിക്ഷു ശ്രോത്രം സനാദേന സ്പർശമധ്യാത്മനി ത്വചം ॥ **27** ॥ 578

രൂപാണി ചക്ഷുഷാ രാജൻ
ജ്യോതിഷ്യഭിനിവേശയേത് ।
അപ്സു പ്രചേതസാ ജിഹ്വാം
ഘ്രേണൈർഘ്രാണം ക്ഷിതൗ ൻയസേത് ॥ **28** ॥ 579

മനോ മനോരഥൈശ്ചന്ദ്രേ
ബുദ്ധിം ബോധ്യൈഃ കവൗ പരേ ।
കർമാണ്യധ്യാത്മനാ രുദ്രേ
യദഹമ്മമതാക്രിയാ ।
സത്ത്വേന ചിത്തം ക്ഷേത്രജ്ഞേ
ഗുണൈർവൈകാരികം പരേ ॥ **29** ॥ 580

അപ്സു ക്ഷിതിമപോ ജ്യോതിഷ്യദോ വായൗ നഭസ്യമും ।
കൂടസ്ഥേ തച്ച മഹതി തദവ്യക്തേഽക്ഷരേ ച തത് ॥ **30** ॥ 581

ഇത്യക്ഷരതയാഽഽത്മാനം ചിൻമാത്രമവശേഷിതം ।
ജ്ഞാത്വാദ്വയോഽഥ വിരമേദ് ദഗ്ധയോനിരിവാനലഃ ॥ **31** ॥ 582

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
സപ്തമസ്കന്ധേ യുധിഷ്ഠിരനാരദസംവാദേ സദാചാരനിർണയോ നാമ
ദ്വാദശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ സപ്തമസ്കന്ധേ ത്രയോദശോഽധ്യായഃ ॥

നാരദ ഉവാച

കൽപസ്ത്വേവം പരിവ്രജ്യ ദേഹമാത്രാവശേഷിതഃ।
ഗ്രാമൈകരാത്രവിധിനാ നിരപേക്ഷശ്ചരേൻമഹീം ॥ **1** ॥ 583

ബിഭൃയാദ് യദ്യസൗ വാസഃ കൗപീനാച്ഛാദനം പരം।
ത്യക്തം ന ദണ്ഡലിംഗാദേരൻയത് കിഞ്ചിദനാപദി ॥ **2** ॥ 584

ഏക ഏവ ചരേദ് ഭിക്ഷുരാത്മാരാമോഽനപാശ്രയഃ।
സർവഭൂതസുഹൃച്ഛാന്തോ നാരായണപരായണഃ ॥ **3** ॥ 585

പശ്യേദാത്മൻയദോ വിശ്വം പരേ സദസതോഽവ്യയേ।
ആത്മാനം ച പരം ബ്രഹ്മ സർവത്ര സദസൻമയേ ॥ **4** ॥ 586

സുപ്തപ്രബോധയോഃ സന്ധാവാത്മനോ ഗതിമാത്മദൃക്।
പശ്യൻബന്ധം ച മോക്ഷം ച മായാമാത്രം ന വസ്തുതഃ ॥ **5** ॥ 587

നാഭിനന്ദേദ് ധ്രുവം മൃത്യുമധ്രുവം വാസ്യ ജീവിതം।
കാലം പരം പ്രതീക്ഷേത ഭൂതാനാം പ്രഭവാപ്യയം ॥ **6** ॥ 588

നാസച്ഛാസ്ത്രേഷു സജ്ജേത
നോപജീവേത ജീവികാം।

വാദവാദാംസ്ത്യജേത് തർകാൻ -
പക്ഷം കം ച ന സംശ്രയേത് ॥ **7** ॥ 589

ന ശിഷ്യാനനുബധ്നീത ഗ്രന്ഥാന്നൈവാഭ്യസേദ് ബഹൂൻ ।
ന വ്യാഖ്യാമുപയുഞ്ജീത നാരംഭാനാരഭേത് ക്വചിത് ॥ **8** ॥ 590

ന യതേരാശ്രമഃ പ്രായോ ധർമഹേതുർമഹാത്മനഃ ।
ശാന്തസ്യ സമചിത്തസ്യ ബിഭ്യയാദുത വാ ത്യജേത് ॥ **9** ॥ 591

അവ്യക്തലിംഗോ വ്യക്താർഥോ മനീഷ്യുൻമത്തബാലവത് ।
കവിർമൂകവദാത്മാനം സ ദൃഷ്ട്യാ ദർശയേന്നൃണാം ॥ **10** ॥ 592

അത്രാപ്യുദാഹരന്തീമമിതിഹാസം പുരാതനം ।
പ്രഹ്ലാദസ്യ ച സംവാദം മുനേരാജഗരസ്യ ച ॥ **11** ॥ 593

തം ശയാനം ധരോപസ്ഥേ കാവേർയാം സഹ്യസാനുനി ।
രജസ്വലൈസ്തനൂദേശൈർനിഗൂഢാമലതേജസം ॥ **12** ॥ 594

ദദർശ ലോകാൻവിചരൻ ലോകതത്ത്വവിവിത്സയാ ।
വൃതോഽമാത്യൈഃ കതിപയൈഃ പ്രഹ്ലാദോ ഭഗവത്പ്രിയഃ ॥ **13** ॥ 595

കർമണാഽഽകൃതിഭിർവാചാ ലിംഗൈർവർണാശ്രമാദിഭിഃ ।
ന വിദന്തി ജനാ യം വൈ സോഽസാവിതി ന വേതി ച ॥ **14** ॥ 596

തം നത്വാഭ്യർച്യ വിധിവത് പാദയോഃ ശിരസാ സ്പൃശൻ ।
വിവിത്സുരിദമപ്രാക്ഷീൻമഹാഭാഗവതോഽസുരഃ ॥ **15** ॥ 597

ബിഭർഷി കായം പീവാനം സോദ്യമോ ഭോഗവാൻയഥാ ।
വിത്തം ചൈവോദ്യമവതാം ഭോഗോ വിത്തവതാമിഹ ।
ഭോഗിനാം ഖലു ദേഹോഽയം പീവാ ഭവതി നാൻയഥാ ॥ **16** ॥ 598

ന തേ ശയാനസ്യ നിരുദ്യമസ്യ
ബ്രഹ്മൻ നു ഹാർഥോ യത ഏവ ഭോഗഃ।
അഭോഗിനോഽയം തവ വിപ്ര ദേഹഃ
പീവാ യതസ്തദ്വദ നഃ ക്ഷമം ചേത് ॥ **17** ॥ 599

കവിഃ കൽപോ നിപുണദൃക് ചിത്രപ്രിയകഥഃ സമഃ।
ലോകസ്യ കുർവതഃ കർമ ശേഷേ തദ്വീക്ഷിതാപി വാ ॥ **18** ॥ 600

നാരദ ഉവാച
സ ഇത്ഥം ദൈത്യപതിനാ പരിപൃഷ്ടോ മഹാമുനിഃ।
സ്മയമാനസ്തമഭ്യാഹ തദ്വാഗമൃതയന്ത്രിതഃ ॥ **19** ॥ 601

ബ്രാഹ്മണ ഉവാച
വേദേദമസുരശ്രേഷ്ഠ ഭവാൻ നൻവാർയസമ്മതഃ।
ഈഹോപരമയോർനൃണാം പദാൻയധ്യാത്മചക്ഷുഷാ ॥ **20** ॥ 602

യസ്യ നാരായണോ ദേവോ ഭഗവാൻഹൃദ്ഗതഃ സദാ।
ഭക്ത്യാ കേവലയാജ്ഞാനം ധുനോതി ധ്വാന്തമർകവത് ॥ **21** ॥ 603

അഥാപി ബ്രൂമഹേ പ്രശ്നാംസ്തവ രാജൻയഥാശ്രുതം।
സംഭാവനീയോ ഹി ഭവാനാത്മനഃ ശുദ്ധിമിച്ഛതാം ॥ **22** ॥ 604

തൃഷ്ണയാ ഭവവാഹിൻയാ യോഗ്യൈഃ കാമൈരപൂരയാ।
കർമാണി കാർയമാണോഽഹം നാനായോനിഷു യോജിതഃ ॥ **23** ॥ 605

യദൃച്ഛയാ ലോകമിമം പ്രാപിതഃ കർമഭിർഭ്രമൻ।
സ്വർഗാപവർഗയോർദ്വാരം തിരശ്ചാം പുനരസ്യ ച ॥ **24** ॥ 606

അത്രാപി ദമ്പതീനാം ച സുഖായാൻയാപനുത്തയേ।
കർമാണി കുർവതാം ദൃഷ്ട്വാ നിവൃത്തോഽസ്മി വിപർയയം ॥ **25** ॥ 607

സുഖമസ്യാത്മനോ രൂപം
സർവേഹോപരതിസ്തനുഃ।
മനഃസംസ്പർശജാൻ ദൃഷ്ട്വാ
ഭോഗാൻസ്വപ്സ്യാമി സംവിശൻ ॥ **26** ॥ 608

ഇത്യേതദാത്മനഃ സ്വാർഥം സന്തം വിസ്മൃത്യ വൈ പുമാൻ।
വിചിത്രാമസതി ദ്വൈതേ ഘോരാമാപ്നോതി സംസൃതിം ॥ **27** ॥ 609

ജലം തദുദ്ഭവൈശ്ഛന്നം ഹിത്വാജ്ഞോ ജലകാമ്യയാ।
മൃഗതൃഷ്ണാമുപാധാവേദ് യഥാൻയത്രാർഥദൃക് സ്വതഃ ॥ **28** ॥ 610

ദേഹാദിഭിർദൈവതന്ത്രൈരാത്മനഃ സുഖമീഹതഃ।
ദുഃഖാത്യയം ചാനീശസ്യ ക്രിയാ മോഘാഃ കൃതാഃ കൃതാഃ ॥ **29** ॥ 611

ആധ്യാത്മികാദിഭിർദുഃഖൈരവിമുക്തസ്യ കർഹിചിത്।
മർത്യസ്യ കൃച്ഛ്രോപനതൈരർഥൈഃ കാമൈഃ ക്രിയേത കിം ॥ **30** ॥ 612

പശ്യാമി ധനിനാം ക്ലേശം ലുബ്ധാനാമജിതാത്മനാം।
ഭയാദലബ്ധനിദ്രാണാം സർവതോഽഭിവിശങ്കിനാം ॥ **31** ॥ 613

രാജതശ്ചൗരതഃ ശത്രോഃ സ്വജനാത്പശുപക്ഷിതഃ।
അർഥിഭ്യഃ കാലതഃ സ്വസ്മാന്നിത്യം പ്രാണാർഥവദ്ഭയം ॥ **32** ॥ 614

ശോകമോഹഭയക്രോധ -
രാഗക്ലൈബ്യശ്രമാദയഃ।
യൻമൂലാഃ സ്യുർനൃണാം ജഹ്യാത്
സ്പൃഹാം പ്രാണാർഥയോർബുധഃ ॥ **33** ॥ 615

മധുകാരമഹാസർപൗ ലോകേഽസ്മിന്നോ ഗുരൂത്തമൗ।
വൈരാഗ്യം പരിതോഷം ച പ്രാപ്താ യച്ഛിക്ഷയാ വയം ॥ **34** ॥ 616

വിരാഗഃ സർവകാമേഭ്യഃ ശിക്ഷിതോ മേ മധുവ്രതാത് ।
കൃച്ഛ്രാപ്തം മധുവദ് വിത്തം ഹത്വാപ്യൻയോ ഹരേത്പതിം ॥ **35** ॥ 617

അനീഹഃ പരിതുഷ്ടാത്മാ യദൃച്ഛോപനതാദഹം ।
നോ ചേച്ഛയേ ബഹ്വഹാനി മഹാഹിരിവ സത്ത്വവാൻ ॥ **36** ॥ 618

ക്വചിദൽപം ക്വചിദ് ഭൂരി ഭുഞ്ജേഽന്നം സ്വാദ്വസ്വാദു വാ ।
ക്വചിദ് ഭൂരിഗുണോപേതം ഗുണഹീനമുത ക്വചിത് ॥ **37** ॥ 619

ശ്രദ്ധയോപഹൃതം ക്വാപി കദാചിൻമാനവർജിതം ।
ഭുഞ്ജേ ഭുക്ത്വാഥ കസ്മിംശ്ചിദ് ദിവാ നക്തം യദൃച്ഛയാ ॥ **38** ॥ 620

ക്ഷൗമം ദുകൂലമജിനം ചീരം വൽകലമേവ വാ ।
വസ്യേഽൻയദപി സമ്പ്രാപ്തം ദിഷ്ടഭുക് തുഷ്ടധീരഹം ॥ **39** ॥ 621

ക്വചിച്ഛയേ ധരോപസ്ഥേ തൃണപർണാശ്മഭസ്മസു ।
ക്വചിത് പ്രാസാദപർയങ്കേ കശിപൗ വാ പരേച്ഛയാ ॥ **40** ॥ 622

ക്വചിത് സ്നാതോഽനുലിപ്താംഗഃ സുവാസാഃ സ്രഗ്വ്യലങ്കൃതഃ ।
രഥേഭാശ്വൈശ്ചരേ ക്വാപി ദിഗ്വാസാ ഗ്രഹവദ് വിഭോ ॥ **41** ॥ 623

നാഹം നിന്ദേ ന ച സ്തൗമി സ്വഭാവവിഷമം ജനം ।
ഏതേഷാം ശ്രേയ ആശാസേ ഉഭൈകാത്മ്യം മഹാത്മനി ॥ **42** ॥ 624

വികൽപം ജുഹുയാച്ചിത്തൗ താം മനസ്യർഥവിഭ്രമേ ।
മനോ വൈകാരികേ ഹുത്വാ തൻമായായാം ജുഹോത്യനു ॥ **43** ॥ 625

ആത്മാനുഭൂതൗ താം മായാം ജുഹുയാത് സത്യദൃങ്മുനിഃ ।
തതോ നിരീഹോ വിരമേത് സ്വാനുഭൂത്യാഽഽത്മനി സ്ഥിതഃ ॥ **44** ॥ 626

സ്വാത്മവൃത്തം മയേത്ഥം തേ സുഗുപ്തമപി വർണിതം ।
വ്യപേതം ലോകശാസ്ത്രാഭ്യാം ഭവാൻ ഹി ഭഗവത്പരഃ ॥ **45** ॥ 627

നാരദ ഉവാച

ധർമം പാരമഹംസ്യം വൈ മുനേഃ ശ്രുത്വാസുരേശ്വരഃ।
പൂജയിത്വാ തതഃ പ്രീത ആമന്തർയ പ്രയയൗ ഗൃഹം ॥ **46** ॥ 628

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
സപ്തമസ്കന്ധേ യുധിഷ്ഠിരനാരദസംവാദേ യതിധർമേ
ത്രയോദശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ സപ്തമസ്കന്ധേ ചതുർദശോഽധ്യായഃ ॥

യുധിഷ്ഠിര ഉവാച
ഗൃഹസ്ഥ ഏതാം പദവീം വിധിനാ യേന ചാഞ്ജസാ।
യാതി ദേവഋഷേ ബ്രൂഹി മാദൃശോ ഗൃഹമൂഢധീഃ ॥ **1** ॥ 629

നാരദ ഉവാച
ഗൃഹേഷ്വവസ്ഥിതോ രാജൻക്രിയാഃ കുർവൻഗൃഹോചിതാഃ।
വാസുദേവാർപണം സാക്ഷാദുപാസീത മഹാമുനീൻ ॥ **2** ॥ 630

ശൃണ്വൻഭഗവതോഽഭീക്ഷ്ണമവതാരകഥാമൃതം।
ശ്രദ്ദധാനോ യഥാകാലമുപശാന്തജനാവൃതഃ ॥ **3** ॥ 631

സത്സംഗാച്ഛനകൈഃ സംഗമാത്മജായാത്മജാദിഷു।
വിമുച്യേൻമുച്യമാനേഷു സ്വയം സ്വപ്നവദുത്ഥിതഃ ॥ **4** ॥ 632

യാവദർഥമുപാസീനോ ദേഹേ ഗേഹേ ച പണ്ഡിതഃ।
വിരക്തോ രക്തവത് തത്ര നൃലോകേ നരതാം ൻയസേത് ॥ **5** ॥ 633

ജ്ഞാതയഃ പിതരൗ പുത്രാ ഭ്രാതരഃ സുഹൃദോഽപരേ।
യദ് വദന്തി യദിച്ഛന്തി ചാനുമോദേത നിർമമഃ ॥ **6** ॥ 634

ദിവ്യം ഭൗമം ചാന്തരീക്ഷം വിത്തമച്യുതനിർമിതം।
തത് സർവമുപഭുഞ്ജാന ഏതത് കുർയാത് സ്വതോ ബുധഃ ॥ **7** ॥ 635

യാവദ് ഭ്രിയേത ജഠരം താവത് സ്വത്വം ഹി ദേഹിനാം ।
അധികം യോഽഭിമൻയേത സ സ്തേനോ ദണ്ഡമർഹതി ॥ **8** ॥ 636

മൃഗോഷ്ട്രഖരമർകാഖുസരീസൃപ്ഖഗമക്ഷികാഃ ।
ആത്മനഃ പുത്രവത് പശ്യേത്തൈരേഷാമന്തരം കിയത് ॥ **9** ॥ 637

ത്രിവർഗം നാതികൃച്ഛ്രേണ ഭജേത ഗൃഹമേധ്യപി ।
യഥാദേശം യഥാകാലം യാവദ്ദൈവോപപാദിതം ॥ **10** ॥ 638

ആശ്വാഘാന്തേഽവസായിഭ്യഃ കാമാൻസംവിഭജേദ് യഥാ ।
അപ്യേകാമാത്മനോ ദാരാം നൃണാം സ്വത്വഗ്രഹോ യതഃ ॥ **11** ॥ 639

ജഹ്യാദ് യദർഥേ സ്വപ്രാണാൻ -
ഹൻയാദ് വാ പിതരം ഗുരും ।
തസ്യാം സ്വത്വം സ്ത്രിയാം ജഹ്യാദ്
യസ്തേന ഹ്യജിതോ ജിതഃ ॥ **12** ॥ 640

കൃമിവിഡ്ഭസ്മനിഷ്ഠാന്തം ക്വേദം തുച്ഛം കലേവരം ।
ക്വ തദീയരതിർഭാർയാ ക്വായമാത്മാ നഭശ്ഛദിഃ ॥ **13** ॥ 641

സിദ്ധൈർയജ്ഞാവശിഷ്ടാർഥൈഃ
കൽപയേദ് വൃത്തിമാത്മനഃ ।
ശേഷേ സ്വത്വം ത്യജൻപ്രാജ്ഞഃ
പദവീം മഹതാമിയാത് ॥ **14** ॥ 642

ദേവാനൃഷീൻ നൃഭൂതാനി പിതൃനാത്മാനമൻവഹം ।
സ്വവൃത്ത്യാഗതവിത്തേന യജേത പുരുഷം പൃഥക് ॥ **15** ॥ 643

യർഹ്യാത്മനോഽധികാരാദ്യാഃ സർവാഃ സ്യുർയജ്ഞസമ്പദഃ ।
വൈതാനികേന വിധിനാ അഗ്നിഹോത്രാദിനാ യജേത് ॥ **16** ॥ 644

ന ഹ്യഗ്നിമുഖതോഽയം വൈ ഭഗവാൻസർവയജ്ഞഭുക് ।
ഇജ്യേത ഹവിഷാ രാജൻയഥാ വിപ്രമുഖേ ഹുതൈഃ ॥ **17** ॥ 645

തസ്മാദ് ബ്രാഹ്മണദേവേഷു
മർത്യാദിഷു യഥാർഹതഃ ।
തൈസ്തൈഃ കാമൈർയജസ്വൈനം
ക്ഷേത്രജ്ഞം ബ്രാഹ്മണാനനു ॥ **18** ॥ 646

കുർയാദാപരപക്ഷീയം മാസി പ്രൗഷ്ഠപദേ ദ്വിജഃ ।
ശ്രാദ്ധം പിത്രോർയഥാവിത്തം തദ്ബന്ധൂനാം ച വിത്തവാൻ ॥ **19** ॥ 647

അയനേ വിഷുവേ കുർയാദ് വ്യതീപാതേ ദിനക്ഷയേ ।
ചന്ദ്രാദിത്യോപരാഗേ ച ദ്വാദശീശ്രവണേഷു ച ॥ **20** ॥ 648

തൃതീയായാം ശുക്ലപക്ഷേ നവമ്യാമഥ കാർതികേ ।
ചതസൃഷ്വപ്യഷ്ടകാസു ഹേമന്തേ ശിശിരേ തഥാ ॥ **21** ॥ 649

മാഘേ ച സിതസപ്തമ്യാം മഘാരാകാസമാഗമേ ।
രാകയാ ചാനുമത്യാ വാ മാസർക്ഷാണി യുതാൻയപി ॥ **22** ॥ 650

ദ്വാദശ്യാമനുരാധാ സ്യാച്ഛ്രവണസ്തിസ്ര ഉത്തരാഃ ।
തിസൃഷ്വേകാദശീ വാ//സു ജൻമർക്ഷശ്രോണയോഗയുക് ॥ **23** ॥ 651

ത ഏതേ ശ്രേയസഃ കാലാ
നൃണാം ശ്രേയോവിവർധനാഃ ।
കുർയാത് സർവാത്മനൈതേഷു
ശ്രേയോഽമോഘം തദായുഷഃ ॥ **24** ॥ 652

ഏഷു സ്നാനം ജപോ ഹോമോ വ്രതം ദേവദ്വിജാർചനം ।
പിതൃദേവനൃഭൂതേഭ്യോ യദ് ദത്തം തദ്ധ്യനശ്വരം ॥ **25** ॥ 653

സംസ്കാരകാലോ ജായായാ അപത്യസ്യാത്മനസ്തഥാ ।
പ്രേതസംസ്ഥാ മൃതാഹശ്ച കർമണ്യഭ്യുദയേ നൃപ ॥ **26** ॥ 654

അഥ ദേശാൻപ്രവക്ഷ്യാമി ധർമാദിശ്രേയ ആവഹൻ ।
സ വൈ പുണ്യതമോ ദേശഃ സത്പാത്രം യത്ര ലഭ്യതേ ॥ **27** ॥ 655

ബിംബം ഭഗവതോ യത്ര സർവമേതച്ചരാചരം ।
യത്ര ഹ ബ്രാഹ്മണകുലം തപോവിദ്യാദയാൻവിതം ॥ **28** ॥ 656

യത്ര യത്ര ഹരേരർചാ സ ദേശഃ ശ്രേയസാം പദം ।
യത്ര ഗംഗാദയോ നദ്യഃ പുരാണേഷു ച വിശ്രുതാഃ ॥ **29** ॥ 657

സരാംസി പുഷ്കരാദീനി ക്ഷേത്രാണ്യർഹാശ്രിതാന്യുത ।
കുരുക്ഷേത്രം ഗയശിരഃ പ്രയാഗഃ പുലഹാശ്രമഃ ॥ **30** ॥ 658

നൈമിഷം ഫാൽഗുനം സേതുഃ പ്രഭാസോഽഥ കുശസ്ഥലീ ।
വാരാണസീ മധുപുരീ പമ്പാ ബിന്ദുസരസ്തഥാ ॥ **31** ॥ 659

നാരായണാശ്രമോ നന്ദാ സീതാരാമാശ്രമാദയഃ ।
സർവേ കുലാചലാ രാജൻമഹേന്ദ്രമലയാദയഃ ॥ **32** ॥ 660

ഏതേ പുണ്യതമാ ദേശാ ഹരേരർചാശ്രിതാശ്ച യേ ।
ഏതാന്ദേശാൻ നിഷേവേത ശ്രേയസ്കാമോ ഹ്യഭീക്ഷ്ണശഃ ।
ധർമോ ഹ്യത്രേഹിതഃ പുംസാം സഹസ്രാധിഫലോദയഃ ॥ **33** ॥ 661

പാത്രം ത്വത്ര നിരുക്തം വൈ കവിഭിഃ പാത്രവിത്തമൈഃ ।
ഹരിരേവൈക ഉർവീശ യൻമയം വൈ ചരാചരം ॥ **34** ॥ 662

ദേവർഷ്യർഹത്സു വൈ സത്സു തത്ര ബ്രഹ്മാത്മജാദിഷു ।
രാജൻയദഗ്രപൂജായാം മതഃ പാത്രതയാച്യുതഃ ॥ **35** ॥ 663

ജീവരാശിഭിരാകീർണ ആണ്ഡകോശാംഘ്രിപോ മഹാൻ ।
തൻമൂലത്വാദച്യുതേജ്യാ സർവജീവാത്മതർപണം ॥ **36** ॥ 664

പുരാൺയനേന സൃഷ്ടാനി നൃതിർയഗൃഷിദേവതാഃ ।
ശേതേ ജീവേന രൂപേണ പുരേഷു പുരുഷോ ഹ്യസൗ ॥ **37** ॥ 665

തേഷ്വേഷു ഭഗവാൻ രാജംസ്താരതമ്യേന വർതതേ ।
തസ്മാത് പാത്രം ഹി പുരുഷോ യാവാനാത്മാ യഥേയതേ ॥ **38** ॥ 666

ദൃഷ്ട്വാ തേഷാം മിഥോ നൃണാമവജ്ഞാനാത്മതാം നൃപ ।
ത്രേതാദിഷു ഹരേരർചാ ക്രിയായൈ കവിഭിഃ കൃതാ ॥ **39** ॥ 667

തതോഽർചായാം ഹരിം കേചിത് സംശ്രദ്ധായ സപർയയാ ।
ഉപാസത ഉപാസ്താപി നാർഥദാ പുരുഷദ്വിഷാം ॥ **40** ॥ 668

പുരുഷേഷ്വപി രാജേന്ദ്ര സുപാത്രം ബ്രാഹ്മണം വിദുഃ ।
തപസാ വിദ്യയാ തുഷ്ട്യാ ധത്തേ വേദം ഹരേസ്തനും ॥ **41** ॥ 669

നൻവസ്യ ബ്രാഹ്മണാ രാജൻകൃഷ്ണസ്യ ജഗദാത്മനഃ ।
പുനന്തഃ പാദരജസാ ത്രിലോകീം ദൈവതം മഹത് ॥ **42** ॥ 670

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
സപ്തമസ്കന്ധേ സദാചാരനിർണയോ നാമ ചതുർദശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ സപ്തമസ്കന്ധേ പഞ്ചദശോഽധ്യായഃ ॥

നാരദ ഉവാച
കർമനിഷ്ഠാ ദ്വിജാഃ കേചിത്
തപോനിഷ്ഠാ നൃപാപരേ ।
സ്വാധ്യായേഽൻയേ പ്രവചനേ
യേ കേചിജ്ജ്ഞാനയോഗയോഃ ॥ **1** ॥ 671

ജ്ഞാനനിഷ്ഠായ ദേയാനി കവ്യാൻയാനന്ത്യമിച്ഛതാ ।
ദൈവേ ച തദഭാവേ സ്യാദിതരേഭ്യോ യഥാർഹതഃ ॥ **2** ॥ 672

ദ്വൗ ദൈവേ പിതൃകാർയേ ത്രീനേകൈകമുഭയത്ര വാ ।
ഭോജയേത് സുസമൃദ്ധോഽപി ശ്രാദ്ധേ കുർയാന്ന വിസ്തരം ॥ **3** ॥ 673

ദേശകാലോചിതശ്രദ്ധാദ്രവ്യപാത്രാർഹണാനി ച ।
സമ്യഗ് ഭവന്തി നൈതാനി വിസ്തരാത് സ്വജനാർപണാത് ॥ **4** ॥ 674

ദേശേ കാലേ ച സമ്പ്രാപ്തേ മുൻയന്നം ഹരിദൈവതം ।
ശ്രദ്ധയാ വിധിവത് പാത്രേ ൻയസ്തം കാമധുഗക്ഷയം ॥ **5** ॥ 675

ദേവർഷിപിതൃഭൂതേഭ്യ ആത്മനേ സ്വജനായ ച ।
അന്നം സംവിഭജൻപശ്യേത് സർവം തത് പുരുഷാത്മകം ॥ **6** ॥ 676

ന ദദ്യാദാമിഷം ശ്രാദ്ധേ ന ചാദ്യാദ് ധർമതത്ത്വവിത്।
മുൻയന്നൈഃ സ്യാത്പരാ പ്രീതിർയഥാ ന പശുഹിംസയാ ॥ **7** ॥ 677

നൈതാദൃശഃ പരോ ധർമോ നൃണാം സദ്ധർമമിച്ഛതാം।
ൻയാസോ ദണ്ഡസ്യ ഭൂതേഷു മനോവാക്കായജസ്യ യഃ ॥ **8** ॥ 678

ഏകേ കർമമയാൻയജ്ഞാൻ
ജ്ഞാനിനോ യജ്ഞവിത്തമാഃ।
ആത്മസംയമനേഽനീഹാ
ജുഹ്വതി ജ്ഞാനദീപിതേ ॥ **9** ॥ 679

ദ്രവ്യയജ്ഞൈർയക്ഷ്യമാണം ദൃഷ്ട്വാ ഭൂതാനി ബിഭ്യതി।
ഏഷ മാകരുണോ ഹൻയാദതജ്ജ്ഞോ ഹ്യസുതൃബ് ധ്രുവം ॥ **10** ॥ 680

തസ്മാദ് ദൈവോപപന്നേന മുൻയന്നേനാപി ധർമവിത്।
സന്തുഷ്ടോഽഹരഹഃ കുർയാന്നിത്യനൈമിത്തികീഃ ക്രിയാഃ ॥ **11** ॥ 681

വിധർമഃ പരധർമശ്ച ആഭാസ ഉപമാ ഛലഃ।
അധർമശാഖാഃ പഞ്ചേമാ ധർമജ്ഞോഽധർമവത് ത്യജേത് ॥ **12** ॥ 682

ധർമബാധോ വിധർമഃ സ്യാത് പരധർമോഽൻയചോദിതഃ।
ഉപധർമസ്തു പാഖണ്ഡോ ദംഭോ വാ ശബ്ദഭിച്ഛലഃ ॥ **13** ॥ 683

യസ്ത്വിച്ഛയാ കൃതഃ പുംഭിരാഭാസോ ഹ്യാശ്രമാത്പൃഥക്।
സ്വഭാവവിഹിതോ ധർമഃ കസ്യ നേഷ്ടഃ പ്രശാന്തയേ ॥ **14** ॥ 684

ധർമാർഥമപി നേഹേത യാത്രാർഥം വാധനോ ധനം।
അനീഹാനീഹമാനസ്യ മഹാഹേരിവ വൃത്തിദാ ॥ **15** ॥ 685

സന്തുഷ്ടസ്യ നിരീഹസ്യ സ്വാത്മാരാമസ്യ യത് സുഖം।
കുതസ്തത് കാമലോഭേന ധാവതോഽർഥേഹയാ ദിശഃ ॥ **16** ॥ 686

സദാ സന്തുഷ്ടമനസഃ സർവാഃ സുഖമയാ ദിശഃ।
ശർകരാകണ്ടകാദിഭ്യോ യഥോപാനത്പദഃ ശിവം ॥ **17** ॥ 687

സന്തുഷ്ടഃ കേന വാ രാജന്ന വർതേതാപി വാരിണാ।
ഔപസ്ഥ്യജൈഹ്വ്യകാർപണ്യാദ് ഗൃഹപാലായതേ ജനഃ ॥ **18** ॥ 688

അസന്തുഷ്ടസ്യ വിപ്രസ്യ തേജോ വിദ്യാ തപോ യശഃ।
സ്രവന്തീന്ദ്രിയലൗല്യേന ജ്ഞാനം ചൈവാവകീർയതേ ॥ **19** ॥ 689

കാമസ്യാന്തം ച ക്ഷുത്തൃഡ്ഭ്യാം
ക്രോധസ്യൈതത്ഫലോദയാത്।
ജനോ യാതി ന ലോഭസ്യ
ജിത്വാ ഭുക്ത്വാ ദിശോ ഭുവഃ ॥ **20** ॥ 690

പണ്ഡിതാ ബഹവോ രാജൻബഹുജ്ഞാഃ സംശയച്ഛിദഃ।
സദസസ്പതയോഽപ്യേകേ അസന്തോഷാത് പതന്ത്യധഃ ॥ **21** ॥ 691

അസങ്കൽപാജ്ജയേത് കാമം ക്രോധം കാമവിവർജനാത്।
അർഥാനർഥേക്ഷയാ ലോഭം ഭയം തത്ത്വാവമർശനാത് ॥ **22** ॥ 692

ആൻവീക്ഷിക്യാ ശോകമോഹൗ ദംഭം മഹദുപാസയാ।
യോഗാന്തരായാൻ മൗനേന ഹിംസാം കായാദ്യനീഹയാ ॥ **23** ॥ 693

കൃപയാ ഭൂതജം ദുഃഖം ദൈവം ജഹ്യാത് സമാധിനാ।
ആത്മജം യോഗവീർയേണ നിദ്രാം സത്ത്വനിഷേവയാ ॥ **24** ॥ 694

രജസ്തമശ്ച സത്ത്വേന
സത്ത്വം ചോപശമേന ച।
ഏതത് സർവം ഗുരൗ ഭക്ത്യാ
പുരുഷോ ഹ്യഞ്ജസാ ജയേത് ॥ **25** ॥ 695

യസ്യ സാക്ഷാദ് ഭഗവതി ജ്ഞാനദീപപ്രദേ ഗുരൗ ।
മർത്ത്യാസദ്ധീഃ ശ്രുതം തസ്യ സർവം കുഞ്ജരശൗചവത് ॥ **26** ॥ 696

ഏഷ വൈ ഭഗവാൻസാക്ഷാത് പ്രധാനപുരുഷേശ്വരഃ ।
യോഗേശ്വരൈർവിമൃഗ്യാംഘ്രിർലോകോ യം മൻയതേ നരം ॥ **27** ॥ 697

ഷഡ്വർഗസംയമൈകാന്താഃ സർവാ നിയമചോദനാഃ ।
തദന്താ യദി നോ യോഗാനാവഹേയുഃ ശ്രമാവഹാഃ ॥ **28** ॥ 698

യഥാ വാർതാദയോ ഹ്യർഥാ യോഗസ്യാർഥം ന ബിഭ്രതി ।
അനർഥായ ഭവേയുസ്തേ പൂർതമിഷ്ടം തഥാസതഃ ॥ **29** ॥ 699

യശ്ചിത്തവിജയേ യത്തഃ സ്യാന്നിഃസംഗോഽപരിഗ്രഹഃ ।
ഏകോ വിവിക്തശരണോ ഭിക്ഷുർഭിക്ഷാമിതാശനഃ ॥ **30** ॥ 700

ദേശേ ശുചൗ സമേ രാജൻസംസ്ഥാപ്യാസനമാത്മനഃ ।
സ്ഥിരം സമം സുഖം തസ്മിന്നാസീതർജ്വംഗ ഓമിതി ॥ **31** ॥ 701

പ്രാണാപാനൗ സന്നിരുധ്യാത് പൂരകുംഭകരേചകൈഃ ।
യാവൻമനസ്ത്യജേത് കാമാൻ സ്വനാസാഗ്രനിരീക്ഷണഃ ॥ **32** ॥ 702

യതോ യതോ നിഃസരതി മനഃ കാമഹതം ഭ്രമത് ।
തതസ്തത ഉപാഹൃത്യ ഹൃദി രുന്ധ്യാച്ഛനൈർബുധഃ ॥ **33** ॥ 703

ഏവമഭ്യസ്യതശ്ചിത്തം കാലേനാൽപീയസാ യതേഃ ।
അനിശം തസ്യ നിർവാണം യാത്യനിന്ധനവഹ്നിവത് ॥ **34** ॥ 704

കാമാദിഭിരനാവിദ്ധം
പ്രശാന്താഖിലവൃത്തി യത് ।
ചിത്തം ബ്രഹ്മസുഖസ്പൃഷ്ടം
നൈവോത്തിഷ്ഠേത കർഹിചിത് ॥ **35** ॥ 705

യഃ പ്രവ്രജ്യ ഗൃഹാത് പൂർവം ത്രിവർഗാവപനാത് പുനഃ।
യദി സേവേത താൻഭിക്ഷുഃ സ വൈ വാന്താശ്യപത്രപഃ ॥ **36** ॥ 706

യൈഃ സ്വദേഹഃ സ്മൃതോ നാത്മാ
മർത്യോ വിട്കൃമിഭസ്മസാത്।
ത ഏനമാത്മസാത്കൃത്വാ
ശ്ലാഘയന്തി ഹ്യസത്തമാഃ ॥ **37** ॥ 707

ഗൃഹസ്ഥസ്യ ക്രിയാത്യാഗോ വ്രതത്യാഗോ വടോരപി।
തപസ്വിനോ ഗ്രാമസേവാ ഭിക്ഷോരിന്ദ്രിയലോലതാ ॥ **38** ॥ 708

ആശ്രമാപസദാ ഹ്യേതേ ഖൽവാശ്രമവിഡംബകാഃ।
ദേവമായാവിമൂഢാംസ്താനുപേക്ഷേതാനുകമ്പയാ ॥ **39** ॥ 709

ആത്മാനം ചേദ് വിജാനീയാത് പരം ജ്ഞാനധുതാശയഃ।
കിമിച്ഛൻകസ്യ വാ ഹേതോർദേഹം പുഷ്ണാതി ലമ്പടഃ ॥ **40** ॥ 710

ആഹുഃ ശരീരം രഥമിന്ദ്രിയാണി
ഹയാനഭീഷൂൻ മന ഇന്ദ്രിയേശം।
വർത്മാനി മാത്രാ ധിഷണാം ച സൂതം
സത്ത്വം ബൃഹദ് ബന്ധുരമീശസൃഷ്ടം ॥ **41** ॥ 711

അക്ഷം ദശപ്രാണമധർമധർമൗ
ചക്രേഽഭിമാനം രഥിനം ച ജീവം।
ധനുർഹി തസ്യ പ്രണവം പഠന്തി
ശരം തു ജീവം പരമേവ ലക്ഷ്യം ॥ **42** ॥ 712

രാഗോ ദ്വേഷശ്ച ലോഭശ്ച ശോകമോഹൗ ഭയം മദഃ।
മാനോഽവമാനോഽസൂയാ ച മായാ ഹിംസാ ച മത്സരഃ ॥ **43** ॥ 713

രജഃ പ്രമാദഃ ക്ഷുന്നിദ്രാ ശത്രവസ്ത്വേവമാദയഃ।
രജസ്തമഃപ്രകൃതയഃ സത്ത്വപ്രകൃതയഃ ക്വചിത് ॥ **44** ॥ 714

യാവന്നൃകായരഥമാത്മവശോപകൽപം
ധത്തേ ഗരിഷ്ഠചരണാർചനയാ നിശാതം।
ജ്ഞാനാസിമച്യുതബലോ ദധദസ്തശത്രുഃ
സ്വാരാജ്യതുഷ്ട ഉപശാന്ത ഇദം വിജഹ്യാത് ॥ **45** ॥ 715

നോ ചേത് പ്രമത്തമസദിന്ദ്രിയവാജിസൂതാ
നീത്വോത്പഥം വിഷയദസ്യുഷു നിക്ഷിപന്തി।
തേ ദസ്യവഃ സഹയസൂതമമും തമോഽന്ധേ
സംസാരകൂപ ഉരുമൃത്യുഭയേ ക്ഷിപന്തി ॥ **46** ॥ 716

പ്രവൃത്തം ച നിവൃത്തം ച ദ്വിവിധം കർമ വൈദികം।
ആവർതേത പ്രവൃത്തേന നിവൃത്തേനാശ്നുതേഽമൃതം ॥ **47** ॥ 717

ഹിംസ്രം ദ്രവ്യമയം കാമ്യമഗ്നിഹോത്രാദ്യശാന്തിദം।
ദർശശ്ച പൂർണമാസശ്ച ചാതുർമാസ്യം പശുഃ സുതഃ ॥ **48** ॥ 718

ഏതദിഷ്ടം പ്രവൃത്താഖ്യം ഹുതം പ്രഹുതമേവ ച।
പൂർതം സുരാലയാരാമകൂപാജീവ്യാദിലക്ഷണം ॥ **49** ॥ 719

ദ്രവ്യസൂക്ഷ്മവിപാകശ്ച ധൂമോ രാത്രിരപക്ഷയഃ।
അയനം ദക്ഷിണം സോമോ ദർശ ഓഷധിവീരുധഃ ॥ **50** ॥ 720

അന്നം രേത ഇതി ക്ഷ്മേശ പിതൃയാനം പുനർഭവഃ।
ഏകൈകശ്യേനാനുപൂർവം ഭൂത്വാ ഭൂത്വേഹ ജായതേ ॥ **51** ॥ 721

നിഷേകാദിശ്മശാനാന്തൈഃ
സംസ്കാരൈഃ സംസ്കൃതോ ദ്വിജഃ।

ഇന്ദ്രിയേഷു ക്രിയായജ്ഞാൻ
ജ്ഞാനദീപേഷു ജുഹ്വതി ॥ **52** ॥ 722

ഇന്ദ്രിയാണി മനസ്യൂർമൗ വാചി വൈകാരികം മനഃ।
വാചം വർണസമാമ്നായേ തമോങ്കാരേ സ്വരേ ൻയസേത്।
ഓങ്കാരം ബിന്ദൗ നാദേ തം തം തു പ്രാണേ മഹത്യമും ॥ **53** ॥ 723

അഗ്നിഃ സൂർയോ ദിവാ പ്രാഹ്ണഃ
ശുക്ലോ രാകോത്തരം സ്വരാട്।
വിശ്വശ്ച തൈജസഃ പ്രാജ്ഞസ് -
തുർയ ആത്മാ സമൻവയാത് ॥ **54** ॥ 724

ദേവയാനമിദം പ്രാഹുർഭൂത്വാ ഭൂത്വാനുപൂർവശഃ।
ആത്മയാജ്യുപശാന്താത്മാ ഹ്യാത്മസ്ഥോ ന നിവർതതേ ॥ **55** ॥ 725

യ ഏതേ പിതൃദേവാനാമയനേ വേദനിർമിതേ।
ശാസ്ത്രേണ ചക്ഷുഷാ വേദ ജനസ്ഥോഽപി ന മുഹ്യതി ॥ **56** ॥ 726

ആദാവന്തേ ജനാനാം സദ്
ബഹിരന്തഃ പരാവരം।
ജ്ഞാനം ജ്ഞേയം വചോ വാച്യം
തമോ ജ്യോതിസ്ത്വയം സ്വയം ॥ **57** ॥ 727

ആബാധിതോഽപി ഹ്യാഭാസോ യഥാ വസ്തുതയാ സ്മൃതഃ।
ദുർഘടത്വാദൈന്ദ്രിയകം തദ്വദർഥവികൽപിതം ॥ **58** ॥ 728

ക്ഷിത്യാദീനാമിഹാർഥാനാം ഛായാ ന കതമാപി ഹി।
ന സംഘാതോ വികാരോഽപി ന പൃഥങ്നാൻവിതോ മൃഷാ ॥ **59** ॥ 729

ധാതവോഽവയവിത്വാച്ച തൻമാത്രാവയവൈർവിനാ।
ന സ്യുർഹ്യസത്യവയവിൻയസന്നവയവോഽന്തതഃ ॥ **60** ॥ 730

സ്യാത് സാദൃശ്യഭ്രമസ്താവദ് വികൽപേ സതി വസ്തുനഃ।
ജാഗ്രത്സ്വാപൗ യഥാ സ്വപ്നേ തഥാ വിധിനിഷേധതാ ॥ **61** ॥ 731

ഭാവാദ്വൈതം ക്രിയാദ്വൈതം ദ്രവ്യാദ്വൈതം തഥാഽഽത്മനഃ।
വർതയൻസ്വാനുഭൂത്യേഹ ത്രീൻസ്വപ്നാന്ധുനുതേ മുനിഃ ॥ **62** ॥ 732

കാർയകാരണവസ്ത്വൈക്യമർശനം പടതന്തുവത്।
അവസ്തുത്വാദ് വികൽപസ്യ ഭാവാദ്വൈതം തദുച്യതേ ॥ **63** ॥ 733

യദ് ബ്രഹ്മണി പരേ സാക്ഷാത് സർവകർമസമർപണം।
മനോവാക്തനുഭിഃ പാർഥ ക്രിയാദ്വൈതം തദുച്യതേ ॥ **64** ॥ 734

ആത്മജായാസുതാദീനാമൻയേഷാം സർവദേഹിനാം।
യത് സ്വാർഥകാമയോരൈക്യം ദ്രവ്യാദ്വൈതം തദുച്യതേ ॥ **65** ॥ 735

യദ് യസ്യ വാനിഷിദ്ധം സ്യാദ് യേന യത്ര യതോ നൃപ।
സ തേനേഹേത കാർയാണി നരോ നാൻയൈരനാപദി ॥ **66** ॥ 736

ഏതൈരൻയൈശ്ച വേദോക്തൈർ -
വർതമാനഃ സ്വകർമഭിഃ।
ഗൃഹേഽപ്യസ്യ ഗതിം യായാദ്
രാജംസ്തദ്ഭക്തിഭാങ്നരഃ ॥ **67** ॥ 737

യഥാ ഹി യൂയം നൃപദേവ ദുസ്ത്യജാ -
ദാപദ്ഗണാദുത്തരതാത്മനഃ പ്രഭോഃ।
യത്പാദപങ്കേരുഹസേവയാ ഭവാ -
നഹാർഷീന്നിർജിതദിഗ്ഗജഃ ക്രതൂൻ ॥ **68** ॥ 738

അഹം പുരാഭവം കശ്ചിദ് ഗന്ധർവ ഉപബർഹണഃ।
നാമ്നാതീതേ മഹാകൽപേ ഗന്ധർവാണാം സുസമ്മതഃ ॥ **69** ॥ 739

രൂപപേശലമാധുർയസൗഗന്ധ്യപ്രിയദർശനഃ ।
സ്ത്രീണാം പ്രിയതമോ നിത്യം മത്തസ്തു പുരുലമ്പടഃ ॥ **70** ॥ 740

ഏകദാ ദേവസത്രേ തു ഗന്ധർവാപ്സരസാം ഗണാഃ ।
ഉപഹൂതാ വിശ്വസൃഗ്ഭിർഹരിഗാഥോപഗായനേ ॥ **71** ॥ 741

അഹം ച ഗായംസ്തദ്വിദ്വാൻ സ്ത്രീഭിഃ പരിവൃതോ ഗതഃ ।
ജ്ഞാത്വാ വിശ്വസൃജസ്തൻമേ ഹേലനം ശേപുരോജസാ ।
യാഹി ത്വം ശൂദ്രതാമാശു നഷ്ടശ്രീഃ കൃതഹേലനഃ ॥ **72** ॥ 742

താവദ്ദാസ്യാമഹം ജജ്ഞേ തത്രാപി ബ്രഹ്മവാദിനാം ।
ശുശ്രൂഷയാനുഷംഗേണ പ്രാപ്തോഽഹം ബ്രഹ്മപുത്രതാം ॥ **73** ॥ 743

ധർമസ്തേ ഗൃഹമേധീയോ വർണിതഃ പാപനാശനഃ ।
ഗൃഹസ്ഥോ യേന പദവീമഞ്ജസാ ൻയാസിനാമിയാത് ॥ **74** ॥ 744

യൂയം നൃലോകേ ബത ഭൂരിഭാഗാ
ലോകം പുനാനാ മുനയോഽഭിയന്തി ।
യേഷാം ഗൃഹാനാവസതീതി സാക്ഷാ -
ദ്ഗൂഢം പരം ബ്രഹ്മ മനുഷ്യലിംഗം ॥ **75** ॥ 745

സ വാ അയം ബ്രഹ്മ മഹദ്വിമൃഗ്യം
കൈവൽയനിർവാണസുഖാനുഭൂതിഃ ।
പ്രിയഃ സുഹൃദ് വഃ ഖലു മാതുലേയ
ആത്മാർഹണീയോ വിധികൃദ് ഗുരുശ്ച ॥ **76** ॥ 746

ന യസ്യ സാക്ഷാദ്ഭവപദ്മജാദിഭീ
രൂപം ധിയാ വസ്തുതയോപവർണിതം ।
മൗനേന ഭക്ത്യോപശമേന പൂജിതഃ
പ്രസീദതാമേഷ സ സാത്വതാം പതിഃ ॥ **77** ॥ 747

ശ്രീശുക ഉവാച

ഇതി ദേവർഷിണാ പ്രോക്തം നിശമ്യ ഭരതർഷഭഃ।
പൂജയാമാസ സുപ്രീതഃ കൃഷ്ണം ച പ്രേമവിഹ്വലഃ ॥ **78** ॥ 748

കൃഷ്ണപാർഥാവുപാമന്ത്രയ പൂജിതഃ പ്രയയൗ മുനിഃ।
ശ്രുത്വാ കൃഷ്ണം പരം ബ്രഹ്മ പാർഥഃ പരമവിസ്മിതഃ ॥ **79** ॥ 749

ഇതി ദാക്ഷായണീനാം തേ പൃഥഗ്വംശാഃ പ്രകീർതിതാഃ।
ദേവാസുരമനുഷ്യാദ്യാ ലോകാ യത്ര ചരാചരാഃ ॥ **80** ॥ 750

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ
വൈയാസിക്യാമഷ്ടാദശസാഹസ്ര്യാം പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
സപ്തമസ്കന്ധേ പ്രഹ്ലാദാനുചരിതേ യുധിഷ്ഠിരനാരദസംവാദേ
സദാചാരനിർണയോ നാമ പഞ്ചദശോऽധ്യായഃ ॥